A Gyermek Jézusról és a Szent Arcról
nevezett

SZENT TERÉZ

UTOLSÓ BESZÉLGETÉSEI
nővérével
Jézusról nevezett Ágnes anyával

« Novissima Verba »

ANONYMUS

ROMA 1974

A Gyermek Jézusról és a Szent Arcról
nevezett

SZENT TERÉZ

UTOLSÓ BESZÉLGETÉSEI
nővérével
Jézusról nevezett Ágnes anyával

« Novissima Verba »

ANONYMUS
Roma 1974

A francia eredeti címe:

Sainte Thérèse de l'Enfant-Jésus et de la Sainte Face
DERNIERS ENTRETIENS avec ses soeurs
Mère Agnès de Jésus, Soeur Geneviève, Soeur Marie
de Sacré-Coeur ET TÉMOIGNAGES DIVERS
« Novissima Verba »
Desclée de Brouwer 1971 Éditions du Cerf

Egyházi jóváhagyással

TIPOGRAFIA P. U. G. ROMA

BEVEZETÉS

Az *Egy lélek története* olvasói számára már 1898 óta ismert, hogy figyelmes kármelita nővérek feljegyezték a Gyermek Jézusról és a Szent Arcról nevezett Teréz nővér (Kis Szent Teréz) halála előtti utolsó hónapokban mondott szavainak nagy részét. 1927-ben, két évvel szenttéavatása után, 307 mondása egy kis kötetben, *Novissima Verba* cím alatt, meg is jelent.

A lisieux-i Kármel levéltárában e feljegyzéseknek több változatát őrizték. Egy évszázaddal Teréz születése után célszerűnek tűnt egy újabb és immár teljes kiadás előkészítése, a lehető legszigorúbb és legmodernebb kritikai módszer alapján. P. François de Sainte-Marie, a *Manuscrits autobiographiques* fakszimile kiadásának szerzője tette meg ez irányban az első lépéseket. 1961 augusztus 30-án bekövetkezett hirtelen halála félbeszakította azonban a munkát. Nyomába egy munkacsoport lépett, mely végül is több évi munka után elkészítette a kiadást, mely Kis Szent Teréz születésének 100. évfordulóján, 1971 júliusában, az *Összes Művek* kritikai kiadásának keretében jelent meg Franciaországban. A teljes szöveg 922 oldalból áll, melyből 600 oldal a szöveg és magyarázata, a többi a bevezetőt és a kritikai apparátust tartalmazza. A magyar fordításnál nem törekedhettünk az egész kötet közreadására, csak a legjelentősebb tanú, Teréz nővére, Ágnes anyának a feljegyzésgyűjteményét, az ún. «*Sárga füzetet*» közöljük teljes terjedelmében (714 mondás). A hozzáfűzött magyarázatokból és a kri-

tikai apparátusból csak azt fordítottuk le, ami a *Sárga füzet* megértéséhez elengedhetetlen. Mivel kiadásunk célja elsősorban egy egyedülállóan mély léleknek az életről, halálról, Istenről és a teremtett világról alkotott képét bemutatni, mellőzzük az önmagában is egy kötetet kitevő szövegkritikai ismertetőt is.

E könyvben Teréz hozzánk is szól; mindenki számára van mondanivalója, üzenete. Ennek az üzenetnek a szolgálatában jelent meg ez a kiadás is. Célja az, hogy minél több emberhez eljuttassa a Szent lelki tanítását abból az időből, amikor küldetésének csúcspontját érte el. Ezeken az oldalakon az olvasó Kis Szent Teréz végrendeletét találja. Tapasztalat leszűrése és tanítás: hogy szenved, szeret és hal meg egy szent. Egy gyöngéd, de erős szent, aki nem fél konkréten a földön élni, családját és nővéreit szeretni. Egy belső derűben gazdag szent, aki a legnehezebb és legfájdalmasabb pillanatokban sem veszti el humorérzékét és tréfálkozik, hogy felvidítsa környezetét. Szent, aki életében szegény és olykor « kicsinyként » szenved. Szent, aki mindenekelőtt végtelenül szereti az Istent, meglepő bensőséggel élve át nap mint nap ennek az istenszeretetnek a melegét és aki hősiesen néz szembe minden nehézséggel.

Az *Utolsó Beszélgetések* üzenete realizmussal és optimizmussal teli üzenet, mely elsősorban azokat ragadja magával, akik szenvednek, de valójában mindenkit, aki él. Mindnyájunk osztályrésze, hogy a mindennapok folyamán átéljük az élet megpróbáltatásait és a hit próbáját. A szentek ugyanezeket a megpróbáltatásokat hősiesen, de főleg nagy és gyöngéd szeretettel viselik el. Lehet, hogy ebben fölénk emelkednek. De épp így árasztanak világosságot életünkbe. (A francia eredeti bevezetője - Guy Gaucher o.c.d., 21 old. - és előszava - Bernard Delalande o.c.d., 8-9 old. - alapján.)

Nagyon bizalmas

SZENT KICSI TERÉZÜNK

utolsó hónapjaiban
összegyűjtött szavai

Jézusról nevezett Ágnes nővér
c. d. i.

(Ágnes anya Sárga füzetének címlapja)

1897 április 6.

1. Amikor nem értenek meg és kedvezőtlenül ítélnek meg bennünket, mire jó védekezni, magyarázkodni? Hadd mondják ki az ítéletet, ne mondjunk semmit. Oly jól esik semmit sem mondani, hagyni, hogy magítéljenek, nem számít hogyan! Az Evangéliumban sem azt találjuk, hogy Szt. Magdolna magyarázkodott volna, amikor nővére azzal vádolta, hogy tétlenül ül Jézus lábánál[1]. Azt sem mondta: « Ó Márta, ha ismernéd azt a boldogságot, amelyet élvezek, ha hallanád azokat a szavakat, amelyeket én hallok! Egyébként is Jézus maga mondta nekem, hogy maradjak itt. » Nem, ő inkább hallgatott. Ó boldog hallgatás, mely annyi békét nyújt a léleknek!

2. « A lélek kardja, ami Isten igéje, maradjon mindig szánkban és szívünkben. »[2] Ha kellemetlen lélekkel viaskodunk, ne kedvetlenedjünk el, sohase hagyjuk magára. Legyen mindig szánkban « a lélek kardja », hogy megfeddjük hibáiért. Ne hagyjuk a dolgokat csak úgy elmúlni azért, hogy megőrizzük nyugalmunkat. Harcoljunk mindig, még akkor is, ha a csata megnyerésére nincs reményünk. Mit számít a siker? A jó Isten azt kéri tőlünk, hogy ne álljunk meg a küzdelem fáradalmainál, ne csüggedjünk el azt mondva: « Bánom is én! Semmire sem lehet vele jutni. Magára kell hagyni. » Ó, ez nem más, mint gyávaság. Kötelességünket mindvégig teljesítenünk kell.

Április 7.

Megkérdeztem tőle, hogy hogyan fogok meghalni. Közöltem vele aggodalmaim. Gyöngédséggel teli mosollyal válaszolt:

« A jó Isten fel fogja szívni mint egy kis harmatcseppet ... » [3]

Április 18.

1. *Bizalmasan közölte velem igen kínos megaláztatásait, melyekben néhány mővér miatt volt része.*

« A jó Isten megad nekem így minden eszközt ahhoz, hogy igen kicsi maradjak. De éppen erre van szükségem. Mindig elégedett vagyok. Úgy rendezkedem be — még a vihar közepette is —, hogy jól megőrizzem belső békém. Ha a nővérek közötti viszálykodásokról hallok, a magam részéről arra törekszem, hogy ne induljak fel se egyik, se másik ellen. Például miközben hallgatom őket, kinézek az ablakon és élvezem belsőleg az ég, a fák látását ... Érti ezt? Imént mialatt X [4] nővérrel harcoltam, gyönyörködve néztem a fűben ugrándozó szép szarkákat és olyan békét éreztem, mint amikor imádkozom ... Igen, harcolnom kellett ... -vel [5]. Nagyon fáradt vagyok. De nem félek a harctól. Az az Isten akarata, hogy halálig küzdjek. Ó, kicsi Anyám, imádkozzék értem!

2. ... Én amikor magáért imádkozom, sem Miatyánkot, sem Üdvözlégyet nem mondok. Egyszerűen azt mondom a szív lendületével: « Ó Istenem, halmozd el kicsi Anyámat mindenféle jóval. Szeresd őt még jobban, ha teheted. »

3. « Nagyon kicsi voltam még akkor, amikor nagynéném [6] egy olyan történetet adott olvasni, amely nagyon meglepett. Azt láttam ugyanis, hogy egy tanítónőt azért dicsértek, mert ügyesen intézte az ügyeket, anélkül, hogy valakit is megsértett volna. Elsősorban ezt a mondatot

jegyeztem meg: « Az egyiknek azt mondta: Maga nem téved. A másiknak: Igaza van. » És magamban arra gondoltam: Nem ez az igazi! Ennek a tanítónőnek semmitől sem kellett volna félnie, és meg kellett volna mondania kislányainak, hogy nincs igazuk, amikor valóban úgy volt [7].

És most sem változtattam meg felfogásom. Bevallom, így sokkal több bajom van, hiszen mindig könnyebb a távollevőkre hárítani a hibát, és ez azonnal meg is nyugtatja azt, aki panaszkodik. Igen, de [8] ... én éppen az ellenkezőjét teszem. Bánom is én, ha nem szeretnek! Kimondom az igazságot teljes egészében. Ne keressenek fel, ha nem azt akarják hallani.

4. Nem szabad megengedni, hogy a jóság gyöngeséggé fajuljon. Amikor valaki a másikat igazságosan megfeddte, nem szabad visszakozni, nem szabad elérzékenyedni, nem szabad azon gyötrődni, hogy a másiknak fájdalmat okozott az ember, hogy a másikat szenvedni és sírni látja. Ha a bánkodó után szalad, hogy megvigasztalja, több rosszat tesz neki, mint jót. Ha magára hagyja, ezzel kényszeríti, hogy a jó Istenhez folyamodjék, hogy meglássa hibáit és megalázza magát. Máskülönben hozzászokik ahhoz, hogy a megérdemelt feddés után vigasztalást nyer, és ugyanolyan körülmények között mindig úgy tenne, mint az elkényeztetett gyermek, aki mindaddig toporzékol és kiabál, amig anyja nem jön letörölni könnyeit.

Május 1.

1. Nem a « halál » fog utánam jönni, hanem a jó Isten. A halál nem rémkép, nem olyan rettenetes kisértet [9], ahogy a képeken ábrázolják. A katekizmus azt mondja, hogy « a halál a lélek és a test különválása », s csak az!

2. Szívem tele volt mennyei békével ma. Annyit imádkoztam a Szent Szűzhöz tegnap este, arra gondolva, hogy az ő szép hónapja kezdődik!

Maga nem volt ott este a rekreáción. Anyánk mondta, hogy a Roulland atyával hajóra szállt hithirdetők közül az egyik [10] meghalt, mielőtt a misszióba érkezett volna. Ez a fiatal hithirdető a hajón áldozott meg azzal az ostyával, amelyet a Kármel adott Roulland atyának... És most halott... anélkül, hogy apostolkodott volna, anélkül, hogy valamilyen áldozatot hozott volna, mint amilyen a kínai nyelvtanulás. A jó Isten a vágy pálmáját adta neki. Látja, mennyire nem szorul ő senkire!

Akkor még nem tudtam, hogy Gonzága Mária anya Roulland atyát adta neki második lelki testvérként. A szavakat, melyekről most számoltam be, Roulland atya írta neki, de Anyánk megtiltotta, hogy közölje velem. Így ő csak arról beszélt, amit a rekreáción hallott.

Nagy áldozatot jelentett számára ez a majdnem két évig tartó hallgatás, a szóbanforgó Hithirdetőhöz fűződő kapcsolatát illetően...

Anyánk azt kérte tőle, hogy fessen részére pergamenre egy képet. Mivel én voltam elöljárója a festő tisztségben, felhasználhatta volna ezt a körülményt arra, hogy tanácsot kérjen tőlem, alkalmat adva nekem, hogy mindenre rájöjjek. De ő, ellenkezőleg, a tőle telhető módon rejtőzött előlem; mint később megtudtam, lopva jött a fényezőért — amit én asztalunkon őriztem —, hogy kifényezze az aranyat. Akkor hozta vissza, amikor nem voltam ott.

Csak három hónappal halála előtt szólott neki Anyánk, hogy szabadon beszélhet velem erről is, mint bármi másról.

Május 7.

1. *Reggel 7 órakor.*

Ma [11] licencia van. Öltözködés közben az « Örömöm »-et [12] énekeltem.

2. Családunk nem marad sokáig a földön ... Amikor az égben leszek, igen hamar hívni fogom magukat [13] ... Ó, milyen boldogok leszünk! Mindnyájan megkoronázva születtünk [14] ...

3. Köhögök! Köhögök! Mint a vasúti mozdony, amikor befut az állomásra [15]. Én is állomásra futok be: ez az ég állomása, és én jelzem!

Május 9.

1. Igazán elmondhatjuk — anélkül, hogy dicsekednénk —, hogy mi igen sajátos kegyelmeket és megvilágosításokat nyertünk. Mi az igazságban vagyunk; a dolgokat igaz mivoltukban látjuk.

2. *Szó volt azokról az érzelmekről, amelyekkel szemben olykor nem tudunk védekezni, mint amikor a hála semmiféle jelét sem kapjuk, miután szolgálatot tettünk valakinek.*

Biztosítom, hogy én is érzem azt, amiről beszél. De sohasem veszem zokon, mert a földön semmiféle jutalmat sem várok: mindent a jó Istenért teszek. Így semmit sem veszíthetek, és mindig jó fizettséget nyerek felebarátaim szolgálatában adódott vesződéseimért.

3. Ha — tételezzük fel a lehetetlent — a jó Isten nem látná jócselekedeteim, ez egyáltalán nem okozna bánatot nekem. Annyira szeretem őt, hogy akkor is kedvében szeretnék járni [16], ha nem is tudná, hogy én vagyok az. Ha tudja és látja, mintegy le van kötelezve arra, hogy megjutalmazzon érte. Nem szeretném ezzel fárasztani ...

Május 15.

1. Nagyon boldog vagyok, hogy nemsokára az égbe megyek. De amikor a jó Isten szavaira gondolok: « Magammal hozom a jutalmat, hogy megfizessek kinek-kinek cselekedete szerint »[17], úgy vélem, hogy ami angem illet, igen zavarban lesz. Nincsenek cselekedeteim! Tehát nem fog tudni megfizetni « cselekedeteim szerint »... Nos, jól van! Hát akkor majd « az ő saját cselekedetei szerint »[18] fizet...

2. Olyan magas elképzeléseim vannak az égről, hogy olykor azt kérdem magamtól, mit tehetne majd a jó Isten halálomkor, hogy meglepetés érjen. Olyan nagy a reményem, az ég olyan nagy öröm számomra, — nem érzelmileg, de a hit szerint —, hogy valami minden elgondoláson felül álló dologra volna szükség ahhoz, hogy teljesen kielégítsen. Jobban szeretném megőrizni az örök reményt, semhogy csalódás érjen.

Végül is már arra gondolok, hogy akkor is, ha nem leszek eléggé meglepődve, annak teszem magam, hogy örömet okozzak a jó Istennek. Nem áll fenn az a veszély, hogy megláttatom vele csalódásomat. Mindent megteszek majd, hogy ne vegye észre. Egyébként mindig úgy igyekszem tenni, hogy boldog legyek. Megvannak hozzá kis ravaszságaim, melyeket ismer és melyek csalatkozhatatlanok.... Hiszen, csupán csak azt látni, hogy a jó Isten boldog, már teljesen elég lesz az én boldogságomhoz.

3. *Bizonyos áhítat- és tökéletességi gyakorlatokról beszéltem vele, melyeket szentek tanácsoltak, de engem elkedvetlenítettek.*

Ami engem illet, semmit sem találok már a könyvekben, csak az Evangéliumban[19]. Ez elég nekem. Élvezettel hallgatom Jézusnak a szavát, amely mindent megmond, amit tennem kell: « Tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű »[20]. Akkor enyém a béke, jósá-

gos igérete szerint: ... « és nyugalmat találtok lelketeknek ».

Ez utóbbi mondatot átszellemült arccal mondta szemét felemelve. Urunk szavaihoz hozzátette a « kicsi » szót, és így még kedvesebben hangzott:

« ... És nyugalmat találtok kicsi lelketeknek ... »

4. *Új ruhát adtak neki (azt, amelyet megőriztek). Először 1896 karácsonyán vette fel. Ez a ruha — a második, beöltözése óta — nagyon rosszul állot neki. Megkérdeztem, hogy nem esik-e rosszul neki:*

Egyáltalán nem! Még akkor sem, ha egy kínainak lett volna a ruhája, ott 2.000 mérföldre tőlünk [21].

5. Jobbra- balra szórom kis madaraimnak a jó magokat, amiket a jó Isten tesz kicsi kezembe. És azután lesz, ami lesz! Többé nem foglalkozom vele. Olykor olyan, mintha semmit sem szórtam volna. Máskor jó lesz belőle. De a jó Isten azt mondja nekem: « Adj, adj mindig anélkül, hogy az eredménnyel törődnél. »

6. Nagyon szeretnék Hanoiba menni, hogy sokat szenvedjek a jó Istenért. Azért szeretnék oda menni, hogy teljesen egyedül legyek, hogy ne legyen semmi vigaszom a földön [22]. Ami azt a gondolatot illeti, hogy ott hasznossá tudnám tenni magam, még csak fel sem merül lelkemben. Nagyon jól tudom, hogy egyáltalán semmit sem tennék.

7. Ezek után mindegy, hogy élek-e vagy halok. Nem látom, hogy mi többen lehetne részem halálom után, mint már ebben az életben. Igaz, látni fogom a jó Istent! De ami azt illeti, hogy vele leszek, nos, már egészen vele vagyok itt a földön is.

Május 18.

1. Minden beosztástól [23] felmentettek. Arra gondoltam, hogy halálom a legkisebb zavart sem okozná a közösségben.

Fáj, hogy hasznavehetetlen tagnak tűnik a nővérek szemében?

Ó, ami ezt illeti, ez a legkisebb gondjaim között. Ez igazán mindegy nekem!

2. *Amikor láttam, hogy annyira beteg, minden tőlem telhetőt megtettem, hogy elnyerjem számára Anyánktól a Halottak zsolozsmája*[24] *alóli felmentést.*

Nagyon kérem, ne akadályozza meg, hogy elmondjam az én « kis » halotti zsolozsmámat. Ez minden, amit a tisztítótűzben lévő nővérekért tehetek. És ez egyáltalán nem fáraszt. Olykor a szilencium végén megállok egy pillanatra. Ez inkább felüdít.

3. Mindig szükségem van rá, hogy valami munkám legyen. Így nem kell keresnem soha elfoglaltságot és sohasem vesztegetem el időm.

4. Arra kérem a jó Istent, hogy halálomig részt vehessek a közösség gyakorlatain, de Ő nem akarja! Biztos vagyok benne, hogy el tudnék menni minden zsolozsmára. Emiatt egy perccel sem halnék meg hamarabb. Sokszor úgy tűnik, hogy ha nem mondtam volna semmit, nem is tartanának betegnek.

Május 19.

Miért olyan vidám ma?

Mert ma reggel két « kis » bánatom volt. Ó, nagyon is érezhetőek!... Semmi sem okoz nekem olyan « kis » örömet, mint a « kis » bánatok...

Május 20.

1. Azt mondják, félni fogok a haláltól[25]. Nagyon is lehetséges. Nincs itt nálam senki bizalmatlanabb érzelmeivel szemben. Sohasem támaszkodom saját gondolataimra; tudom, mennyire gyenge vagyok. De élvezni aka-

rom azt az érzést, amit a jó Isten most ad nekem. Még mindig lesz elég időm szenvedni az ellenkezőjétől.

2. *Megmutattam neki fényképét*[26]:

Igen, de... ez csak a boríték. Mikor látják meg már a levelet? Ó, én a levelet szeretném már látni!...

Május 21-26.

1. Théophane Vénard[27]-ot jobban szeretem, mint Gonzága Szent Alajost, mert Gonzága Szent Alajos élete rendkívüli, az övé pedig egészen köznapi[28]. Aztán ő maga beszél, míg a szentről más mesél és más ad szájába szavakat. Akkor majdnem semmit sem tudunk «kis» lelkéről!

Théophane Vénard nagyon szerette családját. Én is nagyon szeretem «kis» családom. Nem értem azokat a szenteket, akik nem szeretik családjukat... Mostani kis családom, ó, de nagyon szeretem! Nagyon, nagyon szeretem, kicsi Anyámat!

2. Nemsokára meghalok. De mikor? Ó, mikor?... Soha nem jön már ez a nap! Olyan vagyok, mint a kisgyermek, akinek mindig süteményt igérnek. Messziről mutatják neki, majd amikor közeledik, hogy elvegye, a kéz visszahúzódik... De alapjában véve nagyon is készen állok élni vagy meghalni, vagy meggyógyulni és Kokinkínába[29] menni, ha a jó Isten úgy akarja.

3. Halálom után nem kell engem koszorúkkal körülvenni, mint Genovéva anyát. Mondja meg azoknak, akik venni akarnának, hogy jobban örülnék, ha azon a pénzen kis négereket váltanának ki[30]. Ez örömet okozna.

4. Nem is olyan régen nagyon nehezemre esett, hogy drága orvosságokat vegyek be. De jelenleg már nem. Ellenkezőleg. Ez azóta van így, amióta Szent Gertrud életében olvastam, hogy örömmel vette magához őket, mondván, hogy mindez javára válik azoknak, akik jót

tesznek velünk. Ő Urunk szavára támaszkodott: « Amit az enyéim közül a legkisebbnek tesztek, nekem teszitek [31]. »

5. Meg vagyok győződve róla, hogy gyógyulásomhoz hasztalan minden orvosság. De megegyeztem a jó Istennel, hogy azoknak a szegény beteg hithirdetőknek a javára fordítja őket, akiknek sem ideje, sem módja nincs önmaguk gondozására. Arra kérem őt, hogy gyógyítsa meg őket helyettem azokkal az orvosságokkal és pihenéssel, amelyre engem köteleznek.

6. Annyit ismételgették előttem, hogy bátor vagyok és ez oly kis mértékben igaz, hogy azt mondtam magamban: Végül is nem kell meghazudtolni az egész világot! És megpróbáltam a kegyelem segítségével megszerezni ezt a bátorságot. Úgy tettem, mint az a harcos, aki hallja, hogy gratulálnak neki bátorságához, jóllehet nagyon jól tudja, hogy gyáva. Végül is szégyenkezik a sok dicséret miatt, és szeretné azokat kiérdemelni.

7. Amikor az Égben leszek, mennyi kegyelmet fogok kérni a maga számára! Ó, annyit alkalmatlankodnék a jó Istennél, hogy ha eleinte vissza is utasítana, alkalmatlankodásom arra kényszerítené, hogy teljesítse kívánságaim. Ez az eset benne van az Evangéliumban [32] ...

8. ... Ha a szentek kevesebb ragaszkodást tanúsítanának irányomban, mint kis nővéreim, ez igen kemény lenne. Elvonulok majd sírni egy kicsi sarokba ...

9. Az Aprószentek az Égben nem lesznek már kisgyermekek. Csak a gyermekkor meghatározhatatlan bája marad meg számukra. « Gyermekként » képzeljük el őket, mert képekre van szükségünk ahhoz, hogy a lelki dolgokat megértsük.

... Igen, remélem, hogy én is hozzájuk csatlakozhatom. Ha akarják, kis apródjuk leszek. Kicsi uszályaikat fogom tartani [33] ...

10. Ha nem lenne ez a lelki megpróbáltatásom [34],

amit lehetetlen megérteni, úgy hiszem, meghalnék a boldogságtól arra a gondolatra, hogy nemsokára elhagyom a földet.

Május 26.

— Áldozócsütörtök vigiliája —

Ma reggel a körmenet [35] alatt a Szent József remetelházban [36] voltam és távolról, az ablakon keresztül, néztem a közösséget a kertben. Eszményi volt a fehérköpenyes szerzetesnők körmenete; a szüzek díszkíséretét a Mennyben juttatta eszembe. A gesztenyesor kanyarulatában láttam magukat; a nagy fű és arany rügyei félig eltakarták a menetet. A látvány egyre jobban lenyűgözött. De íme a szerzetesnők, a legkedvesebbek közül egy felém tekint, mosolyogva kihajol és int, hogy mutassa: ismerjük egymást. Ez az én kis Anyám volt! Azonnal eszembe jutott álmom: Jézusról nevezett Anna anya mosolya, cirógatása, és elfogott az édesség ugyanazon érzése. Azt mondtam magamban: Így ismernek hát engem a szentek is, akik szeretnek, rám mosolyognak a magasból és hívnak, hogy csatlakozzam hozzájuk!

Ekkor előtörtek a könnyeim... Évek óta nem sírtam így! Ah, édes könnyek voltak azok!

Május 27.

— Áldozócsütörtök —

1. Akarok én is egy «körlevelet» [37], mert mindig gondoltam, hogy meg kell fizetnem a halotti zsolozsmáért, amit mindegyik kármelita nővér elmond majd érettem. Nem nagyon értem, hogy egyesek miért nem akarnak körlevelet. Hisz olyan jól esik megismerni egymást, tudni valamit azokról, akikkel örökké együtt fogunk élni.

2. Egyáltalán nem félek a betegség utolsó küzdelmeitől, sem a szenvedéstől, bármilyen nagy is legyen. A jó Isten mindig segített. Vigyázott rám és kézen fogva vezetett zsenge gyermekkorom óta ... Számítok rá. Biztos vagyok, hogy támogatását mindvégig folytatni fogja. Megtörténhet, hogy tovább már nem bírom; de nekem sohasem lesz túl sok, ebben biztos vagyok.

3. Nem tudom, mikor halok meg, de azt hiszem, nemsokára. Sok minden arra késztet, hogy számítsak rá.

4. Nem kívánom inkább a halált, mint az életet; azaz, ha választanom kellene, jobban szeretnék meghalni. Mivel azonban a jó Isten választ helyettem, azt szeretem jobban, amit Ő akar. Azt szeretem, amit Ő tesz.

5. Ne gondolják, hogy ha meggyógyulnék, az megzavarna vagy lerombolná kicsi terveimet. Egyáltalán nem! A jó Isten szemében az életkor semmi. Úgy rendezném, hogy kisgyermek maradjak, még ha sokáig élek is [38].

6. A dolgoknak mindig a jó oldalát látom. Egyesek mindent úgy vesznek, hogy a lehető legtöbb gondot okozzák maguknak. Ami engem illet, éppen az ellenkezőjét teszem. Ha csak szenvedésem van, ha az ég annyira sötét, hogy semmiféle tisztulást sem látok, akkor ennek örülök ... Ezzel ... hivalkodom, mint apa megpróbáltatásaival, melyek dicsőségesebbé tesznek, mint egy királynőt.

7. Hallotta az ebédlői felolvasás alatt a Gonzága Szent Alajos anyjának írt levelet? Azt mondják benne róla, hogy még akkor sem lett volna szentebb, ha Noé életkorát is megérte volna.

8. *Haláláról.*

Olyan vagyok, mint akinek sorsjegye van: több az eshetősége, hogy nyerjen, mint annak, akinek nincs jegye. Mégsem biztos benne, hogy nyer. Nos, jegyem van, ez a betegségem, és így reménykedhetem.

9. Emlékszem, hogy a Buissonets [39] kis szomszédja

— 3 éves volt — hallotta, hogy a többi gyermek hívja. Azt mondta anyjának: « Mama! Azt akarják, hogy odamenjek. Kérlek ... Hívnak! ... »

Hát, úgy tűnik nekem, hogy engem ma a kis angyalok hívnak, és én is úgy mondom magának, mint a kislány: « Engedjen elmenni. Hívnak! [40] »

Nem hallom őket, de érzem.

10. Amikor tervbe vették, hogy Tonkinba induljak, november körül [41], emlékszik rá, hogy kilencedet kezdtek Théophane Vénard-hoz, hogy a jó Isten akaratát megismerjük? Akkor ismét végeztem a közösség minden gyakorlatát, még a Matutinumot is [42]. Nos éppen a kilenced alatt kezdtem köhögni, és azóta egyre rosszabbul vagyok. Ő az, aki hív engem! Ó, nagyon szeretném, ha megvolna az arcképe [43]. Olyan lélek ő, aki tetszik nekem. Gonzága Szent Alajos mindig komoly volt, még a rekreáción is; Théophane Vénard pedig mindig vidám.

Ebben az időben olvasták az ebédlőben Gonzága Szt. Alajos életét.

Május 29.

Másodszor is tüzes tűkezelés [44]. *Este szomorú voltam és kinyitottam előtte az Evangéliumot, hogy vigaszt találjak benne. Ezekre a szavakra bukkantam, amiket fel is olvastam neki: « Föltámadt, nincs itt. Nézzétek, itt a hely, ahova temették* [45]. »

Igen, ez az! Valóban nem vagyok már hozzáférhető minden fájdalom számára, mint gyermekkoromban. Olyan vagyok, mintha feltámadtam volna. Nem vagyok már ott, ahol gondolják, hogy vagyok ... Ó, ne aggódjék miattam. Odajutottam, hogy már szenvedni sem tudok, mert minden szenvedés édes nekem.

Május 30.

1. *Ezen a napon megengedték neki, hogy közölje velem 1896 nagypénteki vérköpését. Mivel nagyon fájt, hogy nem értesítettek azonnal, tőle telhetőleg vigasztalt, és este ezt a levelet írta nekem*:

« Ne bántsa, kedves kis Anyám, ha úgy tűnt, hogy kislánya valamit eltitkolt. Hiszen jól tudja, hogy sohasem rejtette el maga előtt a levél egyetlen sorát sem, jóllehet a boríték egyik kis sarkát nem mutatta meg. És ugyan ki ismeri magánál jobban ezt a kis levelet, amelyet maga annyira szeret? A többieknek meg lehet mutatni a borítékot minden oldalról, mert ők csak ezt látják. De magának!!!... Ó, kis Anyám, most már tudja, hogy Nagypénteken kezdte Jézus egy kicsit széttépni a MAGA kis levelének a borítékját. Nem örül, hogy már készül olvasni azt a levelet, amelyet már 24 év óta ír? Ah, ha sejtené, hogy milyen jó tanúbizonyság ez a levél a maga szeretetéről egy örökkévalóságon át! »

2. *Lehet, hogy sokat fog szenvedni, mielőtt meghal!..*

Ó, ne aggódjék. Erre nagyon vágyom!

3. Nem tudom, hogy leszek meg az égben maga nélkül!

Június 4.

1. *A Szt. Arcról nevezett Genovéva nővér cellájában búcsúzott el tőlünk, amely a káptalan oldalán nyílik a terraszra. (A Győzelmek Boldogasszonyához végzett kilenced alatt történt ez, melyet gyógyulásáért ajánlottak fel)* [46]. *Genovéva nővér szalmazsákján feküdt. Úgy tűnt aznap, hogy már nem szenved; arckifejezése átszellemült volt. Fáradhatatlanul néztük és hallgattuk édes szavait.*

Azt kértem a Szent Szűztől, hogy ne szunyokáljak és ne legyek elkábulva, mint ezekben a napokban. Éreztem,

hogy aggodalmat okoztam maguknak. Ma este meghallgatásra találtam.

Ó, kicsi nővéreim, milyen boldog vagyok! Látom, hogy nemsokára meghalok. Most már biztos vagyok benne.

Ne lepődjenek meg, ha nem jelenek meg halálom után, és ha majd semmi rendkívüli dolgot nem látnak boldogságom jeleként. Jusson majd eszükbe, hogy « az én kis utam » éppen abban áll, hogy semmit se kívánjunk látni. Jól tudják, hogy mit mondtam annyiszor a jó Istennek, az angyaloknak és a szenteknek:

Nem az a kívánságom,
hogy idelenn lássam őket [47] ...

Az Angyalok jönnek majd magáért, mondta Genovéva nővér. Ó, mi mégis csak szeretnénk látni őket!

Nem hiszem, hogy látni fogják őket; de ez nem akadályozza meg, hogy itt legyenek ...

Nagyon szeretném, hogy szép halálom legyen, azért, hogy maguknak örömet okozzak. Ezt kérem a Szent Szűztől. Nem kértem erre a jó Istent, mert hagyom, hogy azt tegye, amit akar. A Szent Szüzet kérni, az nem ugyanaz. Ő tudja, hogy mihez kezdjen az én kis vágyaimmal, megmondja-e vagy ne mondja meg őket ... Útóvégre ő tudja, hogy a jó Isten nem kényszerülhet meghallgatásomra, hanem hagyni kell Őt, hogy megtegye mindenben saját akaratát.

Ma este elértem azt, hogy kicsit megvigasztalhassam magukat, és hogy kedves legyek. De ne várják, hogy ilyennek láthassanak halálom pillanatában is ... Nem tudom! Lehet, hogy hirtelen maga a Szent Szűz tette ezt, anélkül, hogy megmondta volna a jó Istennek. Akkor ez még nem jelent semmit a jövőre vonatkozólag.

Nem tudom, hogy a tisztítótűzbe kerülök-e. Egyáltalán nem nyugtalankodom emiatt [48]. De ha odajutok, nem fogom sajnálni, hogy semmit sem tettem elkerülésére.

Sohasem fogom megbánni, hogy egyedül a lelkek megmentéséért dolgoztam. Milyen boldog voltam, amikor megtudtam, hogy ez Szent Teréz Anyánk gondolata [49].

Kicsi Anyám! Ha majd egy napon ismét főnöknő lesz [50], ne nyugtalankodjék. Meglátja, hogy nem lesznek többé olyan aggodalmai, mint egykor [51]. Felül fog emelkedni mindenen. Hagyni fogja, hogy azt gondolják és mondják, amit akarnak. Maga a kötelességét fogja teljesíteni békével ... stb ... stb ...

Ne tegyen semmit azért, hogy az lehessen, és semmit azért, hogy ne legyen az ... Egyébként megígérem, hogy nem engedem odajutni, ha ez lelkének kárára lenne.

Amikor megöleltem:

Mindent megmondtam! Különösen kicsi Anyámnak, a későbbi időre vonatkozólag ...

Ne aggódjanak, kis nővéreim, ha sokat szenvedek és ha nem látják rajtam — amint már mondtam — halálom pillanatában a boldogság semmilyen jelét. A Mi Urunk a Szeretet Áldozataként [52] halt meg, és látják, milyen volt halálküzdelme! ... Mindez semmit sem jelent még.

2. *Kicsit később, amikor egyedül voltam vele és láttam, hogy ismét nagyon szenved, azt mondtam neki: «Nos, szenvedni kívánt, hát a jó Isten nem felejtette el magát.»*

Kívántam a szenvedést, és meghallgatásra találtam. Napok óta nagyon sokat szenvedek. Egy reggel az áldozás után a hálaadás alatt mintegy a halál gyötrelmeit éreztem ... És emellett semmi vigasz!

3. Mindent elfogadok a jó Isten szeretetéért, még azt a sokféle furcsa gondolatot is, ami lelkemben támad.

Június 5.

1. (*Matutinum alatt*)

Kicsi Anyám! Láttam, hogy érdektelen szeretettel szeret engem. Nohát ha én tudom, hogy maga az én kicsi anyám, maga is meg fogja tudni egy napon, hogy én a kislánya vagyok! Ó, mennyire szeretem magát!

2. Újra átolvastam a Jeanne d'Arc színdarabot [53], amit írtam. Megtalálja benne a halállal szemben táplált érzelmeim. Mind megírtam benne. Tetszeni fog magának. De ne gondolja, hogy hasonlítok Jeanne d'Arc-hoz, amikor az egyik percben félelem fogta el és haját tépte [54] ... Én nem tépem « kis » hajam [55] ...

3. Kicsi Anyám! Maga készített fel Elsőáldozásomra [56], készítsen fel most a halálra is ...

4. Ne bántsa, ha holtan talál egy reggel: Papa, a jó Isten [57] jött egyszerűen utánam. Kétségtelenül nagy kegyelem, ha valaki felveszi a Szentségeket. De amikor a jó Isten nem engedi meg, akkor úgy is jó; minden kegyelem [58].

Június 6.

1. Köszönöm, hogy kérte, hogy adjanak nekem a Szentostyából egy darabkát. Nagyon nehezen tudtam lenyelni. De milyen boldog voltam, hogy szívemben lehetett a jó Isten! Úgy sírtam, mint Elsőáldozásom napján [59].

2. Youf úr hitellenes kísértéseimre azt mondta: « Ne álljon szóba velük. Ez nagyon veszélyes. » Egyáltalán nem vigasztaló ezt hallani, de szerencsére nem befolyásol. Legyen nyugodt, nem töröm össze « kis » fejem azzal, hogy gyötrődjem rajta.

Youf úr még azt kérdezte: « Belenyugodott abba, hogy meghal? » Azt válaszoltam: « Ah, Atyám, úgy találom, hogy csak az élethez szükséges a beletörődés. Ami a halált illeti, e tekintetben csak örömet érzek. »

3. Kérdezem magamtól, hogy fogok tudni meghalni [60]. Szeretném becsülettel megállni a próbát! Azt hiszem azonban, hogy ez végül is nem tőlunk függ.

(*Ránk gondolt.*)

4. Gyermekkoromban életem nagy eseményei megmászhatatlan hegyeknek tűntek nekem. Amikor láttam, hogy kislányok elsőáldozáshoz járulnak, azt mondtam magamban: Hogyan fogom végezni én Elsőáldozásomat?... Később: Hogyan fogok belépni a Kármelbe?... És azután: beöltözni? Letenni a fogadalmat? Jelenleg: hogyan fogok meghalni!

5. « *Lefényképeztetem, hogy örömet szerezzek Anyánknak.* » *Ravaszul mosolygott*:

Mondja inkább, hogy magának akarja!... « Kicsi északi szél, szűnj meg fújni! Nem miattam, de társam miatt, akinek nincs kabátja... »

Egy kis auvergne-i történetet idézett, amelyet papa mesélt el nekünk. Hangjával alá is húzta igen találóan, mert a látszólag annyira szeretetteljes barát valójában a saját érdekében beszélt.

6. *Nem akarták neki megmondani — nehogy elvegyék az étvágyát —, hogy az a szirup, amelyet magához vett, csigaszirup volt. De ő rájött, és nevetett aggodalmunkon.*

Mi az nekem, csigaszirupot inni, feltéve, hogy nem látom a szarvakat! Most éppen úgy eszem a csigákat is, mint a kis kacsákat! Tegnap úgy tettem, mint a struccok. Nyers tojást ettem!

7. Nagyon de nagyon szeretem magát!

8. *Azt mondtam neki*: « *Az Angyalok kezeikben hordoznak majd, hogy kőbe ne üsd lábad* [61]. » *Azt válaszolta*:

Ah, ez most lenne jó; később, halálom után, már nem ütközöm akadályba!!!

9. *De Cornière úr látogatása után — aki úgy találta, hogy jobban van — megkérdeztem*: *Szomorú?*

Ó, nem... Ezeknél a szavaknál ütöttem fel az Evangéliumot[62]: « Nemsokára meglátjátok az Emberfiát, amint az Ég felhőin ül[63]. »

Azt válaszoltam: « Uram, mikor? » És a szembenlévő oldalon ezeket a szavakat olvastam: « Még ma[64]. »

De mindez... annyi, mint semmiért sem nyugtalankodni, nem akarni sem élni, sem halni...

Néhány pillanat múlva:

Mégis annyira vágyom elmenni! Megmondom a Szent Szűznek. Ő majd azt tesz, amit akar.

Június 7.

1. — *Vasárnap* —

A temető végében a padon kis ideig ülve maradt mellettem. Végül fejét gyöngéden szívemre hajtotta és félhangon énekelte:

Hogy én téged elfeledjelek, Kedves Anya,
nem, nem, soha[65]!

Amikor lementünk a lépcsőn, jobbra a náspolyafa alatt egy kis fehér tyúkot látott, csibéivel a szárnya alatt. Egyik-másik csak kis fejét mutogatta. Megállt és elgondolkodva szemlélte őket. Egy idő múlva intettem, hogy itt a visszatérés ideje. Szeme tele volt könnyel. « Maga sír » — mondtam. Akkor kezét szeme elé emelte, és még jobban könnyezve így válaszolt:

Nem tudom megmondani ebben a pillanatban, miért. Nagyon fel vagyok indulva...

Este a cellájában azt mondta átszellemült arccal:

Sírtam arra gondolva, hogy a jó Isten ezt a hasonlatot használta fel, hogy gyöngédségét számunkra hihetővé tegye[66]. Ez az, amit egész életemen át értem tett! Egészen elrejtett szárnyai alá!... Majd amikor elváltunk, sírva mentem fel a lépcsőn, nem tudtam már visszatartani ma-

gam, és siettem visszatérni cellánkba. Szívem túláradt a szeretettől és a hálától.

2. Ma tíz éve, hogy papa nekem adta ezt a kis fehér virágot, amikor először beszéltem neki hivatásomról [67].

(*Megmutatta a kis virágot*)

3. Ha nem nevelt volna jól engem, szomojú [68] dolgokat láthatott volna... Ma nem sírtam volna a kis fehér tyúkot látva.

Június 8.

1. Mindnyájan velem jönnek rövidesen. Most már nem tart soká. Elmegyünk.

A Szentháromságról nevezett Mária nővérhez, aki azt kérte tőle, hogy gondoljon rá az Égben:

Eddig még csak a tojást látta. Nemsokára meglátja majd a kiscsirkét.

2. *Azt mondtam neki, hogy nekem nem volt támaszom a földön.*

De igen; van támasza. Én vagyok!

Június 9.

1. Az Evangélium azt mondja, hogy a jó Isten úgy jön el, mint egy tolvaj [69]. Eljön majd engem is kedvesen ellopni. Ó, mennyire szeretnék segíteni a Tolvajnak!

2. Milyen boldog vagyok ma!

— *Megszűnt tehát megpróbáltatása?* [70]

Nem, de mintha felfüggesztődött volna. A hitvány kigyók nem sziszegnek többé fülembe...

3. Milyen nyugodtan hagyom, hogy körülöttem azt mondják, hogy jobban vagyok. A múlt héten talpon voltam, és úgy találták, hogy igen beteg vagyok. Ezen a héten már nem bírok fennmaradni, kimerültem és íme, azt hiszik, hogy megmenekültem! De mit számít mindez!

— *Reméli tehát, hogy mégiscsak nemsokára meghal?*

Igen, remélem, hogy rövidesen elmegyek. Biztos, hogy

nem leszek jobban. Nagyon fáj az oldalam. De mindig mondom, ha a jó Isten meggyógyítana, semmiféle csalódást sem éreznék.

A Szent Szívről nevezett Mária nővérhez, aki azt mondta neki: « Milyen bánatosak leszünk, ha itthagy bennünket! »

Ó, nem! Meglátják, olyan lesz, mint egy rózsaeső [71].

4. Nem félek a Tolvajtól... Messziről látom, és óvakodom, hogy felkiáltsak: Tolvaj! Ellenkezőleg, hívogatom, mondva: erre! erre!

5. Olyan vagyok, mint a vasútnál a kisgyermek, aki apjára és anyjára vár [72], hogy feltegyék a vonatra. Sajnos ők nem jönnek, és a vonat indul! De van más vonat is. Nem fogom mindegyiket elszalasztani...

Június 10.

Jobban lett, és ez meglepte. Erőt kellett vennie magán, hogy el ne szomorítsa.

...A Szent Szűz nagyon jól elintézi megbízatásaim. Majd adok még neki más alkalommal is!

Gyakran ismételgetem neki:

« Mondd meg neki, hogy sohase feszélyezze magát miattam. [73] »

Megértette, és ez az, amit meg is tett. Semmit sem értek meg már betegségemből. Lám, jobban lettem! De ráhagyatkozom, és így mégiscsak boldog vagyok. Mi lenne belőlem, ha azt remélném, hogy nemsokára meghalok! Micsoda csalódás! De én nem csalódom, mert meg vagyok elégedve mindazzal, amit a jó Isten tesz. Nem kívánok egyebet, mint az ő akaratát.

Június 11.

1. *Virágott hintett* [74] *a kerti Szent Józsefre (a gesztenyesor alján). Gyermeki hangon és kecsesen mondta: « Neszc! »*

Miért hint virágot Szent Józsefre? Valamilyen kegyelmet kér?

Ah, dehogy! Azért, hogy örömet okozzak neki. Nem akarok azért adni, hogy kapjak.

2. Nem töröm a fejem azon, hogy « kicsi » életem [75] magírjam. Ez olyan, mintha pálcával halásznék. Azt írom, ami kapóra jön.

Június 12.

1. Nem hiszik, hogy annyira beteg vagyok, mint amilyen valójában vagyok. Annál fájdalmasabb, hogy meg vagyok fosztva az áldozástól, a zsolozsmától. De így legalább senki sem fárasztja magát. Sokat szenvedtem emiatt. Kértem a Szent Szüzet, hogy úgy rendezze el a dolgokat, hogy senkinek se kerüljön fáradtságába. Meghallgatott.

Ami engem illet, bármit gondoljanak vagy mondjanak, mit számít az nekem. Nem látom be, miért lennék emiatt levert.

2. Holnap [76] én nem áldozom [77]! És annyi kislány veszi magához a jó Istent!

(*Elsőáldozás volt a Szt. Jakab templomban.*)

Június 13.

(*A kertben*)

Az a benyomásom, hogy tartóra feszített vászon vagyok, kész, hogy kihímezzenek. De senki sem jön, hogy kihímezzen! Várok, várok! Hasztalan!... Utóvégre nem is meglepő. A kisgyermekek nem tudják, mit akarnak!

Azért mondom ezt, mert a kis Jézusra gondolok. Ő feszített ki a szenvedés tartójára, hogy örömét lelje abban, hogy engem kihímezzen, és azután levegyen, hogy odafenn megmutassa szép munkáját.

Amikor a Tolvajról beszélek, nem gondolok a kis Jézusra. A « nagy » jó Istenre gondolok.

Június 14.

A kilenced utolsó napja. Sokkal jobban lett. Számára újabb csalódás. Mégis mosolyogva mondta:

Meggyógyult kislány vagyok!

Szomorú ezért?

Ó, nem!... Pillanatról pillanatra sok mindet el lehet viselni.

Június 15.

1. 9-én igen tisztán láttam messziről a világítótornyot, amely az Ég kikötőjét jelezte számomra. De most már semmit sem látok. Mintha be lenne kötve a szemem. Azon a napon láttam a Tolvajt. Jelenleg egyáltalán nem látom. Amit a halálról mondanak nekem, már nem hat rám. Lesiklik rólam, mint egy kőlapról. Vége! A halál reménye elfogyott. Kétségtelenül a jó Isten nem akarja, hogy úgy gondoljak rá, mint betegségem előtt. Abban az időben ez a gondolat szükséges és nagyon hasznos volt számomra, ezt nagyon éreztem. De most ellenkezőleg. A jó Isten azt akarja, hogy ráhagyatkozzam, mint egy egészen kicsi gyermek, aki nem törődik azzal, hogy mit tesznek vele.

2. *Elfáradt már hosszúra nyúló betegségébe? Mennyit kell szenvednie!*

Igen, de ezt « szívesen veszem. »

Miért?

Mert ezt a jó Isten is « szívesen veszi ».

(*Akkor használta ezt a szót és még sok mást, melyek nem tartoztak szokásos egyszerű kifejezésmódjába, amikor el akarta terelni figyelmünket, hogy eltakarja gondolatait.*

Néhány naiv kifejezést is magáévá tett. Ezeket bizalmas körben használta, és szájában nagyon bájosak voltak.)

3. Nem tudom, mikor halok meg. Egyáltalán nem bízom már a betegségben. Még ha Szentségekkel el is lát-

nak, akkor is el tudnám képzelni, hogy meggyógyulok. Csak akkor leszek igazán biztos vágányon, amikor átlépem a küszöböt és a jó Isten karjaiban találom magam.

4. (*Este.*)

Mennyire szeretnék valami kedves dolgot mondani magának!

Csak azt mondja, hogy elfeled-e engem, ha az Égben lesz.

Ah! Ha én elfeledném magát, azt hiszem, minden szent kiűzne a Paradicsomból, mint egy hitvány bagolyt. Kicsi Anyám, amikor odafenn leszek, « eljövök, hogy magammal vigyem, hogy maga is ott legyen, ahol én vagyok [78] ».

5. Boldog vagyok. Egyáltalán nem bántom meg a jó Istent betegségem alatt. Az imént írtam a szeretetről (*Életének füzetében* [79]) és gyakran megzavartak. Akkor arra törekedtem, hogy ne váljak türelmetlenné, hogy gyakorlatba ültessem át azt, amit írtam.

Június 20.

Megmutattam neki a Szűzanya kis képeit, melyeket Anyánk névnapjára [80] *festettem. Rátette kezét a szeme elé kirakott kis képekre, és ujjait széttárva úgy mozgatta őket, hogy érinthesse a kis Gyermek Jézus fejeket. Akkor azt mondta nekem:*

Mindegyiket hatalmamban tartom...

Június 22.

A kertben volt a kocsiban. Amikor délután hozzá mentem, azt mondta:

Mennyire megértem a Mi Urunknak Anyánkhoz, Szent Terézhez intézett szavait: « Tudod-e, lányom, kik azok, akik engem valóban szeretnek? Azok, akik elisme-

rik, hogy mindaz, ami nem rám vonatkozik, nem egyéb mint hazugság [81] ».

Ó, kicsi Anyám, mennyire érzem, hogy ez igaz! Igen, a jó Istenen kivül, minden hiúság.

Június 23.

Azt mondtam neki: Sajnos nem lesz semmim, amit majd halálomkor a jó Istennek adhatok. Kezem ürcs! Ez nagyon elszomorit.

Nos, maga nem olyan, mint « baba » (*néha ezt a nevet adta magának* [82]), aki pedig ugyanebben a helyzetben van ... Még ha Szt Pál minden tettét is végbevinném, még mindig csak « haszontalan szolgának [83] » tartanám magam. De éppen ez az, ami örömömre szolgál. Mert ha semmim sincs, mindent a jó Istentől fogok kapni.

Június 25.

1. *A Szent Szív ünnepe* [84].

A könyvtárba vitték át a celláját érő napsütés miatt. A szentbeszéd alatt a Hithirdetés egyik könyvét vette kezébe. Később egy részletet mutatott nekem, ahol arról volt szó, hogy egy szép, fehérbe öltözött Asszony megjelent egy megkeresztelt gyermeknek, és azt mondta nekem:

Később én is, mint ő, körüljárom a megkeresztelt gyermekeket [85] ...

2. A szentbeszéd alatt a buissonets-i iskolát végeztem. Éreztem, hogy ünnep volt. Nem engedném meg ezt magamnak minden nap. Füzetemet (*élete füzetét*) úgy tekintem, mint az én kis házifeladatomat.

Június 26.

Tegnap nagyon fájt az oldalam! Aztán ... ma reggel vége volt! Ah, mikor fogok elmenni a jó Istennel! Mennyire szeretnék az égbe menni!

Június 27.

Amikor az égben leszek, annyi szépet fogok mondani kis Anyámról a szenteknek, hogy nagy vágyuk támad majd magukhoz venni. Mindig kis Anyámmal leszek. Arra kérem majd a szenteket, hogy jöjjenek velem a csúnya pincékbe, hogy megvédjük. És ha nem akarnak jönni, nos, egyesegyedül megyek majd.

Egy kis kalandra vonatkozik ez, mely ezen a napon történt velem a sekrestye pincéjében.

Június 29.

1. ... Íme, mi történt: mivel halálomon voltam, a kicsi angyalok mindenféle szép előkészületet tettek fogadásomra. De belefáradtak és elaludtak. Sajnos a kisgyermekek sokáig alszanak! Nem lehet tudni, mikor ébrednek föl ...

(*Gyakran mesélt nekünk ilyen kis történeteket*[86], *hogy testi-lelki szenvedéseiről elvonja figyelmünket..*)

2. Milyen boldogtalan lennék az Égben, ha nem tudnék kis szívességeket tenni a földön azoknak, akiket szeretek!

3. *Este még inkább érezte lelki megpróbáltatását, és bizonyos megjegyzések fájdalmat okoztak neki. Azt mondta nekem*:

Lelkem száműzetésben van. Az ég bezárult előttem és a föld részéről is csak megpróbáltatás ér.

... Jól látom, hogy nem tartanak betegnek, de a jó Isten engedi ezt meg.

4. Örülök majd az Égben, ha szép verseket ír nekem. Azt hiszem, hogy ez a szenteknek is örömet okoz.

Június 30.

1. *Olyan szentekről beszéltem neki, akik rendkívüli életet éltek, mint Oszlopos Szt. Simeon*[87]. *Azt mondta*:

Én jobban szeretem azokat a szenteket, akik semmitől sem félnek, mint Szt. Cecília. Engedi, hogy férjhez adják, és nem fél...

2. *Nagybátyám a társalgóba kérette velünk együtt, és szokás szerint majdnem semmit sem mondott* [88].

Milyen félénk voltam a társalgóban nagybátyámmal szemben! Visszatérve nagyon megfeddtem egy újoncnőt. Nem ismertem magamra. Mekkora ellentétek vannak jellememben! Félénkségem abból a végtelenül kényelmetlen érzésből fakad, amit akkor érzek, amikor velem foglalkoznak [89].

Július 2.

Utóljára ment el Szentségimádásra délután az Oratóriumban. De már ereje elhagyta. Láttam, hogy sokáig nézi a Szentostyát és megértettem, hogy nem talál vigasztalásra benne, csak nagy békét szíve mélyén.

Eszembe jut, hogy reggel a mise után — amikor a közösség az Oratóriumba vonult hálaadásra — senki sem gondolt rá, hogy segítsen neki. A fal mellett ment egészen lassan. Nem mertem felajánlani neki karomat.

Július 3.

1. *Egyik barátnőnk* [90] *meghalt, és de Cornière doktor előtte beszélt betegségéről, egy daganatféléről, amit nem tudott pontosan meghatározni. Orvosi szempontból nagyon érdekelte ez az eset. «Milyen kár, hogy nem végezhettem el a boncolást!»*

Azt mondta nekem utána:

Ah! Mennyire közömbösek az emberek egymással szemben itt a földön. Mondanák-e ugyanezt, ha anyjukról vagy nővérükről volna szó? Ó, nagyon szeretnék elmenni ebből a szomorú világból!

2. *Szomorú és csüggedt gondolataimról beszéltem neki, melyek egy hiba elkövetése után ébredtek bennem.*

... Maga nem úgy tesz, mint én. Amikor hibát követek el, mely elszomorít, nagyon jól tudom, hogy ez a szomorúság hűtlenségem következménye. De azt hiszi, hogy ennyiben maradok? Ó nem! Nem vagyok olyan ostoba! Sietek azt mondani a jó Istennek: Istenem, tudom, hogy a szomorúság érzését megérdemeltem, de engedd, hogy felajánljam neked éppen úgy, mint egy olyan megpróbáltatást, amelyet Te küldesz nekem szeretetből. Sajnálom bűnöm, de őrülök a szenvedésnek, mit felajánlhatok Neked.

3. *Hogy lehet az, hogy folytonos hitbeli megpróbáltatása ellenére is*[91] *szeretne meghalni?*

Ah! De én nagyon is hiszek a Tolvajnak! Minden az ég felé visz. Milyen különös és zavaros ez!

4. *Mivel a tej ártott neki, és ebben az időben egyebet nem tudott magához venni, de C. úr*[92] *sűrített tejfajtát írt elő, amit a gyógyszerésznél « maternizált tej*[93] *» néven lehetett kapni. Különféle okból fájdalmat okozott neki ez a rendelés. Amikor látta, hogy az üvegek megérkeznek, sírni kezdett, forró könnyeket ontva*[94].

Délután szükségét érezte, hogy lelkét kitárja. Szomorú és szelíd arccal mondta nekünk:

Szükségem van eledelre lelkem számára. Olvasson nekem egy szent életéből.

Akarja Assziszi Szt. Ferenc életét? Szórakoztatni fogja, amikor a kis madarakról van szó.

Nem, nem azért, hogy szórakozzam, hanem hogy az alázat példáit lássam.

5. *Amikor meghal, pálmaágat tesznek majd kezébe*[95].

Igen, de majd le kell tennem, amikor azt akarom, hogy telt kézzel osztogassam a kegyelmeket kis Anyámnak. Kell, hogy mindent megtehessek, ami tetszik nekem.

6. (*Este*)

Még a szentek is elhagynak! A Matutinum alatt arra kértem Szt. Antalt, hogy találjam meg elvesztett zsebken-

dőmet. Azt hiszi, hogy meghallgatott? Nagyon is őrízkedett tőle. De nem tesz semmit. Mondtam neki, hogy én így is nagyon szeretem.

7. A Matutinum alatt ragyogni láttam a csillagokat, majd hallottam a zsolozsmát. Ez örömmel töltött el.

(*Cellája ablaka nyitva volt.*)

Július 4.

1. A jó Isten segített és felülkerekedtem szomorúságomon a maternizált tej miatt[96] ...

2. (*Este*)

A Mi Urunk a kereszten halt meg halálfélelmek között, és lám, mégis a legszebb szeretet-halál volt. Csak ezt az egyet látták, a Szent Szüzét nem. Szeretetből meghalni[97] nem annyit jelent, mint elragadtatásban meghalni. Nyiltan megvallom, úgy tűnik nekem, hogy én ezt próbálom meg.

3. *Ó, mennyire érzem, hogy szenvedni fog!*

Mit számít az! A szenvedés elérheti a végső határokat is, de biztos vagyok benne, hogy a jó Isten soha sem fog elhagyni.

4. Nagyon hálás vagyok Alexis atyának[98]. Nagyon sok jót tett velem. Pichon atya[99] még nagyonis gyermekként kezelt. Mégis, ő is jót tett velem, amikor azt mondta, hogy nem követtem el halálos bűnt.

Július 5.

1. *Gyengeségeimről beszéltem neki. Azt mondta*:

Nekem is vannak gyengeségeim, de én örvendek nekik. Én sem kerekedem mindig a földi semmiségek fölé. Például bánt, ha ostobaságot mondok vagy teszek. Akkor magamba térek, és azt mondom: Sajnos még mindig ott vagyok, ahol egykor voltam! De ezt nagyon

szelíden és szomorúság nélkül mondom magamnak. Olyan édes gyengének és kicsinek érezni magunkat!

2. Ne legyen szomorú, mert betegen lát, kis Anyám! Hiszen látja, mennyire boldoggá tesz engem a jó Isten. Mindig vidám vagyok és elégedett [100].

3. *Miután egy képet nézett, amely a Mi Urunkat ábrázolja két kicsi gyermekkel, akik közül a legkisebb a térdén ül és a másik a lábához simul és kezét csókolja:*

Én ez az egészen kicsi vagyok, aki felkapaszkodott Jézus térdére, aki olyan kedvesen húzza kicsi lábát, felemeli kicsi fejét és cirógatja őt, anélkül, hogy valamitől is félne. A másik kicsi nem tetszik annyira. Úgy viselkedik, mint egy felnőtt. Valamit mondtak neki... Tudja, hogy tisztelni kell Jézust...

Július 6.

1. *Vért köpött. Azt mondtam neki: Tehát elhagy bennünket?*

Dehogy! A Lelkész úr [101] azt mondta: « Nagy áldozatába kerül majd, hogy itthagyja nővéreit ». Azt válaszoltam neki: « De Atyám, én úgy látom, hogy nem hagyom el őket [102]. Sőt még inkább mellettük leszek halálom után ».

2. Azt gondolom, hogy ami halálomat illeti, ugyanolyan nagy türelemmel kell lennem, mint életem többi nagy eseményénél. Nézze: fiatalon léptem be a Kármelbe, és mégis, miután minden eldőlt, 3 hónapot kellett várnom. Ami beöltözésemet illeti, szintén; fogadalmam alkalmával ugyanez történt [103]. Nos, ami halálomat illeti, ugyanúgy lesz. Nemsokára megjön, de még várni kell.

3. Amikor az Égben leszek, úgy közeledem majd a jó Istenhez, mint Erzsébet nővér kis unokahúga a társalgó rácsa felé. — Maga tudja, hogy mondta el köszöntőjét és fejezte be tisztelgő meghajlással. Felemelte karját,

és azt mondta: « Boldogságot mindazoknak, akiket szeretek ».

A jó Isten azt fogja mondani nekem: « Mit akarsz, kislányom? » És én azt fogom válaszolni: « Boldogságot mindazoknak, akiket szeretek ». Hasonlóképpen fogok eljárni az összes szent előtt.

Nagyon vidám ma. Lehet érezni, hogy látja a Tolvajt.

Igen. Mindig viszontlátom őt, amikor betegebb vagyok. De ha mégsem látnám, annyira szeretem, hogy mindig meg vagyok elégedve azzal, amit tesz. Szeretetem akkor sem csökkenne, ha nem jönne ellopni engem. Ellenkezőleg... Amikor becsap, mindenféle bókot mondok neki. Már nem tudja, mihez kezdjen velem.

4. Szép részt olvastam a Krisztus Követése Megfontolásaiban [104]. De Lamennais úr egyik gondolata — bánom is én! — mégis szép. (*Azt hitte, és mi is, hogy ez a de Lamennais lelkész bűnbánat nélkül halt meg.*)

A Mi Urunk az Olajfák Hegyén élvezte a Szentháromság minden gyönyörét, és halálküzdelme mégsem volt kevésbé gyötrelmes. Titok ez, de biztosítom magát, hogy valamit megértek belőle azáltal, amit magam is kiállok.

5. *Mécsest helyeztem a Mosolygó Szűzanya* [105] *elé, hogy kiesdjem, hogy ne köpjön többé vért.*

Szóval nem örül neki, hogy meghalok! Ah, ahhoz, hogy én örüljek, továbbra is vért kellett volna köpnöm. De mára már befejeződött!

6. *1/4 9. — Elhoztam lámpáját, amit elfelejtettek felvinni és más kis szívességet is tettem neki. Nagyon meg volt hatva, és azt mondta*:

Maga mindig így bánt velem... Nem tudom hálámat kifejezni.

Könnyeit törölve:

Sírok, mert nagyon meghatott mindaz, amit értem

tett gyermekkorom óta. Ó, mi mindent köszönhetek magának! De amikor az Égben leszek, megmondom majd az igazat, megmondom a Szenteknek: Az én kis Anyám adta mindazt, ami tetszik nektek bennem.

7. Mikor jön már az Utolsó Ítélet? Ó, mennyire szeretnék már most ott lenni! És mi lesz azután?!...

8. Nagyon sok kis áldozatot hozok...

Július 7.

1. *Miután ismét vért köpött:*

Baba [106] nemsokára meglátja a jó Istent...

Fél most a haláltól, amikor olyan közelről látja?

Egyre kevésbé!

Fél a Tolvajtól? Ez alkalommal a kapuban van!

Nem. Nincs a kapuban. Belépett. De mi az, amit mond, kis Anyám! Hogy félek-e a Tolvajtól!? Hogy félhetnék attól, akit annyira szeretek?!

2. *Arra kértem, hogy mégegyszer mesélje el nekem, mi történt vele azután, hogy felajánlotta magát a Szeretetnek* [107]. *Először azt mondta:*

Kis anyám, még aznap elmondtam, de maga nem figyelt rá.

(*Valóban úgy tűnt, hogy nem tulajdonítok neki fontosságot.*)

Nos, megkezdtem a Keresztutat, és íme, hirtelen olyan heves szeretet ragadott magával a jó Isten iránt, hogy csak úgy tudom kifejezni, ha azt mondom, hogy olyan volt, mintha egészen tűzbe merítettek volna. Ó, micsoda tűz és micsoda édesség egyszerre! Szeretettől égtem és éreztem, hogy egy percig, egy pillanatig sem tudtam volna elviselni ezt a lángolást anélkül, hogy meg ne halnék. Akkor értettem meg, hogy mit mondanak a szentek erről az állapotról, amit ők gyakran tapasztalnak. Ami engem illet, csak egyszer és csak egy pillanatig éreztem, aztán nyomban visszaestem szokásos szárazságomba.

Kicsit később:

14 éves korom óta voltak szeretetrohamaim is. Ah, mennyire szerettem a jó Istent! De egyáltalán nem volt olyan, mint a Szeretetnek tett önfelajánlásom után. Az nem volt igazi láng, mely égetett volna.

3. Jóbnak az a szava: « Még ha Isten meg is ölne, akkor is remélnék benne »[108], magával ragadott gyermekkorom óta. De sok idő telt el addig, amíg megállapodtam a ráhagyatkozásnak ezen a fokán. Most itt vagyok, s a jó Isten tett ide. Karjaiba vett és idehelyezett ...

4. *Arra kértem, hogy néhány épületes és szeretetteljes szót szóljon de Cornière úrhoz.*

Ah, kis Anyám, ez nem az én kis módszerem ... Hadd gondolja de Cornière úr azt, amit akar. Csak az egyszerűséget szeretem. Irtózom a « színleléstől »[109]. Biztosítom, hogy ha úgy tennék, ahogy kívánja, rosszat tennék.

5. Végre úgy tűnik, hogy egészen beteg vagyok. Sohasem felejtem el a reggeli jelenetet, amikor vért köptem. De Cornière úrnak egészen lesújtott arckifejezése volt.

6. Látja, maga miatt kezel engem ilyen enyhén a jó Isten. Nincs hólyaghúzó, csak édes orvosságok. Szenvedek, de nem annyira, hogy kiáltsak.

Kis idő múlva, ravasz tekintettel:

Mégis küldött nekünk olyan megpróbáltatást, hogy « kiáltsunk » ... és mégsem « kiáltottunk » ...

(*Utalt nagy családi megpróbáltatásunkra*[110].)

Ami az « édes orvosságokat » illeti, azok nem voltak mindig édesek, és szenvedései rettenetesek lettek.

7. Olyan vagyok, mint egy szegény « kicsi szürke farkas », mely vissza szeretne térni erdejébe, de arra kényszerítik, hogy házakban lakjék.

(*Jó apánk a Buissonets-ben néha « kicsi szürke farkasomnak » nevezte őt.*)

8. Az előbb láttam a falon egy kis verebet. Türelemmel várt, miközben kis hívogató hangot hallatott időn-

ként, hogy szülei jöjjenek utána, és adjanak neki csipegetnivalót. Arra gondoltam, hogy hasonlítok rá.

9. *Azt mondtam neki, hogy nagyon szeretem a bókokat*:

Emlékezni fogok rá az Égben...

Július 8.

1. *Annyira beteg volt, hogy az Utolsó Kenetet emlegették. Azon a napon cellájából levitték a betegszobába. Már nem tudott megállni, vinni kellett. Amikor még a cellájában volt és látta, hogy arra gondolnak, hogy feladják az Utolsó Kenetet, a boldog meglepetés hangján mondta*:

Úgy tűnik, hogy álmodom!... Végre már nem bolondok... (*Youf lelkész úr és de Cornière úr*).

Csak attól félek, hogy még meggondolják.

2. *Velem együtt akarta megvizsgálni azokat a bűnöket, amelyeket érzékeivel követhetett el, hogy vádolja magát az Utolsó Kenet előtt. A szaglásnál voltunk, amikor azt mondta*:

Emlékszem, hogy amikor utóljára utaztam Alençonból Lisieux-be [111], azt a kölnivizes üveget használtam, amit Tifenne asszony (*a család egyik barátnője*) [112] adott és ezt élvezettel tettem.

3. *Mindnyájan beszélni akartunk vele.*

Sokan vannak, akiknek van valami mondanivalójuk!

4. *Túláradt az örömtől, és igyekezett minket is részesíteni benne.*

Amikor az Égben leszek, ha majd nem tudok eljönni, hogy maguknak kis « játékokat » rendezzek a földön, elmegyek majd sírni egy kis « sajokba » [113].

5. *Hozzám fordulva*:

Magának hosszú az orra. Később még hasznára lesz... [114].

6. *Lefogyott kezeit nézve* [115]:

Ez már csontváz lett. Íme, ezt « szívesen veszem ».

7. Maga nem is tudja: nemsokára haldokolni fogok. Úgy tűnik, mint egy eldorádói árboc [116]: előbb csak egy-két kúszás, majd lám, hirtelen a magasban vagyok!

8. Inkább porrá szeretnék válni, semhogy úgy maradjak épségben, mint bolognai Szt. Katalin [117]. Csak Szt. Kriszpinről tudom, hogy becsülettel került ki sírjából [118].

Ennek a szentnek a testét csodálatosan épségben őrzik római ferences kolostorában.

9. *Magában beszélt*:

Ez már valami! A haláltusánál vagyok!... Mi ez végtére is! Sokoszor agonizáltam már ostobaságok miatt... [119].

10. *Komoly és szelíd arccal, nem emlékszem már, milyen alkalommal, de tudom, hogy megnemértésre találva*:

A Szent Szűz jól tette, hogy mindent megőrzött « kis » szívében... Nem kívánhatják tőlem, hogy ugyanúgy tegyek, mint ő... [120].

11. A kis angyalok nagyon mulattak, hogy kis bohózatokat játszattak velem... Gyakorolták magukat, hogy elrejtsék előlem a fényt, amely közeli végemet mutatta.

Elrejtették a Szent Szüzet is?

Nem, a Szent Szűz sohasem lesz rejtve előttem, mert nagyon szeretem.

12. Nagyon óhajtom az Utolsó Kenetet; bánom is én, ha majd gúnyolodnak velem utána.

(*Ha visszatér az egészsége, mert tudta, hogy néhány nővér nem hitte, hogy halálveszedelemben van.*)

13. Ó, biztosan sírni fogok, ha meglátom a jó Istent!... Nem, mégsem. Az Égben nem lehet sírni... De igen, mert ő mondta: « Letörlök szemükről minden könnyet » [121].

14. Felajánlom magának az én kis örömgyümölcseimet úgy, ahogy a jó Isten adja nekem.

Az Égben sok kegyelmet nyerek majd azok számára, akik jót tettek velem. Ami kis Anyát illeti, mindent. Nem fog tudni ugyan mindent felhasználni, de sok minden fog « örömére » szolgálni.

15. Ha tudná, milyen jóságos lesz velem szemben a jó Isten![122] De ha egy egészen kicsit nem lesz jóságos, akkor még jóságosabbnak fogom találni... Ha a Tisztítótűzbe megyek, nagyon meg leszek elégedve. Úgy teszek majd, mint a három zsidó a kemencében[123]. Sétálni fogok a lángokban a Szeretet énekét énekelve. Ó, milyen boldog lennék, ha a tisztítótűzbe jutva lelkeket tudnék menteni, szenvedni helyettük, mert akkor jót tennék, kiszabadítanám a foglyokat.

16. *Figyelmeztetett arra, hogy később sok fiatal pap ugyanazt a kegyet fogja itt kérni, ha megtudja, hogy őt két hithirdetőnek lelki nővérként adták*[124]. *Felhívta a figyelmet arra, hogy ez nagyon veszélyes lehet.*

Nem számít, hogy ki írja, amit én írok, és ki kapja ugyanazokat a bókokat, ugyanazt a bizalmat. Csak imával és áldozattal lehetünk az Egyház hasznára. A levélváltásnak nagyon ritkának kell lennie. Egyáltalán nem szabad megengedni olyan szerzetesnőknek, akiket lefoglalna, akik azt hinnék, hogy csodákat művelnek, valójában pedig csak lelküket sebeznék meg, és lehet, hogy az ördög finom csapdájába esnének.

Még inkább hangsúlyozta:

Anyám, amit az imént mondtam, nagyon fontos. Kérem, ne feledje el később. A Kármelben nem szabad hamis pénzt verni azért, hogy lelkeket vásároljunk rajta... És gyakran a szép szavak, amiket írnak és a szép szavak, amiket kapnak, csupán hamis pénzváltás.

17. *Hogy megnevettesen bennünket*:

Szeretném, ha egy Gennin [125] féle dobozba tennének, nem pedig koporsóba [126].

Szójáték a « koporsó » szóval. A Kármelnek hosszúkás fadobozban szép és jó állapotban lévő művirágokat küldtek a párisi Gennin cégtől.

18. ... Olyan jóságossá tesz bennünket, ha bánatunk van. Arra késztet, hogy rendszeretők és szeretetteljesek legyünk.

Július 9.

1. *Nem akart maga körül szomorúságot látni, nagybátyámnál sem.*

Azt akarom, hogy mindenki « lakodalmat » üljön, mint La Musse-ben. Én egész nap lelki lakodalmat tartok.

Ez a lakodalom nem vidám.

Én nagyon vidámnak találom.

2. Genovéva nővéremnek szüksége lesz rám... De egyébként is, én visszatérek [127].

3. *Atyánk* [128] *látogatása után értésére adtam, hogy nem érte el, hogy szentségekkel lássák el. Amikor látogatókat fogad, nem látszik elég betegnek.*

Nem ismerem ezt a mesterséget!

4. ... El szeretnék menni!...

5. *Bizonyára július 16-án fog meghalni, Kármelhegyi Boldogasszony ünnepén vagy augusztus 6-án, a Szent Arc ünnepén.*

Egyen « datolyát », amennyit akar. Én már nem kérek belőle... Engem már nagyon becsaptak a dátumok [129].

6. ... Miért félnék én kevésbé a haláltól, mint más? Én nem mondom azt, amit Szt. Péter: « Sohasem tagadlak meg » [130].

7. *A szent szegénységről beszélgettek*:

Szent Szegénység! Furcsa egy szent, aki nem fog égbe jutni!

8. *Bánatos voltam*:

Szeretetem meg kell, hogy vigasztalja.

A jelenlevőkhöz:

Megegyezem kis Anyámmal.

Este, egyedül hozzám:

... Ó, menjen már! Nem csap be. Tudom jól, hogy mindaz, amit értem tesz, szeretetből van.

9. *Egeret fogtak a betegszobában. Egész történetet talált ki. Arra kért minket, hogy vigyük hozzá a megsebesült egeret, majd maga mellé fekteti és megvizsgáltatja a doktorral. Jóízűen nevettünk, és ő meg volt elégedve, hogy szórakoztatott minket.*

Július 10.

1. ... A kisgyermekek nem kárhoznak el.

2. *Amit írt* [131], *egy nap még a Szentatyáig is eljuthat. Nevetve:*

Et nunc et semper [132]!

3. *Gyermeki mozdulattal mutatott a kis Jézust tápláló Szent Szűz képére:*

Van még jó tejecske. Meg kell mondani de Cornière úrnak.

4. *Szombat volt, és éjfélkor vért köpött.*

A Tolvaj anyját is tolvajjá tette ... Akkor ő jött el éjfélkor kényszeríteni a Tolvajt, hogy felfedje magát; vagy pedig, ha a Tolvaj nem akart jönni, ő jött el teljesen egyedül.

5. Nem fogják életemet egy perccel sem meghosszabbítani, ha a Tolvaj nem akarja.

6. *Egyedül hozzám:*

Nagyon sokat aggódik olyan ügyek miatt, melyekért nem érdemes.

7. *Mosolyogva:*

... Ha valami [133] olyat követett el, mint ez, ami még

nagyon hitvány, ezt azért tette, mert nagyon fél a következményektől...

8. Maga olyan, mint egy félénk kis madár, mely még nem volt emberek között. Mindig attól fél, hogy megfogják. Én soha senkitől sem féltem. Mindig oda mentem, ahova akartam... Inkább átbújtam lábaik között... [134]

9. *Kezében tartotta a Feszületet* [135]. *Miután 3 órakor megcsókolta* [136], *úgy tett, mintha ki akarná húzni a töviskoszorút és a szegeket.*

10. *Visszatérve az éjjeli balesetre* [137], *bájosan megjegyezte, az ágya végén a függönyre függesztett Szűzanya képre nézve* [138]:

A Szent Szűz természeténél fogva nem tolvaj... De mióta Fia van, ő megtanította erre a mesterségre...

Kis szünet után:

Pedig a kis Jézus túl kicsi ahhoz, hogy ilyen ötletei támadjanak... Nem gondol egyáltalán a lopásra Anyja kebelén... De igen. Már gondol rá! Jól tudja, hogy eljön [139] majd engem ellopni.

Mikor?

24 éves koromban.

11. *A halálról beszélgettek és arról, hogy gyakran a halál pillanatában az arc összehúzódik. Így folytatta:*

Ha velem is ez történik, ne szomorodjanak el, mert azután már csak mosolyogni fogok.

Genovéva Nővérem egy keresztelői szelence fedelét nézte és azt mondta, hogy az a szép fej, amit lát rajta, jó lesz neki egy angyalfej megmintázásához. Kicsi Terézünk szerette volna látni, de senki sem gondolt rá, hogy megmutassa neki, és ő nem kérte. Ezt később tudtam meg.

12. *Mire gondoljak, amikor cellája ablakára nézek, miután elhagyta a földet? Szívem nagyon nehéz lesz.*

Ah! Gondoljon majd arra, hogy nagyon boldog vagyok, mert ott sokat harcoltam és szenvedtem... Nagyon örültem volna, hogy ott halhatok meg.

13. (*Matutinum alatt.*)

Az jutott eszébe, hogy hátha betegsége nem komoly, hogy a doktor téved állapotára vonatkozólag. Közli velem aggodalmát és hozzáteszi:

Ha lelkem nem lett volna tele már előzőleg a jó Isten akaratára való hagyatkozással, ha el kellene merülnie az öröm vagy a szomorúság érzelmeiben — melyek oly gyorsan váltakoznak itt a földön —, ez a fájdalomnak igen keserű hulláma lenne, és nem tudnám elviselni. De ezek az eshetőségek lelkemnek csak a felszínét érintik... Ah! Mégis milyen nagy megpróbáltatások ezek!

14. ... Azt hiszem, hogy nem a Szent Szűz játssza velem ezeket a fordulatokat!... Őt a jó Isten kényszeríti! Akkor hát... Azt mondta neki, hogy tegyen próbára, hogy így a ráhagyatkozásnak és a szeretetnek több tanújelét adjam.

15. *Egyedül hozzám:*

... Maga mindig itt van, hogy megvigasztaljon ... Édességgel tölti el utolsó napjaim.

Július 11.

1. *Elmondja az egész versszakot:*

Mivel Isten Fia azt akarta, hogy Anyja
A szív éjszakájának, szorongásának legyen alávetve,
Ugye, akkor hát jó dolog szenvedni itt a földön?[140]
stb. .....

Szóval nem látja már a « Tolvajt »?

De igen, látom! Maga nem érti meg! Azt is megteheti, hogy ne lopjon el... Ah! « Jobbra néztem... és nem volt senki, aki ismerne »[141]... Csak a jó Isten ért meg.

2. *Matutinum alatt.*

Egykori imáiról beszélt nekem, melyeket esténként, a nyári csendben végzett és azt mondta, hogy saját tapasztalata alapján megértette akkor, hogy mit jelent a

« lélek szárnyalása »[142]. *Egy másik hasonló kegyelemről is beszélt, melyet Szt. Magdolna barlangjában kapott 1889 július havában; ezt a kegyelmet többnapos « nyugalmi állapot »*[143] *követte.*

... Mintha minden földi dolgot valami fátyol borított volna el szemem előtt... Egészen elrejtőztem a Szent Szűz fátyla alatt. Abban az időben bíztak meg az ebédlővel, és emlékszem, hogy úgy végeztem munkámat, mintha nem is én tenném. Olyan volt, mintha egy testet kölcsönöztek volna. Így maradtam egy egész héten át.

3. *Életrajzának kéziratáról beszéltem neki, arról a jóról, amit majd a lelkeknek tesz.*

... De mennyire látják majd, hogy minden a jó Istentől jön. És ami dicsőség ebből rám hárul, az ingyenes ajándék, ami nem az enyém. Ez világos lesz mindenki előtt.

4. *A Szentek Közösségéről beszélt és megmagyarázta, hogy egyiknek a java hogy lesz a másiké is.*

... Amint az anya büszke gyermekeire, úgy leszünk büszkék mi is egymásra, a legkisebb féltékenység nélkül.

5. Oh, milyen keveset éltem! Az élet mindig nagyon rövidnek tűnt nekem. Gyermekkorom napjai mintha tegnap lettek volna.

6. Azt hihetné valaki, hogy azért olyan nagy a bizalmam a jó Istenben, mert nem vétkeztem[144]. Mondja meg, Anyám, hogy ha minden lehetséges bűntényt elkövettem volna, akkor is ugyanilyen bizalmam lenne. Érzem, hogy a bűnöknek ez a sokasága olyan volna, mint az izzó parázsra hintett vízcsepp. Azután mesélje majd el annak a megtért bűnösnek a történetét, aki szeretettől halt meg[145]. A lelkek azonnal meg fogják érteni, mert ez nagyon találó példája annak, amit mondani szeretnék. De ezeket a dolgokat nem lehet szavakkal kifejezni.

7. *Az este folyamán elismételte — azt hiszem — az*

« Ifjú tüdőbajos »-ból[146] *ezeket a verssorokat. Olyan édes arckifejezéssel ...*

... Napjaim fogytával, elhagyom a földet,
Búcsúzom, nem bízva a visszatérésbe;
Szép Őrangyal, aki szeretett engem,
Vesse rám szeretetteljes tekintetét.
Ha majd látja — peregnek a száraz levelek,
Ha szeretett, könyörög majd az Istenhez értem.

8. ... Nagy béke honol lelkemben ... Kis hajóm indul az árral. Tudom, hogy nem térek vissza, de belenyugszom, hogy több hónapon át beteg legyek, ameddig csak a jó Isten akarja.

9. *Mennyire szereti magát a jó Isten! Mit gondol erről a megkülönböztető szeretetről?*

Azt gondolom, hogy « Isten Lelke ott fúj, ahol akar »[147].

Július 12.

1. *Elmondta, hogy egyszer milyen kemény harcot kellett vívnia egy éjjeli lámpa*[148] *miatt, melyet Gonzága Mária anya családjának kellett előkészítenie. A család váratlanul érkezett, hogy a kapus nővéreknél szálljon meg. Olyan heves volt a küzdelem és olyan gondolatai támadtak a tekintély ellen, hogy erőteljesen kellett kérnie a jó Isten segítségét, hogy el ne essen. Ugyanakkor a tőle telhető legjobban igyekezett megtenni mindazt, amit kértek tőle. Az esti szilencium alatt történt ez; kapus volt, és Szt. Ráfáel nővér volt hivatali előljárója.*

Hogy legyőzzem magam, arra gondoltam, hogy az éjjeli lámpát a Szt. Szűznek és a Gyermek Jézusnak készítem. Akkor hihetetlen gonddal láttam munkához; egy porszemet sem hagytam benne és lassanként nagy megnyugvás és édesség töltött el. Csengettek a Matutinumra. Nem tudtam azonnal menni, de úgy éreztem

magam, akkora kegyelmet kaptam, hogy ha Szt. Ráfaelről nevezett nővér jött volna és azt mondta volna például, hogy eltévesztettem a lámpát, egy másikat kell előkészítenem, boldogan engedelmeskedtem volna neki. Ettől a naptól kezdve elhatároztam, hogy sohasem veszem fontolóra, hogy a parancsolt dolgok hasznosnak tűnnek nekem vagy sem.

2. *Az Oltáriszentségről nevezett Mária nővér*[149] *azt mondta, hogy csodálatos voltam...*

...Csodálatos Anya! Ó, nem! Inkább szeretetreméltó Anya[150], mert a szeretet többet ér a csodálatnál.

3. *Gonzága Mária Anyához:*

Semmi sem tart fogva. Mindaz, amim van, mindaz, amit keresek, az Egyházért van és a lelkekért. Éljek bár 80 évet, mindig ilyen szegény maradok.

Július 13.

1. Jól látom, hogy őriznem kell majd a gyümölcsöt, amikor az Égben leszek. De nem szabad megölni a kis madarakat. Különben nem kapnak majd adományokat.

Kedvesen tárta ki a karját a kis Jézus képe felé[151]:

Igen, igen!...

2. Remélem, hogy a jó Isten megteszi, amit akarok majd az égben, mivel én sohasem cselekedtem akaratom szerint a földön.

3. *Letekint-e majd ránk az Ég magasából?*

Nem! Lejövök.

4. *Az éjszaka folyamán megírta az Áldozási énekét:*

Te, aki ismered, stb[152].

Ezzel kapcsolatban azt mondta:

Nagyon könnyen írtam meg. Ez rendkívüli. Azt hittem, hogy már nem tudok verset írni.

5. Nem mondom: «Jóllehet kemény dolog a Kármelben élni, de édes ott meghalni»[153], hanem azt: «Ha édes a Kármelben élni, méginkább édes ott meghalni».

6. *Az orvos a szokottnál jobb állapotban találta. Majd az oldalát tapogatta meg, mely miatt nagyon szenvedett:*

Igen, igen, ez is a szokottnál jobban van!...

7. *Úgy tűnt nekem, hogy vidám és elégedett arckifejezése ellenére valami bántja a szívét. Azt kérdeztem tőle:*

Ugye, azért ölt ilyen arkifejezést és azért beszél nekünk vidám dolgokról, hogy ne szomorítson el bennünket?

... Én mindig « színlelés »[154] nélkül cselekszem ...

8. *Baudoni bort*[155] *vittek neki.*

Nem akarom többé a föld borát ...Új bort akarok inni Atyám országában[156].

9. ... Amikor Genovéva Nővérem lejött a társalgóba, nem tudtam neki félóra alatt elmondani mindazt, amit akartam. Akkor a hét folyamán — amikor megvilágosodásban volt részem vagy ha sajnáltam, hogy valamit elfelejtettem megmondani neki — arra kértem a jó Istent, hogy tudassa és értesse meg vele, amit gondoltam. És a következő találkozáskor éppen arról beszélt, amit kértem a jó Istentől, hogy tudasson vele.

... Kezdetben, amikor bánatos volt és nem sikerült megvigasztalnom, lesújtott szívvel távoztam. De nemsokára megértettem, hogy én nem tudom megvigasztalni a lelkeket és akkor már nem voltam bánatos, ha egészen szomorúan távozott is. Arra kértem a jó Istent, hogy pótolja tehetetlenségem, és éreztem, hogy meghallgatott. Utána jöttem rá erre, a társalgóban... Ettől kezdve, amikor akaratlanul is fájdalmat okoztam, arra kértem a jó Istent, hogy ő tegye jóvá, és nem gyötrődtem tovább miatta.

10. Kérem, indítsa fel a szeretet indulatát a jó Isten iránt, és hívja segítségül a szenteket. Ők az én « kis » rokonaim odafenn[157].

11. ... Azt kívánom, hogy 3 kis pogányt váltsanak ki nekem: egy kis Mária-Lajos-Mártont, egy kis Mária-Teofánt, a kettő közé pedig egy kislányt, akit Mária-Cecíliának hívnak.

Kis idő múlva:

Ráadásul még egy kis Mária-Teréziát [158].

(*Ahelyett, hogy koszorúkra költsenek halála után.*)

12. *Ismét a Szentek Közösségéről beszélt.*

... A szüzekkel olyanok leszünk, mint a szüzek, az egyháztanítókkal, mint az egyháztanítók, a vértanúkkal, mint a vértanúk, mert minden Szent rokonunk. De azok, akik a lelki gyermekség útját követték, mindig meg fogják őrizni a gyermekkor báját [159].

(*Kifejtette ezeket a gondolatokat.*)

13. ... Gyermekkorom óta azt az előérzetet adta nekem a jó Isten, hogy fiatalon fogok meghalni.

14. ... *Gyöngéden rámnézett*:

Maga aztán jóképű! ... « oszt » [160] ... mindig az is lesz ... Könnyen felismerem majd, menjen már!

15. A jó Isten mindig az iránt ébresztett bennem vágyat, amit adni akart nekem [161].

16. *Hármunkhoz*:

Ne gondolják, hogy amikor az Égben leszek, sült galambot repítek a szájukba ... Nekem sem volt ebben részem, de nem is kívántam. Lehet, hogy nagy megpróbáltatásaik lesznek, de majd küldök világosságot, hogy értékeljék és szeressék őket. Azt kell majd mondaniok, amit én: « Uram, örömmel tölt el minden tetted » [162].

17. Ne higyjék, hogy a halál gondolata olyan élénk örömet ébreszt bennem, mint például egykor az a gondolat, hogy egy hónapra Trouville-ba vagy Alençonba [163] megyünk. Már nem tudom, mi az élénk öröm. Egyébként nem is akarom örömünnepként felfogni. Nem ez vonz benne. Nem sokat gondolok arra az örömre, melyben az égben lesz részem, inkább arra várok szívdobogva, hogy mennyi szeretetet kapok majd és mennyit adhatok. És aztán mindarra a jóra gondolok, amit halálom után szeret-

nék tenni: megkereszteltetni a kisgyermekeket, segíteni a papokat, a hithirdetőket, az egész Egyházat...

... de mindenekelőtt megvigasztalni kis nővéreim...

... Ma este távoli zenét hallottam, és arra gondoltam, hogy nemsokára egyedülálló dallamokat fogok hallani. De ez az örömérzet csak átmeneti volt.

18. *Arra kértem, hogy sorolja fel a Kármelben betöltött hivatalait.*

Amikor beléptem a Kármelbe, a fehérneműkhöz tettek, a Helyettes Főnöknő Anya mellé (*Angyalokról nevezett Mária nővér*). Ezenkívül az én feladatom volt a lépcső és a hálóterem sepregetése.

... Emlékszem, hogy nehezemre esett kérni Mesternőnktől, hogy önmegtagadásokat végezhessek az ebédlőben [164], de sohasem engedtem e nehézségeimnek. Úgy tűnt, hogy az udvaron lévő feszület — melyet a fehérneműkamra ablakán át láttam — felém fordult, hogy ezt az áldozatot kérje tőlem.

Ebben az időben mentem füvet gyűjteni ½ 5-kor, ami nem tetszett Anyánknak [165].

Beöltözésem után az ebédlőbe tettek, 18 éves koromig. Sepregettem és vizet és sört [166] készítettem elő. A Negyvenórás Szentségimádás idején, 1891-ben, a sekrestyébe tettek, Szt. Szaniszlóról nevezett Nővéremhez. A következő év június havától kezdve [167] két hónapig beosztás nélkül maradtam, vagyis ez alatt az idő alatt az oratórium angyalait festettem és a raktáros nővér harmadik társa voltam. Ez után a két hónap után a kapuhoz osztottak be Szt. Ráfaelről nevezett nővéremhez, megtartva a festést is. Ezt a két hivatalt viseltem az 1896-os választásokig, amikor azt kértem, hogy Szt. Józsefről nevezett nővérem segíthessem a fehérneműknél, a maga által már ismert körülmények között... [168]

Ezután elmondta, hogy milyen lassúnak találták mun-

kájában, amint én is hittem. És felidéztük közösen, hogy mennyire megfedtem egy ebédlői asztalterítőért, amit sokáig kosarában őrzött, anélkül, hogy megfoltozta volna. Hanyagsággal vádoltam, pedig tévedtem, mert ideje nem volt rá. Akkor, anélkül, hogy mentegette volna magát, sokat sírt, látva, hogy szomorú és nagyon elégedetlen vagyok ... És ez megtörténhetett!!!

Még azt is elmondta, hogy szenvedett miattam az ebédlőben (én voltam akkor első hivatali elöljárója), mert nem volt rá engedélye, és egyébként is nem volt rá alkalma, hogy kis problémáit megbeszélje velem[169] ..

Olyannyira, hogy maga már odajutott, hogy nem is ismert engem,

tette hozzá.

Beszélt arról, hogy erőt kellett vennie magán, hogy leszedje a pókhálókat Szt. Elek sötét üregéből a lépcső alatt (írtózott a pókoktól[170]*) és ezer más részletet is említett, ami azt igazolta, hogy hűséges volt mindenben, és rengeteget szenvedett anélkül, hogy valaki is sejtette volna*[171].

Július 14.

1. Valamikor olvastam, hogy amikor az Izraeliták Jeruzsálem falait építették, egyik kezükkel dolgoztak, a másikban pedig kardot tartottak[172]. Ezt kell nekünk is tennünk: ne adjuk át magunkat egészen a munkának ... stb.

2. Ha gazdag lettem volna, képtelen lettem volna éhező szegényt látva, nem adni neki azonnal javaimból valamit[173]. Így amint szert teszek valami lelki kincsre — mivel érzem, hogy ugyanakkor lelkek forognak abban a veszélyben, hogy elvesznek és a pokolba jutnak — nekik adom mindazt, ami birtokomban van[174]. Még nem

találtam időt arra, hogy azt mondjam magamnak: Most már önmagamért fogok dolgozni.

3. *Elkezdte ismételni átszellemült arccal és hanghordozással az « Emlékezz » versnek azt a szakaszát, mely a következő szavakkal kezdődik*:

Emlékezz arra, hogy szent akaratod
Nyugalmam és egyetlen boldogságom [175].

4. Nem fáj, ha betoppan (*a szeretet okozta halál*) [176], csak az legyen!

5. Mindig tetszett nekem, amit a jó Isten adott, olyannyira, hogy ha választani engedett volna, akkor is azt választottam volna. Még akkor is, ha kevésbé jónak és kevesbé szépnek látszottak, mint azok, melyek másokéi voltak.

6. Ó, micsoda dicséret-mérget láttam felszolgálni a Főnöknő Anyának! Mennyire el kell szakadnia a léleknek önmagától és önmaga fölé kell emelkednie, hogy ez ne legyen kárára!

7. *A doktor a vizit alatt egy kis reményt ébresztett, de ez már nem bántotta őt. Azt mondta*:

Most már hozzászoktam! De mit is jelent számomra, ha hosszú ideig beteg maradok! Azért szeretném, hogy hamar vége legyen, hogy megkíméljem magukat az aggodalmaktól.

8. Ó, nagyon szeretem magát, kis Anyám!

9. Szívem tele van a jó Isten akaratával. Így még ha valamit rá is öntenek, nem hatol belsejébe; csak semmiség, ami könnyedén lesiklik, mint ahogy az olaj sem keveredik a vízzel. Lelkem mélyén mindig mélységes békében maradok, amit semmi sem tud megzavarni.

10. *Lefogyott kezeit szemlélte*:

Ó, milyen örömet érzek, amikor látom, hogy megyek tönkre [177].

Július 15.

1. *Talán holnap meghal (Kármelhegyi B. A. ünnepén) az áldozás után.*

Ó, az nem hasonlítana az én kis utamhoz. Már a halálnál tartanék tehát? Szeretettől meghalni az áldozás után, túl szép volna számomra. A kis lelkek nem tudnák ezt követni.

Hacsak nem történik velem holnap reggel valami baleset![178] Ilyen esetek előfordulhatnak: nem tudnak megáldoztatni, a jó Isten kénytelen visszatérni. Látja, ez az!

2. *Boldog*[179] *Théophane Vénard-ról beszélt, aki nem tudott megáldozni halála pillanatában. És mélyen felsóhajtott...*

3. *Megtettük az előkészületeket holnapi áldozásához. M. Filoména nővér unokaöccsének kellett volna bejönnie elsőmiséje után*[180] *a Kármelbe, hogy megáldoztassa. De amikor láttuk, hogy betegebb lett, féltünk, hogy éjfél után vért köp. Arra kértük, hogy azért imádkozzék, hogy semmiféle zavaró körülmény ne keresztezze tervünket. Azt felelte:*

Jól tudják, hogy én nem tudok kérni... De maguk kérjék ezt számomra... Végül is ma este mégis kértem a jó Istent, hogy kedvében járjak kis nővéreimnek, hogy ne okozzak csalódást a közösségnek, de lelkem mélyén az ellenkezőjét mondtam neki. Azt mondtam, hogy tegye azt, amit akar...

4. *Amikor látta, hogy díszítjük a betegszobát:*

Ah! Mennyit vesződnek, hogy előkészítsék mindazt, ami szükséges! Milyen szépek a földi ünnepek! A kicsi elsőáldozóknak elhozzák reggel szép fehér ruhájukat. Csak fel kell venniök. Előttük rejtve van, mi fáradtságba került az. Csak örömük van. De már nem így áll a dolog, amikor felnőnek...

5. *Elmesélte a következő esetet, melynek emléke mint kegyelem maradt meg benne:*

Az Oltáriszentségről nevezett Mária nővér meg akarta gyújtani a gyertyákat egy körmenethez. Nem volt gyufája, de meglátta azt a kis mécsest, mely az ereklyék előtt ég. Odament. Sajnos félig kialudva találta. Nem maradt csak egy gyenge tűz az elszenesedett kanócon. Mégis sikerült meggyújtania vele gyertyáját, és erről a gyertyáról fényt kaptak a közösség gyertyái is. Tehát ez a félig kialudt kis mécses adott tápot azoknak a szép lángoknak, melyek megszámlálhatatlan sok újabb lángot táplálnak, sőt lángba boríthatják az egész világot. És mind ennek a lángbaborulásnak igazi életkeltője ez a kis mécses marad. Tudva ezt, hogyan is tudnának a szép lángok azzal dicsekedni, hogy egy ilyen lángolást okoztak, amikor őket csak a kis szikra érintése gyújtotta meg?

Hasonló a Szentek Közössége. Gyakran — anélkül, hogy tdunánk — azokat a kegyelmeket és megvilágosításokat, melyeket kapunk, egy rejtett léleknek köszönhetjük, mert a jó Isten azt akarja, hogy a Szentek közöljék egymással a kegyelmet az ima által, azért, hogy az Égben nagy szeretettel szeressék egymást, nagyobbal, mint a családi, még a föld legideálisabb családjáé is. Hányszor gondoltam arra, hogy minden kegyelmet, amit kaptam, egy olyan léleknek köszönhetek, aki könyörgött értem a jó Istenhez és akit én csak az Égben fogok megismerni.

Igen, egy teljesen kis szikra nagy fényeket hozhat létre az egész Egyházban, nagyokat, mint az egyháztanítók és vértanúk, akik kétségtelenül felette fognak állni az Égben. De hogy is lehetne azt gondolni, hogy ezeknek a dicsősége ne lenne az övé is?

. . . . . .

Az Égben nem fogunk közömbös tekintettel találkozni, mert minden választott el fogja ismerni, hogy egymásnak köszönheti azokat a kegyelmeket, amelyek kiérdemelték számára a koronát.

(*A beszélgetés nagyon hosszú volt. Nem tudtam mindent feljegyezni, sem szóról szóra visszaadni a hallottakat.*)

Július 16.

1. — *Attól félek, hogy sokat fog szenvedni halálakor* ...

— Miért fél már előre? Várja meg legalább, hogy itt legyen, és csak akkor kezdjen aggodalmaskodni. Úgy látja, hogy én gyötrődöm arra gondolva, hogy majd üldözések és tömeggyilkosságok lesznek — amint azt jövendölték — és magának talán majd kiszúrják a szemét?

2. Genovéva nővérrel kapcsolatban meghoztam a teljes áldozatot [181], de nem mondhatom, hogy nem vágyódtam továbbra is utána. A nyáron igen gyakran a Matutinum előtti szilencium órájában, amikor az erkélyen ültem, azt mondtam magamban: Ah! Ha az én Celinám mellettem lenne! De nem! Ez túl nagy boldogság lenne itt a földön!

... Ez megvalósíthatatlan álomnak tűnt előttem. Mégis, egyáltalán nem a természettől indíttatva kívántam ezt a boldogságot, csak a lelkéért, azért, hogy ő is a mi utunkon haladjon ... És amikor láttam, hogy belép közénk és nemcsak hogy belép, de teljesen rám bízzák, hogy mindenről kioktassam, amikor láttam, hogy a jó Isten ezt tette, meghaladva minden vágyam, megértettem, hogy milyen mérhetetlenül szeret engem.

... Nos, kis Anyám, ha egy alig kifejezett vágy így teljesül, akkor lehetetlen, hogy azok a nagy vágyak, amelyekről oly gyakran beszélek a jó Istennek, ne találjanak teljes meghallgatásra.

3. *Meggyőződéssel ismételgette azt a mondást, amit a « Kis virágok »-ban, Bourb abbé könyvében olvasott* [182].

A végső idők szentjei annyira felülmúlják az első időbelieket, mint a cédrusok a többi fát.

4. Maga ismeri kicsi lelkem minden rejtekét, maga egyedül...

5. *Gyermekes, arccal, kedves ravaszsággal tetézve*: A szeretetnek olyan tanújelét szeretném adni magának, amilyet még senkitől sem kapott.

Töprengtem magamban, hogy mit fog tenni... És íme [183].

Július 17.

Szombat — Reggel 2 órakor vért köpött.

Érzem, hogy nyugalomra térek... De leginkább azt érzem, hogy elkezdődik küldetésem, hogy megszerettessem a jó Istent úgy, ahogy én szeretem, hogy az én kis utam a lelkeknek adjam. Ha a jó Isten meghallgatja kívánságaim, mennyországom a földön fog eltelni a világ végéig. Igen, mennyei boldogságom az lesz, hogy jót teszek a földön. Ez nem lehetetlen, mert az Angyalok a boldog színlátás mellet is őrködnek felettünk.

Nem tudok örömünnepet ülni, nem akarok addig megpihenni, amig megmentésre szoruló lelkek vannak... De amikor az angyal majd azt mondja: « Nincs több idő! [184] », akkor majd megnyugszom és örvendezem, mert betelt a választottak száma, és mindnyájan beléptek már az örömbe és a nyugalomba. Szívem ujjong erre a gondolatra...

Július 18.

1. ... A jó Isten nem adná nekem azt a vágyat, hogy halálom után jót tegyek a földön [185], ha nem akarná megvalósítani. Inkább azt a vágyat adná, hogy megnyugodjak Benne.

2. Csak kellemetlenségeket kell elviselnem, nem szenvedéseket.

Július 19.

1. — « *Ma este öntözni megyek.* » (*A rekreáció kezdete volt.*)

... De ... engem is meg kell öntözni!

— *Micsoda maga?*

— Kicsi mag; még nem lehet tudni, mi hajt ki majd belőle ...

2. Az imént szerettem volna megkérdezni Szt. Szívről nevezett Mária nővért — aki a társalgóból jött Youf úrtól —, hogy mit mondott a látogatás után állapotomról. Azt gondoltam magamban: Lehet, hogy jót tesz nekem, megvigasztal, ha megtudom. De megfontolva a dolgot azt mondtam magamban: Nem, ez kíváncsiság. Semmit sem akarok tenni azért, hogy megtudjam. Mivel a jó Isten nem engedi, hogy magától megmondja, ez jel, hogy Ő nem akarja, hogy megtudjam. Ês így tartózkodtam attól, hogy a beszélgetést erre a tárgyra tereljem, mert attól féltem, hogy Szent Szívről nevezett Mária nővér kénytelen majd megmondani. Nem lettem volna boldog ...

3. *Azt mondta nekem, hogy önmagát kereste akkor, amikor eggyel többet törölt az arcán a szükségesnél, azért, hogy Szt. Szívről nevezett Mária nővér észrevegye, hogy nagyon izzad.*

Július 20.

1. (*Reggel 3 órakor vért köpött.*)

« *Mit tett volna, ha közülünk lett volna valaki maga helyett a betegágyon? Eljött volna a betegszobába a rekreáció alatt?* »

—Egyenesen a rekreációra mentem volna anélkül, hogy érdeklődtem volna, hogy mi újság. De ezt olyan egyszerűen tettem volna, hogy senki ne vegye észre áldozatom. Ha a betegszobába jöttem volna, azért tettem vol-

na, hogy örömet okozzak, nem azért, hogy önmagam kielégítsem ...

... mindezt azért, hogy kis kötelességem teljesítsem, és hogy kegyelmeket esdjek le maguknak, amit önmagam keresése bizonyára nem tudott volna kiesdeni. És magam is nagy erőt merítettem volna ezekből az áldozatokból. Ha olykor gyengeségből az ellenkezőjét tettem volna annak, amit szerettem volna, nem csüggedtem volna el. Igyekeztem volna jóvátenni mulasztásom úgy, hogy még inkább megtagadtam volna magam anélkül, hogy az feltűnjék.

2. A jó Isten azzal képviselteti magát, akivel akarja. De ennek nincs jelentősége ... Magával, ennek emberi oldala is lett volna; én jobb szeretem, ha csak isteni van. Igen, szívem mélyéből mondom, boldog vagyok, hogy Anyánk karjai közt halok meg, mert ő a jó Istent képviseli.

3. ... A halálos bűn sem venné el bizalmam.

... Ne feledje elmesélni elsősorban a bűnös nő történetét [186]! Ez igazolja majd, hogy nem tévedek.

4. *Mondtam neki, hogy féltem őt a halál küzdelmeitől.*

Ha a halál küzdelmein azokat a rettenetes szenvedéseket érti, amelyek az utolsó pillanatban mutatkoznak mások számára ijesztő módon, én ezeket sohasem láttam itt senkin, aki szemem előtt halt meg [187]. Genovéva Anya lelkében viselte el azokat, nem a testében.

5. Maga nem is tudja, mennyire szeretem, és be fogom bizonyítani ...

6. Kérdésekkel zaklatnak. Ez eszembe juttatja Jeanne d'Arcot a törvényszék előtt! Úgy tűnik, hogy ugyanolyan őszinteséggel válaszolok [188].

Július 21.

1. Nagyon boldog vagyok, ha magát látom, kis Anyám. Sohasem fáraszt. Ellenkezőleg. Az imént mondtam is: mialatt gyakran adnom kell, maga az, aki hoz nekem ...

2. Ha a jó Isten megfeddne — csak egy nagyon kicsit is —, nem sírnék az elérzékenyüléstől ... De ha egyáltalán nem feddne meg, ha mosollyal fogadna, akkor sírni fogok ...

3. Ó, szeretném ismerni az Égben minden szentnek a történetét. Nem kell elmesélniök, mert az nagyon hosszadalmas volna. Ha majd találkozom eggyel, egy szempillantás alatt megtudom nevét és egész élettörténetét.

4. Sohasem tettem úgy, mint Pilátus, aki nem akarta meghallgatni az igazságot [189]. Mindig azt mondtam a jó Istennek: Ó Istenem, meg akarlak hallgatni. Kérlek, válaszolj, amikor alázattal kérdem Tőled: Mi az igazság? Add, hogy úgy lássam a dolgokat, amint vannak, hogy semmi se hintsen port a szemembe.

5. *Mondtuk neki, hogy boldog lehet, hogy a jó Isten kiválasztotta, hogy a lelkeknek a bizalom útját* [190] *megmutassa. Azt válaszolta:*

Mit számít nekem, hogy én vagyok az, vagy más, aki ezt az utat a lelkeknek adja. A lényeg csak az, hogy ezt az utat megismerjék; nem számít az eszköz.

Július 22.

1. *A Szent Szívről nevezett Mária Nővér mondta neki: «Ejnye! Mennyi szeretettel ápolják magát ...»*

Igen, látom ... Ez annak a szeretetnek a jelképe, amellyel a jó Isten viseltetik irányomban. Csak szeretetet adtam neki mindig, hát szeretettel viszonozza. És még nincs vége. Még jobban fogja viszonozni nemsokára ...

Nagyon meg vagyok hatva. Olyan ez, mint egy sugár vagy inkább mint egy villanás a sötétségeimben [191] ... De csak egy villanás!

2. *Mosolyogva ismételte el azokat a szavakat, melyeket Youf úr mondott neki gyónása után:*

Ha az angyalok sepregetnének a Mennyben, a por gyémántból volna.

Július 23.

1. *A társulatokról beszélgettek* [192]:

Annyira közel vagyok az Éghez, hogy mindez számomra már szomorúnak tűnik.

2. *Egyikünk valamit mondott és olvasott neki, és azt gondolta, hogy nagyon megvigasztalta és felvidította őt nagy megpróbáltatásában. — Ugye megszűnt egy pillanatra megpróbáltatása?*

— Nem! Olyan volt, mintha énekelne!

3. *Mindig beszéltem neki soha el nem múló félelemről, hogy még nagyobb szenvedésben is látom majd.*

Nekünk, akik a szeretet útján haladunk, úgy gondolom, nem kell arra gondolnunk, milyen fájdalomban lehet még részünk a jövőben, mert ez azt jelenti, hogy nincs elegendő bizalmunk, és hogy beleavatkozunk a teremtésbe.

4. ... Papa megpróbáltatása idején [193] heves vágyam támadt a szenvedés után... Egy este — amikor megtudtam, hogy betegebb — Angyalokról nevezett M. nővér [194] látva, hogy igen szomorú vagyok, tőle telhetően vigasztalt. De azt mondtam neki: « Ó, Angyalokról nevezett M. nővérem, érzem, hogy még jobban is tudnék szenvedni! » Meglepődve nézett rám, és azóta is gyakran eszembe juttatta ezt.

Angyalokról nevezett M. nővér valóban sohasem felejtette el azt az estét. Kis szentünk még jelöltnő volt.

Lefekvés előtt hálóingben a szalmazsákon ült. Szép haja vállára omlott. « Tekintetében — mondta — és egész megjelenésében volt valami nemes, valami oly szép, hogy azt hittem, hogy az egyik mennyei szüzet látom. »

5. Emlékszem, hogy legnehezebb megpróbáltatásunk idején egy napon találkoztam Szt. Szívről nevezett Mária nővérrel, miután kisepertem a háló lépcsőjét (*a fehérneműraktár oldalán*). Engedélyünk volt a beszélgetésre, és megállított. Akkor mondtam neki, hogy nagyon erős vagyok, és hogy ép Swetchine asszony szavaira gondolok, melyek annyira áthatottak, hogy szinte lángbaborultam: « A beletörődés még különbözik az Isten akaratától. Ugyanaz a különbség köztük, mint az egyesülés és az egység között. Az egyesülésben még ketten vannak, az egységben már csak egy [195]. »

(*Nem tudom, hogy ez teljesen szószerint van-e.*)

6. Arra köteleztek [196], hogy fogadalomtételem napján [197] papa gyógyulását kérjem. De számomra lehetetlen volt mást mondani mint ezt: Istenem, kérlek, legyen az a te akaratod, hogy papa meggyógyuljon!

7. ... « In te Domine speravi [198]! » Nagy aggodalmaink [199] idején boldog voltam, hogy a kórusban mondhattam ezt a verssort!

Július 24.

1. *Szép gyümölcsöt küldtek neki, de nem tudott enni belőle. Egyiket a másik után kezébe vette, mintha valakinek nyújtaná, és ezt mondta:*

A Szent Családot nagyon jól kiszolgálták. Szent Józsefnek és a kis Jézusnak jutott fejenként egy őszibarack és két szilva.

Félhangon megkérdezte:

Talán nem volt helyes, de jólesett, hogy megérintettem őket? Nagyon szeretem megsimogatni a gyümölcsöt, főleg az őszibarackot, és közelről nézni.

Megnyugtattam, és így folytatta:

A Szent Szűznek is megvolt a maga része. Amikor rumos tejet adnak nekem, felajánlom Szt. Józsefnek. Azt mondom magamban: Ó, milyen jót tesz ez szegény Szt. Józsefnek!

Az ebédlőben mindig tudtam, hogy kinek kell adnom. Az édes a kis Jézusé volt, a nehéz étel Szt. Józsefé. A Szent Szüzet sem feledtem el. De amikor valami hiányzott, például amikor elfelejtették továbbadni a mártást, a salátát, még inkább meg voltam elégedve, mert úgy tűnt, hogy igazán a Szent Családnak adom, mivel valóban hiányát éreztem annak, amit felajánlottam.

2. ... Amikor a jó Isten azt akarja, hogy valamit nélkülözzünk, nincs más mód rá, úgy kell, hogy legyen. Néha Szent Szívről nevezett Mária nővér olyan közel tette salátás tányérom Megtestesülésről nevezett Mária nővérhez, hogy már nem tekinthettem sajátomnak, és nem nyúltam hozzá.

Ah, kis Anyám, és életemben már hány « cipőtalp » omlettet kaptam! Azt hitték, teljesen szárazon szeretem. Vigyázni kell, hogy halálom után ne adják azt a rosszat a szegény nővéreknek.

Július 25.

1. *Mondtam neki, hogy már odajutottam, hogy azért kívánom halálát, hogy ne lássam többé szenvedni.*

... Igen, de nem kell ilyet mondani, kis Anyám, mert éppen a szenvedés az, amit szeretek az életben [200].

2. Igaz, hogy már az őszibarack idényében vagyunk? Már kínálják a szilvát az utcán [201]? Már nem tartom számon, ami történik.

« Amikor erőnk fogytán,
Elvesztjük emlékezőtehetségünk és fejünk [202]. »

3. *Nagybátyám szőlőt küldött neki. Kicsit evett belőle és azt mondta:*

Milyen finom ez a szőlő! De nem szeretem, amit családom küld... Máskor, amikor virágcsokrot hoztak a kis Jézusnak, addig nem akartam elvenni, amíg nem voltam biztos benne, hogy Anyánk megengedte.

4. *Kérésére megcsókoltattam vele Feszületét. Úgy tartottam elé, amint ezt szokás* [203].

... Ah, de én az alakot ölelem magamhoz!

Majd a Gyermek Jézus képét [204] *nézte (melyet Szentháromságról nevezett M. nővér hozott a messinai Kármelből* [205]).

Úgy tűnik, hogy ez a kis Jézus azt mondja nekem: « Te az Égbe jösz. Én állítom ezt. »

5. *Hát hol van most a Tolvaj? Már nem beszél róla. Kezét szívére téve így válaszolt:*

Itt van! A szívemben van.

6. *Arról beszéltem neki, hogy a halál nagyon szomorú látvány és hogy mennyire fáj majd nekem, ha őt holtan látom. Gyöngéd hangon ezt válaszolta:*

A Szent Szűz térdén tartotta elcsúfított, vérző, halott Jézusát! Az egészen más volt, mint amit maga fog látni! Ah, nem tudom, hogy tudta elviselni!... Tegyük fel, hogy ilyen állapotban vinnének magához. Mi lenne magával? Responde mihi [206]?...

7. *Miután több olyan kis esetről beszélt nekem, ami miatt önmagának szemrehányást tett, azt kérdezte, hogy megbántotta-e a jó Istent. Egyszerűen azt válaszoltam, hogy mindezek a kis bűnök nem is voltak azok, és hogy jót tett velem, amikor elmesélte nekem őket. Akkor nagyon meghatódott és kicsit később azt mondta:*

Magát hallgatva eszembe jutott Alexis atya [207]. Szavai már előbb is szívembe hatoltak.

És sírva fakadt. Összegyűjtöttem könnyeit. Letöröl-

tem egy finom vászonkendővel. (Genovéva nővér őrzi ezt az ereklyét.)

8. *Genovéva nővér egy kis muskátlit nyújtott neki, mely régóta az asztalon volt, hogy ágyfüggönyre tűzött képeire dobja:*

... Sohasem dobok kis fonyadt virágot... csak kis « frissen nyílt [208] » virágokat.

9. *Nagyon zajos szórakozást ajánlottak neki [209]. Mosolyogva azt felelte:*

... — Semmiféle fiújátékot!... Kislányjátékot sem. Csak kis angyalok játékát.

10. ... Nézem a szőlőt és azt mondom magamban: Milyen szép ez, és milyen jól mutat. Majd eszem egy szemet. Ezt nem adom a kis Jézusnak. Ezt ő adja nekem.

11. Betegségem alatt olyan vagyok, mint egy igazi kisgyermek. Semmire sem gondolok. Örvendek, hogy az Égbe megyek. Íme, ennyi az egész!

12. ... Amikor először adtak nekem szőlőt a betegszobában, azt mondtam a kis Jézusnak: Milyen jó a szőlő! Nem értem, miért vársz oly sokáig, hogy leszedj; én is kis szőlőfürt vagyok, és azt mondják, hogy már nagyon megértem!

13. *A lelkivezetéssel kapcsolatban:*

Azt hiszem, hogy nagyon kell ügyelnünk arra, hogy ne önmagunkat keressük, mert végül is megsebeznénk szívünket, és valóban elmondhatnánk: « Az őrök elvették a köpenyem és megsebeztek... Csak miután kissé túlhaladtam rajtuk, akkor találtam meg Kedvesem [210]. »

Azt hiszem, hogy ha a lélek alázatosan megkérdezte volna az őröktől, hogy hol van Kedvese, megmutatták volna neki. De mert meg akarta magát csodáltatni, zavarba esett, elvesztette a szív egyszerűségét.

14. ... Maga, maga az én világosságom.

15. Hallgasson meg egy nagyon nevetséges kis tör-

ténetet: Egy napon, beöltözésem[211] után, Páli Szt. Vincéről nevezett nővér meglát Anyánknál és felkiált: « Ó, micsoda sudár alak! Milyen erős ez a nagy lány! Milyen jól néz ki! » A bóktól egészen megalázva mentem tovább, amikor Magdolna nővér[212] megállít a konyha előtt és azt mondja: « De mi lesz magából, Gyermek Jézusról nevezett szegény kis Teréz nővérem! Szemlátomást fogy! Ha így folytatja, ilyen ijesztő színben, nem sokáig fogja követni a regulát! » Bámulatba ejtett, hogy egymásután ilyen ellentétes véleményeket hallottam. Azóta nem tudtam többé jelentőséget tulajdonítani a teremtmények véleményének, és ez a benyomásom annyira megerősödött, hogy a szidás, a bók egyaránt lepereg rólam anélkül, hogy a legkisebb nyomot is hagyná.

Július 26.

1. Azt álmodtam[213] az éjszaka, hogy apával egy bazárban voltam, és ott csinos kis fehér tűpárnákat láttam. Kísértettek, hogy tűimet beléjük szúrjam. De végül is azt mondtam magamban, hogy hasonlókat a Kármelben is csinálnak, és egy kis muzsikát kértem[214].

2. *Azt mondta, hogy 1892 dec. 8. körül Márta nővérrel*[215] *foglalkozott; hogy 1893-ban Gonzága Mária Anyának segített a noviciátusban*[216], *és hogy az utolsó választásokon, 1896-ban, úgyszólván teljesen reábízták az újoncnőket*[217].

3. ... Az erénynek természetes fénye van. Amint nincs többet, észreveszem.

Július 27.

1. *Nem akarta, hogy elfeledkezzem az orvosságcseppekről, amiket rendeltek nekem.*

... Erősítenie kell magát. Ma este 30 csepp, ne feledje el!

2. *Fárasztjuk?*

Nem, mert társaságuk nagyon kedves.

3. *Nevetve mesélte, hogy azt álmodta, hogy két gyertyatartó között vitték a fűtött szobába Atyánk névnapján* [218].

4. *A közösség a nagymosást végezte.*

... Egy óra felé azt mondtam magamban: nagyon elfáradhattak már a mosásban! És arra kértem a jó Istent, hogy könnyítsen mindnyájukon, hogy a munkát békében, szeretetben végezzék. Amikor láttam, hogy mennyire beteg vagyok, örvendtem, hogy úgy kell szenvednem, mint maguknak.

5. *Este Keresztes Szt. János szavait idézte nekem:* « Tépjétek szét ez édes találkozás fátyolát [219] ». Ezeket a szavakat mindig a szeretet okozta halálra alkalmaztam, ami után vágyom [220]. A szeretet nem koptatja el életem vásznát, szétszakítja majd egy mozdulattal.

Mekkora vággyal és milyen vigasszal ismételgettem szerzetesi életem kezdete óta Keresztes Szt. János Atyánk másik mondását: « Az a legfontosabb, hogy a lélek sokat gyakorolja magát a szeretetben azért, hogy gyorsan felemésztve magát ne álljon meg egyáltalán itt lenn, hanem hamar odajusson, hogy Istenét szemtől szembe láthassa [221]. »

Ez utóbbi szavakat ismételve felemelte ujját, és átszellemült arckifejezést öltött.

6. *Azokra a nehézségekre vonatkozólag, amiket előre láttam életrajza kiadásával kapcsolatban.*

... Nos, azt mondom, amit Jeanne d'Arc: « ... És Isten akarata teljesülni fog az emberek féltékenysége ellenére is [222]. »

7. — *Nemsokára már nem fogom látni kis szeretett alakját! Csak kis lelkét fogom látni!*

Az sokkal szebb!

8. — *Ha arra gondolok, hogy nemsokára elveszítjük!*

— De nem fognak elveszíteni... Maga egyáltalán nem ravasz!...

9. *Genovéva nővérhez, aki sírt:*

— És jól látja, hogy ott van már az orra előtt (*a halál*), s íme, most fogja el a félelem!

10. *Miután egy szőlőfürtöt a Gyermek Jézusnak ajánlott fel:*

Azért ajánlottam fel neki ezt a fürtöt, hogy kedvet kapjon hozzá, hogy engem elvigyen, mert azt hiszem, hogy én is ebből a fajtából vagyok...

A héja nem volt kemény, és nagyon aranyos volt. — Megkóstolva egy szemet:

Igen, ebből a fajtából vagyok...

11. Kis Anya az én telefonom [223]. Csak oda kell tartanom fülem, amikor jön, és mindent tudok!

12. ... Nem vagyok önző. A jó Istent szeretem, nem magam.

13. ... Ami a természetet illeti, jobban szeretek meghalni, de csak azért örvendek a halálnak, mert számomra ez a jó Isten akarata.

14. Sohasem kértem arra a jó Istent, hogy fiatalon haljak meg [224]. Biztos vagyok tehát benne, hogy ebben a pillanatban csakis akaratát teljesíti.

15. *Fuldoklott, és én részvétemnek és szomorúságomnak adtam kifejezést.*

No, ne bántsa ez! Ha fuldoklom, a jó Isten majd erőt ad. Szeretem Őt! Sohasem fog elhagyni.

16. *Elmondta, hogy sokáig hordta kis vaskeresztjét, és belebetegedett [225]. Azt mondta, hogy ez annak a bizonyítéka volt számára, hogy sem ránézve, sem ránk nézve nem az a jó Isten akarata, hogy nagy vezeklésbe bocsátkozzunk [226].*

17. *Az orvos által előírt bedörzsölésekkel kapcsolatban:*

Ah, hogy úgy « megnyúzzanak », mint engem, az rosszabb mindennél!

18. ... Június 9-től kezdve biztos voltam benne, hogy hamar meghalok.

Július 29.

1. ... El szeretnék menni!

— *Hová?*

« Fel a kék Égbe [227]! »

2. *Egy nővér elmondta neki azt a megjegyzést, amit a rekreáción tettek: « Miért beszélnek úgy az én Gyermek Jézusról nevezett Teréz nővéremről, mint egy szentről? Igaz, gyakorolta az erényt, de ez nem a megaláztatásokban, és főleg nem a szenvedésekben szerzett erény volt. » Később ezt mondta nekem:*

... És én, aki annyit szenvedtem zsenge gyermekkorom óta [228]! Ah, milyen jót tesz látnom a teremtmények véleményét a halál pillanatában!

3. *Azt hitték, hogy örömet okoznak neki azzal, hogy valamit visznek neki. És épp az ellenkezője történt. Elégedetlen lett, mert rájött arra, hogy valakit megfosztottak a szóbanforgó tárgytól [229]. De azonnal megbánta, és könnyek között kért bocsánatot.*

Ó, igazán bocsánatot kérek maguktól. Ösztönösen cselekedtem. Imádkozzanak értem!

És kicsit később:

Ó, milyen boldog vagyok, hogy tökéletlennek látom magam, és hogy annyira szükségem van a jó Isten irgalmára a halál pillanatában!

4. *Reggel és délután 3 órakor vért köpött.*

5. *Attól féltünk, hogy éjszaka hal meg.*

Nem fogok meghalni éjszaka, higgyék el. Az volt a kívánságom, hogy ne éjszaka haljak meg.

6. ... Két nappal Szentháromságról nevezett M. nő-

vér belépése után torkomat kezelték[230] ... A jó Isten megengedte, hogy az újoncnők kifárasszanak. Oltáriszentségről nevezett M. nővér azt mondta nekem, hogy ugyanúgy jártam, mint a hitszónokok.

7. ... Ha történészem akar lenni, kímélnie kell magát.

8. Nos, « baba » tehát meghal! Három napja, ez igaz, nagyon sokat szenvedek. Ma este mintha a tisztítótűzben lennék.

9. Igen gyakran, amikor csak tehetem, megismétlem a Szeretetnek tett önfelajánlásom[231].

10. *Közöltem vele nyugtalanságom.*

... Maga vetette el kis lelkemben a bizalom magját, és nem emlékszik rá?

11. *Tartottam, amíg a párnáját rendezték*[232].

Fejem kis Anyám szívére hajtom.

12. *Nem kérte, hogy könnyítsenek rajta. Azt hitték, hogy erényből teszi, de ő nem gondolt rá, hogy ebben is önmegtagadást gyakoroljon. Amikor csodáltuk tettét:*

Meguntam a földet! Akkor dicsérnek, amikor nem szolgáltunk rá, és akkor tesznek szemrehányást, amikor szintén nem szolgáltunk rá. Mennyi minden! ... Mennyi minden! ...

13. Ami pillanatnyilag megaláz, később dicsőségünkre szolgál már ebben az életben.

14. Nem vagyok képes örülni az élvezeteknek. Én mindig ilyen voltam. De nagyon tudok szenvedni. Régen, amikor sok gondom volt, nagy étvágyat éreztem az ebédlőben, de amikor örömöm volt, az ellenkezője történt; lehetetlen volt ennem.

Július 30.

1. ... Mindig zavart testem. Nem találtam benne a helyem ... Már egészen kis koromban szégyelltem.

2. *Amiért egy kis szívességet tettem neki:*

Köszönöm, mama! [233]

3. Egy tűt sem akartam volna megmozdítani azért, hogy elkerüljem a tisztítótüzet. Mindaz, amit tettem, azért volt, hogy a jó Isten kedvében járjak, hogy számára lelkeket mentsek.

4. *Bellière és Roulland atyák fényképét nézve*: [234]

Én kedvesebb vagyok, mint ők!

5. *Megígérték neki, hogy kis kínaiakat váltanak ki számára* [235].

Nem kínaiakat akarok, hanem négereket!

6. Keserű számomra az, ha nem néz rám.

7. *A legyek nagyon gyötörték, de nem akarta megölni őket.*

Mindig megkegyelmezek nekik. Csak ők kínoztak betegségem alatt. Csak ők az én ellenségeim. Mivel a jó Isten meghagyta, hogy bocsássunk meg ellenségeinknek, örvendek, hogy ez a kis alkalom adódott, hogy megtegyem [236].

8. *Kemény dolog ennyire szenvedni. Bizonyára akadályozza a gondolkodásban is?*

Nem; engedi, hogy azt mondjam a jó Istennek, hogy szeretem. Azt gondolom, hogy ennyi elég.

9. *Egy üvegre mutatott, melyben nagyon rossz orvosság volt. Ízletes ribizlilikőrnek látszott* [237].

Ez a kis üveg életem képmása. Tegnap azt mondta nekem Szt. Ágostonról nevezett Teréz nővér: « Remélem, jó likőrt iszik! » Azt feleltem neki: « Ó, Szt. Ágostonról nevezett Teréz nővérem, ez a lehető legrosszabb, amit iszom! »

Nos, kis Anyám, íme, így látszik ez a teremtmények szemében. Nekik mindig úgy tűnt, hogy kitűnő likőröket iszom, pedig keserűség volt az. Azt mondom, keserűség, de nem! mert életem nem volt keserű, mivel minden keserűséget [238] örömömmé és édességemmé tudtam változtatni.

10. Ha valami emléket akar adni rólam de Cornière úrnak, készítsen neki egy képet [239] ezekkel a szavakkal: « Amit az enyéim közül a legkisebbnek tettetek, nekem tettétek » [240].

11. *Egy legyezőt adtak neki, melyet a saigoni Kármelből hoztak* [241]. *Arra használta, hogy a legyeket űzze el vele. Mivel nagyon meleg volt, az ágyfüggönyre tűzött képek felé fordult, és először azokat legyezte, majd minket.*

Magam helyett a szenteket legyezem. Magukat is legyezem, hogy jót tegyek magukkal, és mert maguk is szentek.

12. *Azt mondta de Cornière úr, hogy adjanak neki 5 vagy 6 kanál Tisserand vizet* [242]. *Arra kérte Genovéva nővérem, hogy csak 5-t adjon neki. Majd felém fordult:*

Mindig a kevesebbet, ugyi [243], mama?

13. Ne mondják meg Ducellier úrnak, hogy nekem már csak néhány napom van hátra. Még nem vagyok halálosan gyenge. És aztán, amíg az ember még életben van, nagyon is « zavarban van ».

14. (*4 órakor.*) *Rám mosolygott egy nővér távozása után. Azt mondtam neki: Pihenjen. Hunyja be szemét.*

Nem! Annyira szeretem nézni magát!

15. *Meg akartam fogni egy legyet, mely zavarta.*

Mit fog vele tenni?

Megölöm.

— Ó, nem! Kérem [244].

16. Készítsen fel az Utolsó Kenetre.

Mosolyogva tekintett rám:

Nem gondolok semmire [245].

Kérje a jó Istentől, hogy olyan jól vegyem fel, amilyen jól csak lehet.

17. *Elmondta, hogy mit mondott neki Atyánk* [246] *a szertartás előtt:*

... « Olyan lesz, mint a kisgyermek, akit megkeresz-

teltek.» Azután csak a szeretetről beszélt. Ó, mennyire meg voltam hatva!

18. *Tisztelettel mutatta nekünk kezét az Utolsó Kenet után.*

Szokás szerint összeszedtem cserepes ajkáról a kis bőrdarabokat. De ezen a napon azt mondta:

Ma lenyelem kis bőrdarabjaim, mert felvettem az Utolsó Kenetet és a szent Útravalót.

Ez délután történt. Alig végzett rövid hálaadást, több nővér jött, hogy beszélgessen vele. Este azt mondta nekem:

Hogy zavartak az Áldozás után! Hogy néztek... De, hogy ne bosszankodjam, a Mi Urunkra gondoltam, Aki visszavonult a magányba, de ott sem tudta megakadályozni, hogy a nép ne kövesse. És nem küldte el őket[247]. Őt akartam követni, amikor jól fogadtam a nővéreket.

Július 31.

1. *Ismét feltételezték, hogy majd egy ünnepnapon hal meg, például Augusztus 6-án, a Színváltozás ünnepén, vagy 15-én, Nagyboldogasszonykor.*

Ne beszéljenek dátumról. Bármikor halok meg: ünnep lesz!

2. *Miután elmondta nekünk La Fontaine «A molnár és három fia» meséjét (Ez a «Csizmás kandúr» története, nem La Fontaine meséje.)*:

... Két csizmám van, de nincs[248] még zsákom! Vagyis még nem vagyok közel a halálhoz.

3. *Lehozták szalmazsákját, hogy halála után majd arra fektessék. Amikor kinyitották az ajtót, amely a betegszoba mellett lévő cellába nyílt, észrevette, és örömmel felkiáltott*:

Ah, íme, szalmazsákunk! Már egészen készen áll, hogy rátegyék holttestem.

... Kicsi orromnak mindig megvolt a jó szimata!

4. Hogy fog tudni baba meghalni? De mitől fogok meghalni? [249]

5. ... Igen, lopni fogok... Sok égi dolog fog onnan eltűnni, amit maguknak elhozok... Kis tolvaj leszek. Elveszem majd mindazt, ami tetszik nekem...

6. *A Szent Szűz szobrát nézte, és ujjal mutatta neki kis tálacskáját*:

Amikor ez jött az éjszaka (*a nagy vérköpés*), azt hittem, hogy eljösz értem!

7. *Elaludtunk mellette*:

... Péter, Jakab és János! [250]

8. Mondom maguknak, hogy még sok időm van hátra, ha a Szent Szűz nem lép közbe!

9. *Kedvesen*:

... Ne csevegjünk egymással, nagyon elég, ha kacsintunk egymásra!

10. Jön a Tolvaj,
És elvisz,
Alleluja [251]!

11. *Azt vitatták, hogy milyen kevés nap van még hátra életéből.*

Ezt a beteg tudja a legjobban! És érzem, hogy még sok időm van hátra.

12. Arra gondoltam, hogy nagyon aranyosnak kellene lennem, és hogy nagyon kedvesen kell várnom a Tolvajt.

13. Megtaláltam a boldogságot és az örömet a földön, de egyedül a szenvedésben, mert sokat szenvedtem idelenn. Tudtára kell ezt adni a lelkeknek [252].

Elsőáldozásom óta, amióta kértem Jézust, hogy változtassa keserűséggé számomra a föld minden vigaszát [253], állandóan vágytam a szenvedésre [254]. De nem gondoltam arra, hogy örömömmé váljon. Ez kegyelem, amit csak később kaptam meg. Addig olyan volt, mint a hamu alá rejtett szikra, és mint a fának a virágai, melyek a maguk idejében gyümölccsé érnek. De látva, hogy virágaim min-

dig csak hullanak, vagyis könnyekre fakadva, amikor szenvedtem, meglepődve és szomorúan mondtam magamban: Dehát ez mindig csak vágy marad!

14. Ma este elámultam, amikor azt mondta nekem, hogy de Cornière úr azt hiszi, hogy még egy hónapom van hátra vagy több is. Olyan nagy volt a különbség a tegnappal szemben, amikor azt mondta, hogy még aznap el kell látni az utolsó kenettel. De ez mélységes nyugalomban hagyott. Mit számít, ha még hosszú ideig is a földön maradok! Ha sokat szenvedek, és egyre jobban, egyáltalán nem félek. A jó Isten majd erőt ad, nem fog elhagyni.

15. *Ha még sokáig él, senki sem érti meg.*

Mit számít az! Az egész világ megvethet, mindig erre vágytam [255]. Életem végén végre megérném!

16. ... Most, hogy a jó Isten megtette azt, amit akart, becsapta az egész világot... Eljön majd, mint a tolvaj [256], abban az órában, amikor már nem is gondolnak rá. Íme, ez az én kis ötletem.

Augusztus 1.

1. *Azzal a nagy kegyelemmel kapcsolatban, amit akkor kapott* [257], *amikor misekönyve úgy csukódott be kereszten függő Urunk képénél, hogy csak egy keze látszott ki. Elismételte, amit akkor mondott magában:*

Ó, nem akarom elveszteni ezt a drága vért. Azzal fogom tölteni életem, hogy a lelkek részére összegyűjtsem.

2. *A Matutinum alatt, életrajza kéziratára vonatkozólag:*

Halálom után senkivel sem kell majd beszélnie kéziratomról addig, amíg nem adták ki. Csak Anyánkkal kell beszélnie. Ha másképp tesz, nem egy csapdát állít majd az ördög, hogy elrontsa a jó Isten művét... egy nagyon fontos művet!

3. ... Most már nem írok többet! [258]

4. Ó, mennyire beteg vagyok!... Mert tudja... magával!

Mert már nem tudott velem beszélni.

5. Egészen ráhagyatkoztam. Várni fogok, ameddig akarja.

6. Milyen jól tette a jó Isten, hogy azt mondta: « Atyám házában sok lakás van. » [259]

(*Egy nagy önmegtagadásban élő pappal kapcsolatban, aki még azt is megtagadta magától, hogy enyhítse elviselhetetlen viszketegségét*:)

... Én jobban szeretem másként gyakorolni az önmegtagadást [260] és nem ilyen bosszantó dolgokban. Nem tudtam volna ennyira visszatartani magam.

7. *Valami kellemetlenség támadt a jég miatt, és sírtam. Megkérdeztem tőle, igazam volt-e. Azt felelte, hogy megvigasztaljon*:

Maga mindig kedves!

8. *Gondol-e hithirdető testvéreire?* [261]

Gyakran gondoltam rájuk. De amióta beteg vagyok, nem gondolok nagy dolgokra.

9. *Az egyik hithirdető misét igért neki 1896 Karácsony napjára. Elmondta csalódását, amikor megtudta, hogy azon a napon nem tudta bemutatni* [262].

... És én olyan boldog egyesülésben voltam vele abban az órában! Ah, a földön minden bizonytalan!

Augusztus 2.

1. *Szeretném megőriztetni szívét, mint Genovéva Anyáét* [263].

Tegyen úgy, amint akarja!

Véleményt változtattam, mert nagyon visszariasztott a dolog, és ezt meg is mondtam neki. Inkább szomorúnak látszott emiatt. Kitaláltam gondolatát: megfosztanánk magunkat egy vigasztól, amit ő nem tenne meg csoda árán.

Jól tudta ugyanis, hogy nem marad meg épségben. Végül is azt mondta:

Nagyon habozik, kis anyám. Már jónéhányszor megfigyeltem életemben ...

2. *Bizalmasan beszélgettek arról, hogy gyakran milyen kevésre becsülik a rejtett erényt.*

... Ez lepett meg Keresztes Szt. János Atyánk életében is. Azt mondták róla: « Keresztes János testvér? De hát ő még csak olyan sem, mint egy közönséges szerzetes! » [264]

3. Ami az eget illeti, nincsenek nagy vágyaim. Nagyon meg leszek elégedve azzal, hogy odajutok. Íme, ennyi az egész!

4. Rólam nem mondhatják majd: « Belehal abba, hogy nem tud meghalni. » [265] Már mondtam magának: ami ösztönöm illeti, igen, az eget! De a kegyelem a lelkemben uralja az ösztönöket, és most csak azt tudom ismételgetni a jó Istennek:

Még sokáig akarok élni,
Uram, ha ezt kívánod,
Szeretnélek az égbe követni,
Ha örömödnek ezt találod.
A szeretet, a hazának a tüze
Emésszen engem szüntelen,
Mit számít nekem élet vagy halál,
Téged szeretni egyetlen boldogság nekem. [266]

5. *Genovéva nővérhez:*

Minden elmúlik ezen a halandó világon, még « baba » is, de vissza fog jönni ... [267]

Genovéva nővér megcsókolta a Feszület lábát.

Maga nem követi « baba » tanítását! Csókolja meg gyorsan mindkét arcát és ölelje át [268]

6. Nem csak akkor érzek igen élénk örömet, amikor úgy találják, hogy tökéletlen vagyok, de mindenekelőtt

akkor, amikor magam is annak érzem magam. Ez felülmúl minden dicséretet, ami csak bosszantásomra szolgál.

Augusztus 3.

1. *Hogy érte el azt a rendületlen béket, amelyben része van?*

Elfelejtettem önmagam, és arra törekedtem, hogy semmiben sem keressem magam.[269]

2. *Azt mondtam, hogy sokat kellett küzdenie, amíg elérte azt, hogy tökéletes lett.*

Ó, ez nem az!...

3. *Kellemetlensége volt az egyik nővérrel. Komoly és gyöngéd arccal azt mondta:*

Őszintén mondom magának: szükségem van rá, hogy magát lássam magam mellett életem utolsó napjaiban.

4. Kis nővéreim, imádkozzanak a szegény halálos betegekért. Ha tudnák, min mennek keresztül! Milyen kis dolog elég hozzá, hogy türelmüket elveszítsék! Szeretettel kell lenni tekintet nélkül mindegyikhez... Valamikor ezt nem hittem volna.

5. *A bűnbánat formájában végzett önsanyargatásról beszéltem neki.*

... Ezen a ponton nagyon mérsékeltnek kell lenni, mert gyakran több ösztön keveredik belé, mint akármi más.

6. *Hármunkhoz:*

Nagyon kell ügyelni a szabályszerűségre. A társalgó után ne álljanak le egymással beszélni, mert akkor olyan ez, mintha otthon lennénk. Semmitől sem fosztja meg magát az ember.

Felém fordulva:

Anyám, ez a leghasznosabb az összes között.

7. Ó, kis vállam milyen sebes, ha tudná!

Vattát teszünk rá.

Nem. Nem kell elvenni kis keresztemet.

8. Régóta szenvedek, de kis fájdalmakat. Július 28. óta nagyok a szenvedések.

9. *Semmit sem értettek meg már betegségének lefolyásából. Egyikünk azt kérdezte tőle*:

Mitől fog hát meghalni?

Én a haláltól halok meg! Nem mondta a jó Isten Ádámnak ezekkel a szavakkal, hogy mitől hal meg: « Halállal halsz meg » [270]. Egyszerűen ennyi az egész.

Augusztus 4.

1. Sok rémképem volt az éjszaka, mégpedig nagyon ijesztő rémképek [271], de a legrosszabb pillanatban maga hozzám jött, és többé nem féltem.

2. ... Nem, nem tartom magam nagy szentnek! Egészen kicsi szentnek tartom magam [272]. De arra gondolok, hogy a jó Istennek úgy tetszett, hogy olyan dolgokat helyezzen belém, amelyek jót tesznek nekem és másoknak.

3. *Egy kalászcsokrot hoztak neki. A legszebbet kivette, és azt mondta*:

Anyám, ez a kalász lelkem képmása; a jó Isten kegyelmekkel halmozott el sajátmagam és mások javára...

Majd attól félt, hogy gőgös volt:

Ó, mennyire szeretném, hogy megalázzanak és rosszul bánjanak velem, hogy lássam, megvan-e bennem valóban a szívbeli alázat!... Ámbár, amikor régente megaláztak, nagyon boldog voltam... Igen, úgy tűnik nekem, hogy alázatos vagyok... [273] A jó Isten megmutatja nekem az igazságot. Nagyon is érzem, hogy minden Tőle jön.

4. Milyen könnyű elcsüggedni, amikor beteg valaki!... [274]

Ó, mennyire érzem, hogy elcsüggednék, ha nem lenne hitem, vagy helyesebben, ha nem szeretném a jó Istent!

5. Csak az égben fogjuk meglátni az igazságot minden dologra vonatkozólag. A földön ez lehetetlen. Így,

még ami a Szentírást illeti is, nemde szomorú látni a különböző fordításokat? Ha pap lettem volna, megtanultam volna héberül és görögül, nem elégedtem volna meg a latinnal. Így megismertem volna a Szentlélek által diktált igazi szöveget.

6. Az ima alatt elaludtam egy pillanatra. Azt álmodtam, hogy hiány volt katonában egy háborúhoz.

Maga azt mondta: Gyermek Jézusról nevezett Teréz nővért kell kiküldeni. Azt feleltem, hogy jobban szerettem volna, ha egy szent háborúról lenne szó. Végül mégis elindultam.

Ó, nem, nem félnék háborúba menni. Milyen örömmel mentem volna harcolni az eretnekek ellen, például a keresztes hadjáratok idején. Nem féltem volna, hogy golyó talál!

7. Lehetséges az, hogy én, aki vértanúságra vágytam,[276] ágyban haljak meg?!

8. *Hogy rendezi el most kicsi életét?*

Kicsi életem abból áll, hogy szenvedjek, és ez meg is van! Nem mondhatnám: Istenem, ez az Egyházért van, Istenem, ez Franciaországért... stb.. A jó Isten jól tudja, mit kell tennem. Mindent neki adtam, hogy örömet okozzak neki. És aztán nagyon kifárasztana, hogy azt mondjam neki: Ezt adja Péternek, azt adja Pálnak. Csak akkor teszem ezt meg gyorsan, amikor egy nővér kér erre, és azután nem gondolok többé rá. Amikor hithirdető testvéreimért imádkozom, nem ajánlom fel szenvedéseim. Egészen egyszerűen azt mondom: Istenem, add nekik mindazt, amit magamnak kívánok.

Augusztus 5.

1. *Nagyon meleg volt, és a sekrestyés*[276] *panaszkodott vastag ruhája miatt.*

Ah, az Égben a jó Isten megfizet nekünk azért, hogy Iránta érzett szeretetből a földön vastag ruhát hordtunk.

2. *Azt látva, hogy már alig tud mozogni:*

Azt mondta Dávid a zsoltárokban: « Olyan vagyok, mint a sáska, mely folytonosan változtatja helyét »[277] Nos én ezt nem mondhatom el! Nagyon szeretnék sétálni, de zsinór van lábamom![278]

3. ... Amikor a szentek bezárják majd mögöttem a Mennyország kapuját, ezt fogják énekelni:

Végre fogva tartunk,
Kicsi szürke egér,
Végre fogva tartunk,
És őrizni fogunk!
(*Kis dal, mely eszébe jutott.*)

4. *Azt mondta neki Szt. Szívről nevezett Mária nővér, hogy halálakor majd Angyalok jönnek hozzá Urunk kíséretében, és ő látni fogja őket fényben és szépségben ragyogni.*

Ezek a képek nem tesznek jót nekem. Csak az igazsággal tudom táplálni magam. Ezért nem kívántam sohasem látomásokat[279]. A földön nem lehet látni az Eget, az angyalokat úgy, amilyenek. Inkább várok halálomig.

5. Kis Anyám, a Vesperás alatt arra gondoltam, hogy maga az én napom.

6. Elaludtam és azt álmodtam,[280] hogy maga felém hajolt, hogy átöleljen. Viszonozni akartam, de azonnal felébredtem. Egészen meglepődtem azon, hogy csókom a légbe zuhant!

7. *Ágyát még nem tették a betegszoba közepére, hanem a végén, egy sarokban volt. Hogy a másnapot, augusztus 6-t, Urunk Színváltozását megünnepeljük, levettük a Kórusból a Szent Arcot — melyet nagyon szeretett — és jobboldalán felfüggesztettük a falra. A keretet virággal és gyertyával vettük körül. A képre nézve azt mondta:*

Milyen jól tette Urunk, hogy szemét lesütötte, hogy arcképét adja nekünk! Mivel a szem a lélek tükre, ha

lelkét akartuk volna felfedezni, meghaltunk volna az örömtől.

Ó, ez a Szent Arc mennyi jót tett velem életemben! Mialatt a « Szeretetből élni » [281] dalt írtam, segített, hogy nagy könnyedséggel tegyem. Emlékezetből írtam le az esti szilencium alatt azt a 15 dalt, amit piszkozat nélkül a nap folyamán költöttem. Azon a napon, a lelkiismeretvizsgálat után az ebédlőbe menet írtam ezt a versszakot:

Szeretetből élni annyi, mint Arcodat törölni,
Mint elnyerni a bűnösök bocsánatát.

Arra haladva nagy szeretettel elismételtem neki. Rátekintettem, és sírtam a szeretettől.

8. Ismétegettem mint Jób: « Reggel remélem, hogy nem érem meg az estét, és este remélem, hogy nem látom viszont a reggelt » [282].

9. ... Izaiás szavai: « Ki hitt szavaidnak ... Sem színe, sem ékessége ... stb. » [283] alapját képezték Szent Arc-áhítatomnak, jobban mondva egész ájtatosságomnak. [284] Kívántam én is szépség nélkül lenni, hogy egyedül tapossam a szőlőt a présben, ismeretlenül a teremtmények előtt ...

10. *Egy bizalmas közléssel kapcsolatban ezt mondta nekem*:

A főnöknő anyának mindig azt a látszatot kellene keltenie, hogy semmi gondja sincs. Annyi jót tesz és annyi erőt ad ez, hogy ha egyáltalán nem mondjuk el gondjainkat! Például el kell kerülni az ilyen kijelentést: Magának kellemetlenségei vannak, nekem is ugyanezek és még sok más is, stb.

Augusztus 6.

1. *Remélte, hogy éjszaka meghal, és már reggel azt mondta nekem*:

Egész éjszaka leselkedtem, mint a kislány a karácsonyi kiscipőről szóló énekben ... [285]

Nem szűntem meg a Szent Arcra tekinteni ... Sok kisértést vertem vissza ... Ah, hányszor indítottam fel magamban a hitet ...

Azt is mondhatom: « Jobbomra tekintettem és körülnéztem, és nincs, aki ismerne [286] ... » Azt akarom mondani, hogy senki sincs, aki halálom pillanatát ismerné ... A « jobbomra » számomra azt az oldalt jelenti, amerről maga mellettem áll.

Majd a Szent Szűz szobrára nézett, és halkan énekelte:

Mikor jön el, kedves Édesanyám,
Mikor jön el az a szép nap,
Amikor a földi száműzetésből
Az örök Hajlékba szállok? [287]

2. *Éjszaka megszűnt oldalában a heves fájdalom. De de Cornière úr a vizsgálatkor ugyanolyan betegnek találta, kételkedett azonban közeli halálában.*

Olyan vagyok, mint egy szegény kis Robinson szigetén. Amíg semmit sem ígértek nekem, igaz, száműzetésben voltam, de nem gondoltam arra, hogy elhagyom a szigetet. De íme, biztosra jeleznek nekem egy hajót, melynek nemsokára Hazámba kell visszavinnie. Tehát a parton maradok, a távolba tekintek, állandóan fürkészek ... és amikor látom, hogy semmi sem tűnik fel a láthatáron, azt mondom magamban: Becsaptak! Nem fogok elmenni!

3. *Megmutatta nekem a kis Szent Szív breviáriumban Urunknak B. Margit-Máriához intézett szavait, melyeket Áldozócsütörtökön húzott ki* [288]:

« A kereszt az én jegyeseimnek az ágya. Ott fogom megismertetni veled szeretetem gyönyörét. »

És elmondta nekem, hogy egy napon az egyik nővér ugyanezt a könyvet ütötte fel, és miután egy szigorú részletre bukkant, őt kérte, hogy nyissa fel. Akkor ezekre a szavakra bukkant:

« Bízzál bennem ... »

4. ... Semmire sem tudok támaszkodni, egy művemre sem, hogy bizalmam legyen. Szerettem volna, hogy azt mondhassam magamban: Fel vagyok mentve összes halotti zsolozsmám alól [289]. De ez a szegénység számomra valódi megvilágosodás, valódi kegyelem volt. Arra gondoltam, hogy életemben sohasem tudtam egyetlen egy tartozásom sem kiegyenlíteni a jó Istennel szemben. Mindez azonban számomra valódi gazdagságot és erőt jelent, ha akartam. Így imádkoztam tehát: Ó Istenem, kérlek, fizesd ki adósságom, melyet a tisztítótűz lelkeivel szemben szereztem. De Istenként tedd ezt, hogy végtelenül jobb legyen, mint ha elmondtam volna halotti zsolozsmáim. És nagy édességgel jutottak eszembe Keresztes Szt. János énekének szavai: « Egyenlítsetek ki minden tartozást » [290]. Ezt mindig a Szeretetre alkalmaztam ... Érzem, hogy ezt a kegyelmet nem lehet megköszönni ... Ez már túl édes volt! Mekkora békét érzünk, amikor teljesen szegények vagyunk, amikor csak a jó Istenre számítunk!

5. ... Ó, milyen kevés a tökéletes szerzetesnő, aki semmit sem tesz csak úgy tessék-lássék és csak úgy körülbelül, mondván: Erre utóvégre nem vagyok kötelezve ... Nem olyan nagy baj itt beszélgetni; úgy tenni, ahogy nekem tetszik ... Milyen kevesen vannak, akik mindent a lehető legjobban végeznek! Pedig ezek a legboldogabbak. Így, ami a szilenciumot illeti, milyen jót tesz a léleknek, milyen mulasztásokat akadályoz meg a szeretettel szemben és mennyi kellemetlenséget. Főleg a szilenciumról beszélek, mert ezen a ponton van a legtöbb mulasztás.

6. Milyen büszke voltam, amikor a Zsolozsmánál hetes voltam. Én mondtam a könyörgéseket fennhangon a Kórus közepén! Arra gondoltam, hogy a pap ugyanazokat a könyörgéseket mondja a Misében, és hogy nekem is jogom van, mint neki, fennhangon imádkozni az Oltáriszentség előtt, áldást és feloldozást adni. Még az Evangéliumot is olvastam, amikor előénekes voltam.

... De mondhatom, hogy a Zsolozsma volt egyszerre boldogságom és vértanúságom is, mert nagyon törekedtem rá, hogy jól végezzem és ne ejtsek hibát benne. Néha az történt, hogy bár egy perccel a kezdet előtt még biztosan tudtam, hogy mit kell mondanom, amikor rám került a sor, ki sem nyítottam a számat, valami teljesen akaratlan szórakozottság miatt. Mindennek ellenére, nem hiszem, hogy valaki is nálam jobban kívánta volna tökéletesen végezni a zsolozsmát és részt venni a Kóruson.

... Nagyon megértem azokat a nővéreket, akik elfelejtenek valamit vagy tévednek.

7. *Szt. Szaniszlóról nevezett nővér, fő betegápolónője kiment a Vesperás alatt, nyitva hagyva a betegszoba ajtaját és ablakát. Nagyon erős huzat támadt. Anyánk ebben a helyzetben találta őt. Kifejezte méltatlankodását és magyarázatot kért. Azt mondta nekem*:

Megmondtam az igazat Anyánknak, de beszéd közben egy szeretetteljesebb kifejezés jutott eszembe, mint amelyet használni akartam, bár ez sem volt rossz. Követtem a sugallatot, és a jó Isten nagy belső békével kárpótolt.

8. *Este megkérdeztem tőle a Matutinum alatt, mit ért azon, hogy « kisgyermeknek kell maradni a jó Isten előtt »* [291]. Azt *válaszolta:*

Azt jelenti, hogy elismerjük semmiségünket [292], mindent a jó Istentől várunk, mint a kicsi gyermek is mindent apjától vár. Azt jelenti, hogy semmiért sem nyugtalankodunk, nem gyűjtünk vagyont [293]. Még a szegények is megadják gyermeküknek azt, amire szüksége van. De amint megnő, apja nem akarja tovább eltartani és azt mondja neki: Most már dolgozz, megállsz a saját lábadon is.

Hogy ezt ne halljam, nem akartam megnőni. Tudtam, hogy képtelen vagyok biztosítani életszükségletem, a Menynyei örök életet. Tehát mindig kicsi maradtam, és így nem volt más foglalkozásom, mint az, hogy virágot

szedjek [294], a szeretet és áldozat virágait, és hogy felajánljam azokat a jó Isten tetszésére.

Kicsinek lenni még azt is jelenti, hogy erényeinket nem tekintjük saját erőnkből fakadónak [295], hanem felismerjük, hogy ez a jó Isten kincse, amit kisgyermeke kezébe ad, hogy akkor használja fel, amikor szükségét érzi. Végül azt is jelenti, hogy nem csüggedünk el hibáink miatt [296], mert a gyermekek gyakran esnek, de túl kicsik ahhoz, hogy nagy bajt okozzanak maguknak.

Augusztus 7.

1. *X nővér* [297] *távozása előtt még el akart mondani nekem bizalmasan néhány dolgot, bár már nem voltam főnöknő.*

... Sohase hallgassa meg. Még akkor sem, ha olyan volna, mint egy angyal. Nagyon boldogtalan lenne, mert így nem kötelességét teljesítené. Gyengeség is volna, ami bizonyára megbántaná a jó Istent.

2. ... Ó, mennyire kevéssé szeretik a jó Istent a földön! ... Még a papok és a szerzetesek is ... Nem, a jó Isten nem örvend nagy szeretetnek ...

3. *Megmutatta a Győzelmek Nagyasszonyának a fényképét. Ráragasztotta azt a kis virágot, amit papa adott neki a Buissonets-ben aznap, amikor bizalmasan közölte vele hivatását* [298]. *Gyökere levált, és úgy tűnt, hogy a kis Jézus tartja a kezében és így mosolyog a Szent Szűzre.*

... Hogy a kis virág elvesztette a gyökerét, azt jelzi, hogy az Égben vagyok ... Ezért kedveskednek nekem annyira ...

(*a Szent Szűz és a Gyermek Jézus tudniillik.*)

4. Ó, ha hűtlen lennék, ha a legkisebb hűtlenséget is elkövetném, érzem, hogy rettenetes nyugtalansággal fizetnék érte, és nem tudnám többé elfogadni a halált. Ezért nem szűnök meg mondani a jó Istennek: « Ó Iste-

nem, kérlek, őrizz meg attól a szerencsétlenségtől, hogy hűtlen legyek. »

Milyen hűtlenségre céloz?

Szándékosan táplált gőgös gondolatra. Ha azt mondanám magamban, például: Megszereztem ezt az erényt, biztos vagyok benne, hogy gyakorolni is tudom. Mert akkor ez azt jelentené, hogy saját erőmre támaszkodom, és amikor valaki idejut, a mélységbezuhanást kockáztatja. Ha alázatos vagyok, ha mindig egészen kicsi maradok, mindig jogom lesz rá, hogy — anélkül, hogy a jó Istent megbántanám — kis ostobaságokat kövessek el halálomig. Nézze a kisgyermekeket: állandóan törnek-zúznak, esnek, mindamellett nagyon szeretik szüleiket. Amikor tehát elesem, ez méginkább észrevételi velem semmiségem, és arra késztet, hogy elgondolkozzam: Mit tennék, mi lenne belőlem, ha saját erőmre támaszkodnék?!...

Nagyon is megértem, hogy Szt. Péter elesett[299]. Ez a szegény Szt. Péter önmagára támaszkodott ahelyett, hogy egyedül a jó Isten erejére támaszkodott volna. Ebből arra következtettem, hogy ha azt mondanám: « Ó Istenem, jól tudod, annyira szeretlek, hogy nem tudnék hitellenes gondolatot táplálni, kisértéseim hevesebbekké válnának, és bizonyára elesnék.

Biztos vagyok benne, hogy ha Szt. Péter alázattal azt mondta volna Jézusnak: « Adj nekem, kérlek, erőt ahhoz, hogy mindhalálig kövesselek », azonnal megkapta volna.

Abban is biztos vagyok, hogy Urunk nem mondott többet Apostolainak oktatásával és érzékelhető jelenlétével, mint amennyit nekünk mond kegyelmének jó sugallataival. Azt is mondhatta volna Szt. Péternek: Kérd tőlem az erőt, hogy megtedd azt, amit akarsz. De nem. Mert meg akarta mutatni neki gyengeségét, és mert neki magának is meg kellett tapasztalnia — mielőtt a bűnö-

sökkel teli Egyházat kormányozta volna — mire jut az ember Isten segítsége nélkül.

... Eleste előtt azt mondta neki Urunk: « Amikor megtérsz, erősítsd meg testvéreid » [300]. Ezzel azt akarja mondani: Saját tapasztalatod alapján győzd meg őket az emberi erők gyengeségéről.

5. Azt szeretném, hogy mindig velem legyen. Maga az én napsugaram [301].

Augusztus 8.

1. *Azt mondtam neki, hogy később majd elismertetem erényeit:*

Egyedül a jó Istent kell elismertetni [302]; kis semmiségemben semmi sincs, ami értékes lenne [303].

2. *A betegszoba ablakán át nézte az eget, és Szent Szívről nevezett Mária nővér azt mondta neki: « Milyen szeretettel nézi az eget! » Akkor fáradt volt, és csak mosollyal válaszolt. Később közölte velem, hogy mire gondolt.*

Ó, ő azt hiszi, hogy miközben az égboltot nézem, a valódi Égre gondolok! De nem! Egyszerűen csodálom az anyagi eget. A másik számomra egyre inkább bezárul [304]. Majd nyomban nagy édességgel azt mondtam magamban: Ó! De igen! Szeretettel nézem az eget, igen, a jó Isten iránt érzett szeretettel, mert mindaz, amit teszek, mozdulataim, tekintetem, minden, önfelajánlásom óta [305], szeretetből van.

3. Ma elmúlt életemre gondoltam. Arra a hőstettemre, amelyet egyszer egy Karácsonykor [306] vittem végbe. És eszembe jutott Judit dicsérete: « Férfias bátorsággal cselekedtél, és szíved megerősödött » [307]. Sokan azt mondják: nincs erőm ilyen áldozatot hozni. Tegyék hát azt, amit én tettem: egy nagy erőfeszítést. A jó Isten sohasem utasítja vissza azt az első kegyelmet, amely bátorságot

ad a cselekvéshez. Utána a szív megerősödik, és győzelemről győzelemre halad.

4. Ha Urunk és a Szent Szűz nem mentek volna el maguk is egy ünnepi ebédre, sohasem értettem volna meg azt a szokást, hogy barátainkat lakomára hívjuk. Úgy vélem, hogy a táplálkozásnál el kellene rejtőzködni vagy legalább a családban maradni. Egymást meghívni, igen, de csak azért, hogy beszélgessenek, elmeséljék utazásaikat, emlékeiket, vagyis szellemi dolgok miatt.

Nagyon szánakoztam azokon, akik nagy ebédeken [308] szolgáltak fel. Ha szerencsétlenségükre előfordult, hogy néhány cseppet ejtettek az asztalterítőre vagy valamelyik vendégre, láttam, hogy a ház úrnője szigorúan rájuk néz. Erre szegények szégyenükben elpirultak, és én lázadozva arra gondoltam, hogy az úrnő és a cselédek között fennálló különbség is a túlvilág létét igazolja. Ott mindenki benső érdeme szerint foglal helyet a Családapa örömlakomáján. És milyen Felszolgálónk lesz akkor! Hiszen Jézus azt mondta, « hogy elmegy és eljön felszolgálni nekünk » [309]! A szegények és különösen a kicsik számára ez megaláztatásaikért a bőséges kárpótlás ideje lesz.

Augusztus 9.

1. *Azt mondtam róla: harcosunk levert.*

Nem vagyok földi fegyverekkel küzdő harcos, hanem a « lélek kardjával, ami Isten szava » [310], indulok harcba. A betegség sem tudott leverni. Még tegnap este is használtam kardom egy újoncnővel szemben. Megmondtam: fegyverrel a kezemben halok meg.

2. *Kéziratával kapcsolatban:*

Mindenki talál benne valamit ízlésének megfelelően, kivéve a rendkívüli utakon járókat.

3. Azzá lett ismét számomra, ami gyermekkoromban volt... Nem tudom szavakba önteni, mit jelent nekem!

4. *Azt mondták neki, hogy ő szent:*

Nem, én nem vagyok szent [311]. Sohasem vittem végbe a szentek tetteit. Én egészen kis lélek vagyok, akit a jó Isten elhalmozott kegyelmével. Íme, ez vagyok én. Amit mondok, az az igazság, meglátja majd a Mennyben.

Augusztus 10.

1. *Théophane Vénard-nak az ágyfüggönyhöz, tűzött képét nézte* [312]. *Ez a kép a hithirdetőt úgy ábrázolja, amint ujjal az Égre mutat.*

Azt hiszi, hogy ő ismer engem? Nézze, mit mutat nekem... Lehet, hogy nem is volt ilyen testtartása...

2. *Azt mondták, hogy azok a lelkek, akik, mint ő, elérték a tökéletes szeretetet, látják önön szépségüket és hogy ő is ezek közé tartozik.*

Milyen szépséget?... Egyáltalán nem látom szépségem. Csak azokat a kegyelmeket látom, amelyeket a jó Istentől kaptam. Maguk mindig melléfognak. Nem tudják, hogy én csak egy kis mag vagyok... egy kis mandula...

(*Megzavartak, és nem tudtam lejegyezni a magyarázatot, mely ezután következett.*)

3. *Vidám és nagyon kedves arccal nézte Th. Vénard arcképét:*

... Ah! de!...

Miért mondja: Ah! de, kérdezte Genovéva nővér.

Azért, mert mindig visszatekint ő is, amikor ránézek, és mert úgy tűnik, hogy félig ravasz tekintettel a szeme sarkából leselkedik rám.

4. *Azt a Jeanne d'Arc fényképet mutatták neki, amely a börtönben ábrázolja* [313].

A szentek engem is bátorítanak fogságomban. Azt mondják: amíg vasra vagy verve, nem teljesítheted küldetésed. De később, halálod után, eljön majd számodra is a munka és a hódítás ideje.

5. Antiokiai Szt. Ignác szavaira gondolok: « Nekem is a szenvedésben kell őrlődnöm, hogy Isten gabonája legyek » [314].

6. *A Matutinum alatt:*

Ha tudná, hogy mit jelent maga számomra! De mindig ugyanazt mondom.

7. *A Mennyről, Urunkról, a Szent Szűzről beszéltem neki. Ők testestől lelkestől vannak ott.*

Mélyen felsóhajtott ezzel a felkiáltással:

Ah!...

Ezzel adja tudtomra, hogy megpróbáltatásában [315] *nagyon szenved?*

Igen!... Mennyire szeretem a jó Istent és a Szent Szüzet, és mégis milyen gondolataim vannak!... De nem időzöm rajtuk.

Augusztus 11.

1. ... Mindig úgy találtam, kis Anyám, hogy túl sok lendületet visz a munkába — (*a mosással kapcsolatban*).

2. *Azt mondtam neki, hogy halála után nagyon jók leszünk és a Közösség megújul:*

... « Bizony, bizony mondom nektek: Ha a búzaszem nem esik a földbe és el nem hal, egymaga marad; de ha elhal, dús termést hoz » [316].

3. Nem vártam, hogy ennyire szenvedjek. Úgy szenvedek, mint egy kisgyermek.

... Sohasem szeretnék a jó Istentől nagyobb szenvedéseket kérni. Ha növeli őket, tetszéssel és örömmel elviselem, mert Tőle jön. De túl kicsi vagyok ahhoz, hogy erőt találjak önmagamban. Ha szenvedéseket kérnék, azok az én szenvedéseim lennének. Egyedül kellene elviselnem őket, és én sohasem tudtam valamit egyedül megtenni.

4. ... A Szent Szűznek nincs Szent Szüze, akit szerethetne. Nem olyan szerencsés, mint mi [317].

(*Már mondta ezt nekem egyszer a rekreáción.*)

5. Gyakran imádkozom a szentekhez anélkül, hogy meghallgatnának. De minél süketebbek imámra, annál jobban szeretem őket.

Miért?

Mert a bennem élő vágy, hogy ne lássam a jó Istent és a szenteket és a hit éjszakájában maradjak, erősebb, mint mások kívánsága, hogy lássanak és értsenek.

6. *Mindefélét mesélt nekünk a náthaláz* [318] *idejéből. Végül azt mondtam neki: Mennyire elfáradhatott! És milyen kedves és szeretetreméltó volt! Bizonyára ez a vidámság nem őszinte, maga nagyon szenved testben és lélekben.*

Nevetve:

Sohasem « színlelek ». Nem vagyok olyan, mint Jeroboám felesége [319].

Augusztus 12.

1. (*Áldozott.*)

... « Isten veletek, nővéreim, távoli utazásra indulok. »

(*Célzás az én « indulásomra » a fogadalomtételi lelkigyakorlatra.*)

2. *Bellière atya katonafényképét nézte* [320]:

... Ennek a tüzes arcú katonának olyan tanácsokat adok, mint egy kislánynak!

A szeretet és a bizalom útját [321] mutatom neki.

3. A kalász [322] óta még rosszabb véleményem van önmagamról. De milyen nagy az a kegyelem, amelyet ma reggel abban a pillanatban kaptam, amikor a pap elkezdte áldoztatás előtt a Confiteor-t, és minden nővér folytatta. Egészen közelről láttam a jó Jézust, amint nekem adja magát. És ez a közgyónás oly szükséges megalázódásnak

tűnt előttem. « Gyónom Istennek, a Boldogságos Szűz Máriának, az összes Szentnek, hogy sokat vétkeztem ... » Ó, igen — mondtam magamban — jól teszik, hogy Istentől és az összes Szenttől bocsánatot kérnek számomra ebben a pillanatban ... Úgy éreztem magam, mint a vámos, mint egy nagy bűnös. Olyan irgalmasnak találtam a jó Istent! Olyan meghatónak találtam, hogy a Mennyei Udvar egészéhez folyamodunk, hogy közbenjárásukra elnyerjük Isten bocsánatát. Nem sírtam, de amikor a Szent Ostya ajkamon volt, nagyon meg voltam hatva.

... Milyen rendkívüli, hogy ezt ép a Confiteor-nál éreztem! Gondolom, hogy ennek jelen állapotom az oka. Olyan nyomorultnak érzem magam! Nem csökkent bizalmam. Ellenkezőleg. És a « nyomorult » szó nem is helyes, mert minden isteni kincsben bővelkedem. De éppen ezért még inkább megalázom magam. Amikor mindarra a kegyelemre gondolok, amivel a jó Isten elhalmozott, visszatartom magam, hogy ne ontsam folytonosan a hála könnyeit.

... Azt hiszem, hogy a tökéletes bánat könnyei voltak azok, melyeket ma reggel ontottam. Ah, mennyire lehetetlen, hogy mi magunk keltsünk ilyen érzelmeket önmagunkban! A Szentlélek adja, Ő, aki « ott fúj, ahol akar » [323].

4. *Ellenállásáról beszéltünk kéréseinkre, hogy kímélje magát, hogy ne keljen fel a Közösség órájára, ne menjen a Matutinumra. Azt mondta:*

Maguk nem értettek meg engem, amikor erősködtem. Minden azért történt, mert éreztem, hogy megkisérelték befolyásolni Anyánkat. Meg akartam mondani Anyánknak a teljes igazságot, hogy magától döntsön. Biztosítom magukat, hogy ha ő magától kérte volna, hogy ne menjek a Misére, áldozni, a zsolozsmára, engedelmeskedtem volna neki.

5. Hallatlan! Most, amikor már nem tudok enni,

nagy vágy fog el mindenféle jó dolog, csirke, kotlett, vasárnapi rizs sóskával, tonhal után!

6. ... Elmondhatják majd rólam: « Nem ebben a világban élt, hanem az Égben, ott, ahol kincse van » [324].

Augusztus 13.

Elmondtam neki, milyen gondolatom támadt a Kompletórium alatt, az Égre vonatkozólag.

... Ami engem illet, csak azért vannak megvilágosodásaim, hogy megláthassam kis semmiségem. Több jót tesz ez nekem, mint a hitre vonatkozó megvilágosítások.

Augusztus 14.

(*Áldozás.*)

... Sok kis bosszúság ért a nap folyamán ... Ó, menynyi vesződség!

A Matutinum alatt azt mondtam neki: Ma sok kellemetlensége volt:

Igen, de azért, mert szeretem őket ... Mindent szeretek, amit a jó Isten ad nekem.

Augusztus 15.

1. (*Áldozás.*)

Felidéztem neki, hogy mit mond Keresztes Szt. János a Szeretetben felemésztődött lelkek haláláról [325]. *Azt mondta:*

Meg kell majd mondani, hogy lelkem mélyén ott van « az öröm és az elragadtatás » ... De nem nagyon bátorítja a lelkeket, ha azt gondolják, hogy nem sokat szenvedtem [326].

Mennyire érzem, hogy aggódik! És mégis olyan szép dolgokat mondott nekem egy hónappal ezelőtt a szeretet okozta halálról [327].

Amit mondtam, azt ezután is mondani fogom.

2. *Fulladozott egyre erősebben, és azt mondta:*
Nem tudom, mi lesz belőlem!
Nyugtalanítja magát, hogy mi lesz magából?
Alig hallhatóan, mosolyogva:
Ó, nem!...

3. Azt álmodtam a szilencium alatt, hogy azt mondta nekem: nagyon el fog fáradni, amikor a Közösség ide jön. Minden nővér magát nézi majd, és kénytelen lesz velük egy keveset beszélgetni is. Azt feleltem: Ez igaz, de odafenn lesz majd időm mindent kipihenni.

4. Tegnap este azt kértem a Szent Szűztől, hogy ne köhögjek többé, azért, hogy Genovéva nővér tudjon aludni [328]. De hozzátettem: Ha nem teszed meg, még inkább foglak szeretni.

5. *Új harangjaink a Vesperásra szóltak. Kinyitottam az ajtót, hogy jól hallja, és azt mondtam neki: Hallgassa a szépen zúgó harangokat. Miután hallgatta:*
... Még nem nagyon szépek!

6. A jó Isten nekem az erőt szenvedéseim arányában adja. Érzem, hogy a jelen pillanatban többet tudnék elviselni, de nem félek, mert ha növekednek szenvedéseim, ő majd növeli erőmet is.

7. Azt kérdem: Hogy állhatja meg a jó Isten ilyen hosszú időn át, hogy ne vegyen magához...

... És aztán még azt mondják, hogy « el akarja velem hitetni », hogy nincs Menny [329]!...

... Hol « tanyáznak » hát a szentek, akiket annyira szeretek?...

... Nem színlelek [330]! Nagyon is igaz, hogy egy cseppet sem látok. De végül is hangosan kell énekelnem szívemben:

« A halál után az élet halhatatlan » [331]
ha nem így lenne, rosszul alakulna...

8. *Matutinum után ki volt merülve. Amikor párnáit készültek felrázni, azt mondta:*

Most pedig tegyenek velem, amit akarnak.

Augusztus 16.

1. *Nem tudott már beszélni, annyira gyenge volt, és fulladozott.*

... Már ... szólni ... sem ... tudok ... magukhoz! ... Ó, ki gondolta volna! ... Ha nem szeretném a jó Istent! ... Igen, de ...

2. A társalgóban nem kell akármiről beszélni, például az öltözködésről nem.

3. « Nem lesz nektek ' kicsi Terézetek ', aki meglátogasson titeket. »

Mosolygott, és a Szent Szűz szobrára és Théophane Vénard képére nézett. Ujjal mutatta nekem azokat sorban.

4. Az angyalok nem tudnak szenvedni. Nem is olyan szerencsések, mint én. De mennyire meglepődnének, ha szenvednének és azt éreznék, amit én érzek! ... Igen, nagyon meglepődnének, mert én is meglepődtem.

5. *A Matutinum alatt hirtelen felébredt, és kedves mosollyal rám nézett:*

Kedves kis anyám!

Augusztus 17.

1. (*Áldozás.*)

Jól tudom, hogy a jó Isten akarja, hogy szenvedjek. Nekem károsak az orvosságok, amelyeknek javamra kellene válniok és más betegek enyhülésére szolgálnak.

2. *Felemelték, és amint az ágyát rendezték, megütötték. Szenvedést okozott neki néhány kezelés is. Kis vásznat kért. Haboztak, hogy adjanak-e neki, mert nem tudták, mit akar vele csinálni. Erre kedvesen azt mondta:*

Hinniök kell nekem, amikor valamit kérek, mert én nagyon kicsike « kislány » vagyok :

(*vagyis aki csak az elengedhetetlenül szükségeset kéri*).

Amikor visszafektették, ereje fogytán érezte magát :

Nagyon beteg « kislány » vagyok, igen, nagyon beteg !

3. *Egy örökzöldet tett Théophane Vénard képére. Megőriztem ezt az örökzöldet.*

4. *Imádkozni fogok, hogy a Szent Szűz csökkentse fuldoklását.*

Nem, hagyni kell az égieket, hogy ők cselekedjenek !

5. *A Matutinum alatt Théophane Vénard képét nézte* :

Nem tudom, mi van velem, Képtelen vagyok már sírás nélkül nézni.

6. *Kevésbé fulladozott a Matutinum után. Így szólt Genovéva nővérhez rám mutatva* :

Imádkozott Máriához, és ezért nem csuklottam többé.

(*Ezt a szót tréfából és vékony kedves hangon akkor használta, amikor azt akarta mondani, hogy annyira köhögött, hogy majd megfulladt.*)

Augusztus 18.

1. Sokat szenvedek, de vajon jól szenvedek-e ? Lám, ez a probléma !

2. « Baba [332] » kimerült ! ...

A déli szilencium alatt kissé elrejtőztem az ágy mögé, hogy írjak.

Forduljon oldalt, hogy lássam.

3. Mama, olvassa fel a levelet, melyet részemre kapott [333]. Az elmélkedés alatt nem akartam kérni, mert akkor a holnapi áldozásra készültem és mert akkor nem szabad levelet olvasni.

(*A rekreáció alatt történt ez.*)

Amikor látta, hogy a ceruzáért nyúlok, hogy ezt is leírjam:

Lehet, hogy vesztek érdememből, mert megmondtam ezt magának és mert maga leírja?

Maga tehát érdemeket akar szerezni?

Igen, de nem magamnak. A szegény bűnösök s az egész Egyház szükségletei számára; azért is, hogy virágot hintsek a világra, igazakra és bűnösökre egyaránt.

4. *Mondtam neki, hogy nagyon türelmes:*

Egy percnyi türelmem sem volt még eddig. Ez nem türelem részemről... Mindig tévednek!

5. Mivel azt mondják, hogy a halál pillanatában az ördög minden lelket megkísért, nekem is át kell ezen esnem [334]. De mégsem. Én túl kicsi vagyok ehhez. Az egészen kicsikkel nem képes...

6. *Azt mondtam neki: Mit jelentene magának, ha egészsége visszatérne?*

Ha ez lenne a jó Isten akarata, igen boldog lennék, hogy meghozhatom ezt az áldozatot. De biztosítom magát, hogy nem kis dolog lenne, mert ilyen messzire eljutni és innen visszatérni! Na tudja...

7. Felvetődött bennem a kérdés, hogy ilyen gyengén, ahogy most érzem magam, mi lenne, ha egy pókot [335] látnék ágyunkon. Utóvégre azt a félelmet is el akarom fogadni a jó Istenért.

... De ha azt kérné a Szent Szűztől, hogy ez ne történjék meg?

Augusztus 19.

1. *Majdnem rosszul lett az áldozás előtt, amikor meghallotta, hogy — jóllehet halk hangon — a Miserere-t* [336] *éneklik. Később ezt mondta sűrű könnyeket ontva:*

Lehet, hogy elvesztem az eszméletem. Ó, ha tudnák, milyen gyenge vagyok.

Az éjszaka már nem bírtam tovább. Kértem a Szent Szüzet, vegye kezébe fejem, hogy el tudjam viselni.

2. Maradjon velem, kicsi Anyám. Számomra támaszt jelent, ha látom.

3. *Genovéva nővér odaadta neki a feszületet. Gyöngéden megcsókolta a Krisztusarcot*[337]. *Olyan szép volt ebben a pillanatban, mint egy angyal. Ezen a feszületen a Krisztusfej lehajlott. Nézte s azt mondta*:

Meghalt. Ő! Jobban szeretem, ha holtan ábrázolják, mert arra gondolok, hogy már nem szenved.

4. *Azt a kezelést kérte, amely nehezére esett nagyon, de melyet a doktor és Anyánk ajánlott. Genovéva nővér azt mondta neki, mint egy kisgyermeknek*: « *Ki kérte ezt 'dadától*[338] *'?* »

« Baba » kérte, hűségből.

5. *Théophane Vénard arcát simogatta*[339]. (*A kép a függönyön függött, kissé távol tőle.*)

Miért simogatja így?

Mert nem tom[340] megölelni.

6. *Oltáriszentségről nevezett Mária nővérhez*:

Nem szabad így keresztbeülni a széken. Ez szabály[341].

7. *Genovéva nővérhez, aki párnáit rendezte nem ügyelve a függönyön lévő képekre*:

Ügyeljen a kis Théophane-ra!

8. *Túl sokat beszéltünk, amikor mind a hárman összegyültünk mellette. Kifárasztotta, mert nagyon sok kérdést tettünk fel egyszerre*[342].

« *Miről akarja, hogy ma beszélgessünk?* »

... Hogy jól csináljuk, nem kellene semmit sem mondanunk, mert igazat szólva, semmi mondanivalónk sincs.

« *Mindent elmondott, ugye?* »

Kedves kis fejbólintással:

Igen!

9. Nem számít, miről beszél nekem, még ha a legjelentéktelenebb dolgokról is. Olyan hatást vált ki bennem, mint egy kedves trubadúr, aki mondáit mindig új dallamokban énekli meg.

És úgy tett, mintha szürcsölne. Ezzel mutatta, hogy issza szavaim.

10. ... Csak egy pillanatig szenvedek. Az emberek csak azért csüggednek el és esnek kétségbe, mivel a múltra és a jövőre gondolnak.

Augusztus 20.

1. *Genovéva nővérhez gyermeki hangon:*

Jól tudja, hogy egy halálraszánt « babát » ápol ...

És ezért (*poharára mutatott*) valami jó dolgot kellene a nagy pohárba tenni [343], mert « babának » nagyon kellemetlen a szájize.

2. *Kérte, hogy ne sokat csókoljuk, mert a lehelet is fárasztotta, oly gyenge volt.*

Egy kicsit csak simogathatjuk?

Igen, mert a kéznek nincs lehelete.

3. *Azokról a kellemetlenségekről beszélgettek, amiket a szegény Jézus Szívéről nevezett Anya* [344] *okozott a betegápolóknak.*

Ó, mennyire szerettem volna betegápoló lenni. Nem hajlamom szerint, hanem a « kegyelem vonzása » miatt. Azt hiszem, hogy Jézus Szívéről nevezett Anya is meg lett volna elégedve velem. Igen, lett volna hajlamom erre ... És annyi szeretetet vittem volna bele, a jó Isten szavaira gondolva: « Beteg voltam, és megenyhítettetek [345] ». Ritkán lehet ilyen szép alkalmat találni a Kármelben.

4. *Vidám és ravasz arccal:*

Nemsokára a sír borzalmai közt leszek! És maga is odakerül egy nap, kis Anyám! ... És, amikor majd azt látom, hogy mellém érkezett [346], « megalázott csontjaim örömtöl fognak ujjongani [347] ».

5. Amint iszom, nyomban így tesz velem. (*Köhög és azt mondja bottoti vizespoharának*[349]: Nem vagy innivaló! *Félre*: — Nem érti! — *hangosabban*: Nem vagy innivaló, mondom neked!

6. *Már nézni sem bírta a tejet. Egyébként is sohasem itta élvezettel. Most nagy undort váltott ki benne. Kérdeztem tőle*: « *Meginná-e ezt a csészényit azért, hogy megmentse az életem?*

Ó, igen!... No látja, hát hogyne innám meg akkor a jó Isten szeretetéért?

És egy huzamban kiitta.

7. *Megjegyzéseket tettünk a betegágy takaraójának* † *F betűjével kapcsolatban.*

Nem, ez nem azt jelenti, amit maguk mondanak. Azt akarja mondani, hogy viselni kell a keresztet (†) ahhoz, hogy azután magasabbra jussunk, mint az ég firmamentuma (F).

8. Amikor sokat szenvedek, annak örvendek, hogy ez nekem jutott osztályrészül. Boldog vagyok, hogy nem maguk közül szenved valaki.

9. « Veled érzem magam a legjobban, kedves jó Klárikám. »

(*Ezeket a szavakat Genovéva Anyához*[349] *intézte kisöccse.*)

10. *Az áldozás, meggyőződése, hogy utoljára teszi, és a sok erre vonatkozó megjegyzés e napját aggodalmakkal és kisértésekkel telítette, melyekről sejtettem, hogy rettenetesek*[350]. *Arra kért délután, hogy maradjunk csendben egy ideig és ne is nézzem. Egészen halkan azt mondta*:

Nagyon sírnék, ha most mondanám el magának bántalmaim, és úgy nyom belülről valami, hogy ha beszélnék, bizonyára megfulladnék.

Egy óránál rövidebb csend után megszólalt, de szeme elé tartotta a legyezőt[351], *melyet a legyek ellen kapott, mert még mindig nagyon fel volt indulva.*

11. *Egy papnak a leveléről beszélt, aki azt mondta, hogy a Szent Szűz nem tapasztalta meg a testi szenvedéseket.*

A Szent Szüzet néztem este s megértettem, hogy ez nem volt igaz. Megértettem, hogy nem csak lélekben, de testben is szenvedett. Az utazások alatt sokat szenvedett a hidegtől, melegtől, fáradalmaktól. Gyakran koplalt.

... Igen, ő tudja, mi a szenvedés.

... De talán rossz azt állítani, hogy a Szent Szűz szenvedett? Én, aki annyira szeretem!

12. *Nagyon fulladozott.*

Egy idő óta enyhülésfélét talált ebben a fájdalmas fuldoklásban, ha szabályos kis kiáltást hallatott, mint « ó lálá! » vagy « any! any! »

Amikor a fuldoklás alulról jön, akkor mondom « any! any! ». De ez nem kedves, nem tetszik nekem. Most majd azt mondom: Anna! Anna!

Beteszik majd elhalálozási körlevelébe.

Olyan hatást keltene, mint egy ételrecept!

13. Magától kaptam Théophane Vénard arcképét[352]. Nagyon nagy vigasz ez számomra. Előfordulhatott volna, hogy nem tetszik nekem ... De ő « nagyon jópofa », « nagyon szeretetreméltó ». (*Kifejezések, melyeket hallott és amelyek szórakoztatták.*)

14. Milyen kedves lesz megismerni az égben mindazt, ami a Szent Családdal történt! Amikor a kis Jézus növekedni kezdett, talán amikor böjtölni látta a Szent Szüzet, azt mondta neki: « Én is szeretnék böjtölni. » És a Szent Szűz azt felelte: « Nem, kis Jézusom, te még nagyon kicsi vagy. Nincs erőd hozzá. » Vagy az is lehet, hogy nem merte megakadályozni benne.

És a jó Szt. József! Ő munkája miatt nem böjtölhetett.

Látom gyalulás közben. Időnként letörli homlokát.

Ó, mennyire sajnálom. Mennyire látszik, hogy életük egyszerű volt!

A falusi asszonyok eljöttek a Szent Szűzhöz bizalmasan beszélgetni. Olykor megkérték, bízza rájuk kis Jézusát, hogy gyermekeikkel játszék. És a kis Jézus a Szent Szűzre nézett, hogy megtudja, mehet-e. Olykor maguk a jó asszonyok egyenesen a gyermek Jézushoz mentek és minden ceremónia nélkül hívták: « Gyere játszani kicsi fiammal » stb.

... A Szent Családra gondolva ami jót tesz nekem, az az ő egyszerű életmódjuknak az elképzelése. Nem az, amit mesélnek Róluk vagy amit feltételeznek: például, hogy a kis Jézus a földből madarakat gyúrt, rájuk lehelt és életet adott nekik. Ó, dehogyis! A kis Jézus nem tett ilyen fölösleges csodákat, még Anyja kedvéért sem. Hát akkor miért nem jutottak csoda révén Egyiptomba, mely egyébként szükséges is lett volna és oly könnyű a jó Isten számára. Egy szempillantás alatt ott lettek volna. De nem. Életükben minden úgy történt, mint a miénkben.

És mennyi aggodalom, mennyi csalódás! Hányszor tettek szemrehányást a jó Szt. Józsefnek! Hányszor tagadták meg tőle munkájának a kifizetését! Ó, mennyire meglepődnénk, ha tudnánk mindazt, amit szenvedtek! stb. stb.

Nagyon hosszasan beszélt erről a témáról, és nem tudtam mindent leírni.

15. ... Biztos szeretnék lenni benne, hogy szeret engem a Szent Szűz.

16. ... Ha arra gondolok, hogy milyen nehezen tudtam egész életemben a rózsafüzért végezni [353]!

17. Amikor megkaptam a feloldozást, ahelyett, hogy imába merültem volna, hogy megköszönjem a jó Istennek, egyszerűen hálával gondoltam rá, hogy egy nagyon fehér kis ruhát tett rám, és kicserélte köténye. Sem egyik, sem másik nem volt nagyon piszkos, de mindenesetre kis ru-

háim ragyogóbbak lettek és az egész Menny jobb szemmel néz rám.

18. Nem kétséges, hogy Szent Szívről nevezett Mária nővér, amikor beszerző volt, sok önmegtagadást gyakoroltatott velem[354]. Annyira szeret, hogy egész elkényeztetett. De így nagyobb az önmegtagadás.

... Saját ízlése szerint ápolt, mely az enyémmel homlokegyenest ellenkezett.

Augusztus 21.

1. *Nagyon szenvedett. Térdenállva, szomorú szívvel néztem.*

Szomorú kicsi szemek, de miért?

— *Mert annyit szenved!*

— Igen, de béke is, béke!

2. ... Semmi sincs « baba » számára csak tente baba, tente ... Minden de minden szenvedést okoz!

Szinte azonnal köhögni kezdett, és nem tudott elaludni.

Már tente baba, tente sincs baba számára! Vége! Egy éjszaka megfulladok, érzem!

Augusztus 22.

1. A jó papa ünnepe van ma[355].

(*Szt. Joákim.*)

2. Ó, kicsi Anyám, mi lenne belőlem, ha a jó Isten nem adna nekem erőt? Már csak a kezeim vannak! ... Nem tudják, mit jelent így szenvedni. Nem, ezt érezni kell.

3. ... *Ez alkalommal tökéletlennek tartották magát* ... *Elégedetten*:

Ó, jól van! Annál jobb[356]!

4. *A belek táján és ... másutt heves fájdalmai voltak. Attól féltek, hogy üszök.*

Nos, többet ér, ha sokat szenvedek és minden oldalról, ha egyszerre több betegségem van. Ez olyan, mint utazás alatt: mindenféle kényelmetlenséget elviselünk, mert tudjuk, hogy nemsokára vége lesz, és a célbajutás annál nagyobb örömet jelent majd.

5. *Egy neki tett megjegyzéssel kapcsolatban (nem emlékszem már, miért).*

Azt hiszi, hogy a Szent Szűz is vonaglott, mint Szt. Magdolna! ó, dehogyis! Az nem lett volna szép. Jó nekem csuklani [357].

6. *Kiöntött az ágyra egy kis teát. Hogy megvigasztalják, azt mondták neki, hogy nem baj.*

Olyan arckifejezéssel, mintha azt mondaná, hogy neki minden áron szenvednie kell:

Ah, nem baj, nem!

7. *Szelid és mély tekintetével az elmélkedés alatt* [358] *előbb rám nézett, majd Théophane Vénard képére.*

Kis idő múlva beszélgetni akart, hogy örömet okozzon nekem, mert alig tudott már lélegzeni. Mondtam neki, hogy maradjunk csendben.

Nem? Ne beszéljek?... De... azt hittem... Annyira szeretem!... Aranyos leszek... Ó, kicsi Anyám!

8. *Meg akarták akadályozni, hogy vigasztalásunkon fáradozzék:*

Hagyni kell, hogy kicsi « majmolásaim » ûzzem.

9. Mivel örömöt szerzett a gondolat, hogy imádkoznak értem, azt mondtam a jó Istennek: azt akarom, hogy azokat a bűnösökre alkalmazza.

— *Nem akarja tehát, hogy ez enyhülésére szolgáljon?*

— Nem!

10. *Nagyon szenvedett és nyögött.*

Kis Anyám!... Igen!... nagyon akarom!...

... Többé nem szabad panaszkodnom, nem ér ez semmit.

Imádkozzanak értem, kis nővéreim, de ne térdenállva, ülve.

(*Térdeltünk.*)

Augusztus 23.

1. Még ilyen rossz éjszakám nem volt. Ó, milyen jónak kell lennie a jó Istennek, hogy én mind el tudjam viselni, amit szenvedek! Sohasem hittem, hogy ennyire tudok szenvedni. És mégis azt hiszem, hogy még nem értem fájdalmaim végére. De Ő nem hagy el engem.

2. *Ezt énekelte a Szent Szűznek*:

« *Jézus visszaveheti mindazt, amit adott,*

Mondd neki, hogy sohase legyen zavarban miattam [359] ».

Ő megmondta, és most szaván fogta magát.

Örülök neki, és nem bánom meg.

3. ... Nem, a jó Isten nem a közeli halál előérzetét adja nekem, hanem sokkal nagyobb szenvedésekét ... De nem gyötrődöm, csak a jelen pillanatra akarok gondolni.

4. *Elmondtam neki, hogy télire nehéz takarót adtak nekem, és hogy valóban túl meleg volt.*

Ó, dehogyis! Télen soha sincs az embernek túl melege.

... Maga fázni fog, amikor én már nem fogok fázni! Ezt sajnálom.

5. Csókolja meg homlokom.

Genovéva nővérhez:

Nagyon imádkozzék értem a Szent Szűzhöz, maga, aki az én kis betegápolóm, mert ha maga lenne beteg, én nagyon imádkoznék magáért! De amikor önmagunkért kell, nem merünk.

6. *Szenvedéseit De Cornière lelkész úrért ajánlotta fel* [360]. *Akkor szeminarista volt, és nagy kisértésekkel küzdött. Amikor meghallotta, nagyon alázatos és megható levelet írt neki.*

Ó, milyen vigaszt okoz nekem ez a levél! Láttam, hogy kis szenvedéseim gyümölcsöt hoztak. Észrevette, hogy milyen alázatos érzelmeket tartalmaz? Éppen ezt kívántam.

... És milyen jót tesz nekem látni, hogy ilyen kis idő alatt is mennyi szeretet és hála ébredhet egy olyan lélek iránt, aki jót tett velünk, bár alig ismerjük. Mi lesz akkor a Mennyben, amikor a lelkek megismerik azokat, akik megmentették őket?!

7. *Nagy szenvedései közepette:*

Kis Anyám!... Kis Anyám!... Ó!... Ó!... Igen!... Mama! mama! mama!...

8. ... Ha imádkoznak a Szent Szűzhöz anélkül, hogy meghallgatásra találnának, ez annak a jele, hogy ő nem akarja. Akkor hagyni kell, hogy elgondolása szerint cselekedjék, és nem kell gyötrődni.

9. *Azt mondta, hogy hallgatott egy szentbeszédet a Szent Szűzről, de nem kapta meg.*

Gyakorolható erényeit mutassák meg nekünk a papok! Jó, ha kiváltságairól is beszélnek, de elsősorban az kell, hogy az emberek követni tudják. Jobban szereti, ha követik, mint ha csodálják, hisz élete oly egyszerű volt! Bármennyire is szép a Szent Szűzről szóló beszéd, ha valaki kénytelen egész idő alatt Ó, ó-t mondani, elege van belőle [361].

Mennyire szeretem ezt énekelni neki:

Az Ég keskeny útját láthatóvá tetted, (könnyűvé - *mondta*),

Mert mindig a legalázatosabb erényeket gyakoroltad [362].

10. ... Mama!... Ah, mindig panaszkodom!... Lássuk csak, azonban... Bár beteg akarok lenni... De, amikor folyton köhögök és nem bírom...

(*Ma hagyták abba a tejkúrát.*)

A Matutinum után megsimogattam a homlokát:
Ó, milyen édes!

Augusztus 24.

1. *Elcsüggedt?*
Nem!... Mégis minden rosszabbra fordult! Minden lélegzetvételnél heves fájdalmat érzek. Egyébként még nem annyira, hogy kiabáljak.
(*Ma reggel különösen szelíd és nyugodt tekintete volt.*)
2. ... Nagyon szeretnék beszélni magával!... Micsoda önmegtagadás!... Ó, ez nehezemre esik.
3. ... Kis Anyám, akarja-e, hogy mégis beszéljek magával?
(*Hosszú idő óta csendben néztem.*)
Félórával később, a rekreáció alatt:
Kis Anyám!... Ah! Én, aki annyira szeretem magát!
Felébredt a Matutinum alatt:
Ó, mennyi ideje beszélek magával! És látom, hogy az első szót sem tudja még!
(*Fájdalmát magyarázta nekem lázálmában.*)
... És most érzem a fenyegető köhögést! Végre!...
— *Minden rosszabbra fordul, ugye?*
— Nem, jobbra.
4. *Sajnáltam őt. Genovéva nővér megjegyezte, hogy ennek nincs sok értelme:*
De igen! Épp ez enyhít a betegeken.

Augusztus 25.

1. *Elmondtam, hogy szeretném ismerni halálának időpontját* [363].
Ah, én ezt nem szeretném! Milyen békében vagyok! Ez egyáltalán nem nyugtalanít.

A betegszoba ajtaja nyitva maradt a szilencium alatt. Keresztes Szt. Jánosról nevezett nővér minden este belépett, megállt az ágy lábánál és elég hosszú ideig nevetve nézte őt.

— *Milyen tapintatlan ez a látogatás, és mennyire kifárasztja magát!*

— Igen, nagyon kellemetlen, ha akkor néznek nevetve valakire, amikor szenved. De arra gondolok, hogy Urunkat a kereszten szintén így nézték szenvedései közepette. Sőt az még rosszabb volt, mert gúnyolodtak is vele. Nem azt mondja az Evangélium, hogy fejüket csóválva nézték [364]? Ez a gondolat segített, hogy jó szívvel ajánljam fel ezt az áldozatot.

2. *Mennyire szenved! Ó, milyen nehéz ez! Szomorú?*

— Ó, nem. Egyáltalán nem érzem magam szerencsétlennek. A jó Isten mindig éppen azt adja, amit el tudok viselni [365].

3. *Nagynéném* [366] *szép műnefelejcset küldött neki. Képeit* [367] *díszítették vele.*

A szilencium alatt gyermeki, kedves arckifejezéssel:

Szerettem volna, hogy valamit adjanak nekem. Nem vizsgálgattam nagyon, hogy mit, sem hogy miért. De vágytam rá, és most íme ezt kaptam.

4. *Sajnos, szegény kislányom, maga nagyon is elmondhatja: « Hosszú száműzetésem ideje! »* [368]

— De, én nem találom hosszúnak. Azért nem hosszabb, mert szenvedek.

5. *Szelíden nyögött:*

... Ó, mennyit panaszkodom! Mégsem szeretnék kevésbé szenvedni [369].

6. *Könyörgött nekünk, hogy imádkozzunk és imádkoztassunk érte:*

... Ó, mennyit kell imádkozni a haldoklókért! Ha tudnák [370]!

Azt hiszem, az ördög engedélyt kért a jó Istentől, hogy rendkívüli szenvedéssel kísértsen meg és így elveszítsem türelmem és hitem.

Szent Szívről nevezett M. nővérnek beszélt a Kompletórium himnuszáról a sötétség szellemének és az éjszaka rémképeinek a kísértéseivel kapcsolatban [371].

7. *Szt. Lajos ünnepe volt* [372]. *Forrón imádkozott papához, de nem talált meghallgatásra.*

... Annak ellenére, amit az első pillanatban éreztem, ismételgettem a jó Istennek, hogy még jobban szeretem őt és a szenteket.

8. *Mondtam neki, hogy mennyire elszomorít az a gondolat, hogy még szenvednie kell:*

Mindenre kész vagyok... Mégis látja, eddigi szenvedésem nem haladta meg erőm.

... Rá kell hagyatkozni. Azt szeretném, hogy örvendjen.

9. ... Ó, igen, nagyon is akarom! Igen! Ez az éppen!...

Mi hát?

— Megfulladok!

Augusztus 26.

1. *Egész éjszaka égve hagyták mellette a szentelt gyertyát.*

A szentelt gyertya miatt nem volt nagyon rossz éjszakám.

2. *Anyánkhoz az elmélkedés alatt:*

Nagyon örülök, hogy semmit sem kértem a jó Istentől. Így kénytelen erőt adni.

3. *Mondtam neki, hogy a sok szenvedés illik neki, hogy erre termett a lelke* [373]:

Ah, lélekben szenvedni, igen, sokat tudok... De ami a testi szenvedést illeti, olyan vagyok, mint egy kicsi gyermek, egészen kicsi [374]. Nem gondolkodom, percről percre szenvedek [375].

4. *Gyónás előtt állott:*

Kis Anyám, szeretnék beszélni magával, ha tudnék. Nem tudom, hogy meg kell-e mondanom Youf úrnak, hogy gondolatban torkos voltam. Olyan dolgokra gondoltam, amit szeretek [376], de felajánlottam őket a jó Istennek.

5. *Fuldoklott.*

... Ah, megfulladok! ... Igen! ...

(*szelíd és panaszos hangján, az «igen» kis kiáltásnak hangzott*).

6. *Azt mondtam neki a matutinum alatt, hogy helyezkedjék el kényelmesen, hogy egy kis enyhülést találjon.*

... Milyen nehéz enyhülést találni az én helyzetemben [377]!

7. *Egy szem leszaladt inge szegélyén. Megpróbáltam rendbehozni, de nagyon nehéz volt, és rosszul fogtam hozzá. Nagyon kifárasztottam. Nem bírta tovább. Erre azt mondta:*

Ó kis Anyám, mennyire nem kell csodálkozni, ha egy szegény betegápoló olykor bosszankodik betegein. Látja, milyen nehéz vagyok! Mennyire szeretem! ... Maga nagyon szelíd. Nagyon de nagyon hálás vagyok magának; sírni fogok!

8. *Milyen hosszú a betegsége, szegény kicsikém!*

Ó nem, nem találom hosszúnak. Amikor véget ér, nem tűnik majd magának sem hosszúnak.

9. Ó kis Anyám! Mennyire kell a jó Isten segítsége, amikor valaki ennyire szenved!

Augusztus 27.

1. *Ó, milyen szerencsétlen az, aki beteg!*

— Dehogyis. Amikor valaki halálosan beteg, akkor egyáltalán nem szerencsétlen. Milyen különös félni a haláltól [378]!

..... Végül is, amikor valaki családos, férje és gyermekei vannak, akkor érthető. De én, akinek senkije sincs [379]! ...

2. ... Mennyire szeretném, hogy a püspök úr ne jöjjön el meglátogatni ... Egyébként, viszont egy püspök áldása kegyelem.

Nevetve:

Ha legalább Szt. Miklós volna, aki három kisgyermeket támasztott fel!

(*Mgr Hugonin Lisieux-ben volt*) [380].

3. Ugye nem lepi meg, kis Anyám, hogy mint szenvedek?

... Végül is, alapjában véve nagy békét élvezek.

4. *Nem vett magához semmit reggel óta.*

— Semmit! De ittam két csésze tejet [381], tele vagyok. Rőzsenyaláb lettem, legalább nem kell vásárolni [382].

5. Álmatlan éjszakákat okozok ennek a szegény kis Genovéva nővérnek!

6. — *A déli rekreáció alatt:*

Ma reggel azt mondta, hogy nincs senkije, pedig vannak kis nővérei, kis Anyja.

— Nem, senkim sincs, mert én őket nem hagyom el [383].

Kedves ravasz tekintettel:

Ejnye! Hogy én azt gondoltam, hogy elhagyom őket!

7. *Jaj! Mi lesz, ha betegsége eltart jövő tavaszig! Ettől félek. Mit szólna maga hozzá?*

— Nos, azt, hogy annál jobb!

8. *Délután egy időre megkönnyebbült, és mindenféle kedveskedéssel halmozott el bennünket.*

9. *Állandóan szomjúság gyötörte. Szent Szívről nevezett Mária nővér megkérdezte, hogy akar-e jeges vizet?*

— Ó, nagyon szeretnék.

— *Anyánk kötelezte rá, hogy kérje mindazt, amire szüksége van.*

— Kérem is mindazt, amire szükségem van.

— *Csak a szükségeset kéri? Azt nem, ami enyhülésére szolgálna?*

— Nem. Csupán a szükségeset. Így amikor nincs szőlőm, nem kérek.

Egy idő múlva, miután ivott, a jegesvizes pohárra nézett:

— *Igyon még egy kicsit, mondták neki.*

— Nem, a nyelvem nem elég száraz.

Augusztus 28.

1. *Ágyát az ablak felé fordították.*

Ó, mennyire boldog vagyok.

Álljon szembe velem, kis Anyám, hogy jól lássam.

2. *Anyánk és több nővér azt mondta róla, hogy csinos. Visszamondták neki.*

Ah, mit számít ez nekem! A semminél is kevesebbet. Egyenesen bosszant[384]. Amikor valaki ennyire közel áll a halálhoz, nem tud ilyennek örvendeni.

3. *A déli szilencium alatt:*

Figyeljen csak. Látja ott lenn azt a sötét üreget (*a gesztenyefák alatt, a temető mellett*), ahol már semmit sem lehet kivenni? Testestől-lelkestől ilyen üregben vagyok. Ah, igen, micsoda sötétség[385]! De békében vagyok.

4. *Nem bírta tovább, és nyögött.*

Azt hiszem, a jó Isten elégedettebb volna, ha nem mondanék semmit.

5. Kis Anyám, vegye el tőlem ezt a kis fehér valamit.

— *Mi az?*

— Elment! Az a csinos kicsi dolog, ami nyáron szálling.

(*Egy mag volt.*)

6. *A függöny kis nyílásán át a Szent Szűz átellenben lévő szobrát nézte.*

No nézd csak! Leselkedik rám!

7. Nagyon szeretem a virágokat, a rózsákat, a piros virágokat és a szép rózsaszínű százszorszépeket.

8. *Amikor köhögött és kissé mozdult ágyában, a nefelejcsszálak*[386] *megmozdultak képei körül.*

Velem remegnek a kis virágok. Ez tetszik nekem.

9. ... Jó Szent Szüzem, azért szeretnék elmenni, mert nagyon fárasztom kis nővéreim, és fájdalmat okozok nekik betegségemmel ... Igen, szeretnék elmenni!

10. *A matutinum után:*

Ó, jó Szent Szüzem, könyörülj rajtam ... « ez alkalommal »!

Augusztus 29.

1. *Felolvastam neki a vasárnapi evangéliumot, a szamaritánus példabeszédét*[387].

... Olyan vagyok, mint az a szegény utas « semivivo », félig holt, félig élő.

2. *Kemény dolog minden belső vigasz nélkül szenvedni.*

— Igen, de ez nyugodt szenvedés. Azért örülök, hogy szenvedek, mert a jó Isten akarja ezt.

3. Kis Anyám?

(*Engem hívott.*)

Tessék?

9 körtét számoltam meg a körtefán az ablak mellett. Még kell, hogy több is legyen. Örülök, hogy fog enni belőle. Olyan jó a gyümölcs!

4. *Ma este pici csókot adott nekünk.*

Augusztus 30.

1. *Nagyon nyugodtan töltötte az éjszakát, akárcsak augusztus 6. éjszakáját. Boldoggá tette a gondolat, hogy lehet, hogy meghal.*

... A halálra várva illedelmesen összetettem a kezem.

2. *Örülne, ha azt mondanák, hogy legkésőbb néhány napon belül biztosan meghal? Mit szeretne jobban, ezt a hírt vagy azt, hogy még hónapokon és éveken át egyre jobban szenvedni fog?*

Ó, nem, egyáltalán nem örülnék neki. Egyedül az tesz boldoggá, ha megteszem a jó Isten akaratát.

Július 16-ról (kifelejtettem):

6'. Ha a jó Isten azt mondaná: Ha most halsz meg, nagy lesz dicsőséged; ha 80 éves korodban halsz meg, dicsőséged jóval kisebb lesz, de nekem ez inkább kedvemre volna, így nem haboznék felelni: « Istenem, 80 éves koromban akarok meghalni, mert nem a saját dicsőségem keresem, hanem csak a Te tetszésed. »

A nagy szentek a jó Isten dicsőségéért dolgoztak. De én, aki csak egy egészen kis lélek vagyok, egyedül az Ő tetszéséért dolgozom, és boldogan elviselném a legnagyobb szenvedéseket is, ha ezzel csak egyszer is mosolyra deríthetem Őt.

3. *A nyugágyba tették, és a kórus ajtajáig tolták, mely a konventudvarra nyílik. Elég hosszú ideig ott hagyták egyedül. Mély tekintetét a rácsra szegezve imádkozott. Majd rózsaszirmokat hintett oda.*

Mielőtt bevitték volna, lefényképezték [388].

Megjött La Néele doktor és azt mondta neki: « Nincs messze már, kis nővérem. Biztos vagyok benne. » Erre boldog mosollyal tekintett rá.

Youf úr is eljött. Így szólt hozzá, amint később elmondta nekem:

« Többet szenvedett már, mint amennyit most szenved.

... Együtt fejezzük be szolgálatunkat. Maga mint kármelita, én mint pap. »

Augusztus 31.

1. *Dr. La Néele újabb látogatása.*

2. *Ha holnap halna meg, nem félne egy kicsit, hogy már olyan közel lenne?*

— Ah, még ma este sem félnék semmit sem. Csak örülnék.

3. Mekkora erőfeszítést kell tennem ahhoz, hogy keresztet vessek!

... Ah, kis nővéreim! Ah, Istenem, Istenem!... Istenem, könyörülj rajtam!... Már csak ezt mondhatom.

4. *Nemsokára üres lesz ágya, melyen most látjuk. Hogy fáj ez majd nekünk!*

— Ah, a maguk helyében örvendenék neki!

5. ... Egy életre szóló étvágyam van. Mindig úgy ettem, mint egy vértanú, és most mindent felfalnék. Úgy tűnik, hogy éhen halok [389].

... Mennyit kellett szenvednie Szt. Veronikának!

(*Azt olvasta, hogy ez a szent éhen halt*) [390].

6. *Egyikünk azt mondta*: « *Mennyire fuldoklik! Még ma meghalhat.* »

Micsoda bojdogság [391]!

7. *Délután. Azt mondták, hogy alszik. Kinyitotta szemét, és így szólt:*

Dehogyis. Jöjjön! Oly örömet okoz nekem, hogy láthatom!

8. Mennyire rászorulok, hogy az Ég csodáit lássam: Semmi sem indít meg már a földön.

9. *A matutinum alatt.*

Ah, hihetetlen, hogy mennyire valóra vált minden

reményem. Amikor Keresztes Szt. Jánost olvastam [392], arra kértem a jó Istent, hogy valósítsa meg bennem is azt, amiről ő beszél, vagyis ugyanazt, mintha öregkort érnék meg. Egyszóval, gyorsan emésszen fel engem a Szeretetben. És meghallgatásra találtam!

10. *Miután hosszasan nézte a Szent Szűz szobrát:*

... Ki tudta volna kitalálni a Szent Szüzet?

11. *Nekem:*

... Ah, ha maga szeret engem, mennyire szeretem én is magát!

12. *Elmesélte, hogy máskor evés közben — hogy önmegtagadást gyakoroljon — piszkos dolgokra gondolt.*

... De azután egyszerűbbnek találtam, hogy a jó Istennek ajánljam fel mindazt, ami ízlik.

13. ... Igazi vacsorát akartam rendezni az imént. Vettem egy szőlőszemet, majd egy kis korty bort. Felajánlottam azokat a Szent Szűznek. Azután ugyanezt tettem a Gyermek Jézusnak. És az én kis vacsorám véget is ért.

Szeptember 2.

1. *Bizonyára ünnepnapon fog meghalni* [393].

— Az már elég szép ünnep lesz úgy is! Sohasem vágytam rá, hogy ünnepnapon haljak meg.

2. ... Körülbelül két éve voltam itt, amikor a jó Isten megszüntette megpróbáltatásom Angyalokról nevezett Mária nővérrel szemben [394] és meg tudtam nyitni előtte lelkem ... Végül már valóban meg tudott vigasztalni.

3. ... Nagyon nehezemre esett kérni, hogy önmegtagadást gyakorolhassak az ebédlőben, mert félénk voltam és elpirultam, de hűen gyakoroltam kétszer hetente. Amikor ez a félénkségem okozta megpróbáltatás elmúlt, keveset törődtem vele, és nem egyszer el is felejtettem két önmegtagadásom [395].

4. *Azt mondtuk neki, hogy ő a csapatparancsnok.*

Legyőzött minden ellenséget. Egyebet sem kell tenni, mint őt követni. Erre azt az általunk jól ismert mozdulatot tette, hogy két kezét egymástól kis távolságban egymás fölé emelte és így szólt:

« Ekkora a családban » [396] !

Majd úgy tett, mintha valamit hintene:

Hüvelyk Matyi!

5. *Genovéva nővér azt mondta neki: « Ha arra gondolunk, hogy még várják Saigonban* [397] !

— Megyek, legközelebb elmegyek. Ha tudnák, milyen gyorsan elvégeztem volna feladatom!

6. ... Amikor elfogadjuk azt a bosszúságot, hogy rosszak voltunk, a jó Isten azonnal visszajön.

7. Benső hitellenes megpróbáltatásom elsősorban családunk egyik távolabbi tagjáért ajánlottam fel, akinek nincs hite.

(*Tostain úr*) [398].

8. ... Ó, igen, vágyom az Ég után! « Szakítsd szét ennek az édes találkozásnak a fátyolát », Istenem [399] !

Szeptember 3.

1. *Elmondtam neki, hogy mit hallottam az orosz cárnak Franciaországban nyújtott tiszteletnyilvánításról* [400].

Ah, mindez nem káprázat el engem! Beszéljen nekem a jó Istenről, a Szentek példájáról, mindarról, ami igazság ...

2. *Ha arra gondolunk, hogy egy kis szentet ápolunk!*

Nos, annál jobb! De szeretném, hogy a jó Isten mondja ezt [401].

3. *Szegény J. Sz. Anya* [402] *egyre igényesebb lett, és a betegápolók panaszkodtak, hogy kénytelenek rögeszméinek engedni.*

... Ah, mennyire vonzódtam volna mindehhez!

Szeptember 4.

1. *Azt mondták, hogy Szt. Szaniszlóról nevezett nővér angyalnak nevezte őt azokért a mosolyokért és simogatásért*[403], *amelyben a legkisebb szolgálatért is részesítette.*

... Így fogtam meg a jó Istent is, és ezért fogad majd olyan jól halálom óráján.

2. Nagyon örülök, hogy a hús nem ízlik. Így legalább nem találok benne élvezetet.

(*Egy kis húst szolgáltak fel neki.*)

3. *Amikor kimentem a betegszobából az ebédlő felé:* Szeretem magát!

4. *Úrangyalára harangoztak.*

Tegyem szabaddá kis kezem?

Nem. Maga túl gyenge ahhoz, hogy az Úrangyalát mondja. Csak hívogassa a Szent Szüzet. Mondja: « *Szűz Mária!* » *Elismételte:*

Szűz Mária, teljes szívemből szeretlek.

Genovéva nővér azt mondta neki: « *Mondja azt, hogy helyettem is szereti* ». *Akkor egészen halkan hozzátette:*

« Lili kisasszonyért », Mamáért, Keresztmamáért, Leoniáért, a kicsi Máriáért, Nagybátyámért, nagynénémért, Jankáért, Francisért, « Móricért », a « kis Roullandért » és mindazokért, akiket szeretek[404].

5. *Bizonyos ételeket kívánt*[405], *tulajdonképpen nagyon egyszerűeket. Egyikünk értesítette erről nagybátyám.*

... Milyen furcsa, hogy ilyet a világ tudomására hoznak! Végül is felajánlottam a jó Istennek.

Mondtam neki, hogy ez nem az én hibám volt, mert valójában én megtiltottam. Elvette a kis tálat, és azt felelte:

Ah, ezt már felajánlottam a jó Istennek. Nekem ez már nem számít. Gondoljanak, amit akarnak!

6. *A matutinum alatt:*

Kis Anyám, ó, mennyire szeretem!

Kedves mosollyal erőlködött, hogy beszéljen:

Mégis mondjunk valamit, mondjuk...

... Ha maga tudná, hogy milyen nyugodtan hagy az a gondolat, hogy nemsokára az Égbe megyek. Mégis nagyon boldog vagyok, de nem mondhatom, hogy élénk örömet érzek [406] vagy hogy ujjongok örömömben. Nem!

7. *Mit szeretne jobban mégis, meghalni vagy élni?*

Ó, kis Anyám, nem szeretek én jobban egy dolgot a másiknál. Nem mondhatnám el, mint Szt. Teréz Anyánk: « Belehalok abba, hogy nem halok meg » [407]. Amit a jó Isten jobban szeret és kiválaszt számomra, íme, az tetszik nekem jobban.

Szeptember 5.

1. *Nem fáj hát magának, hogy elhagyja « mamát »? (Gyermeki arckifejezéssel):*

Nem!... Ha nem volna örök élet, ó, igen!... de lehet, hogy van... sőt biztosan van!

2. *Ha azt mondanák magának, hogy hirtelen, még ebben a pillanatban meghal, elfogná-e valami félelem?*

... Ah, micsoda boldogság! Szeretnék elmenni!

Tehát jobban szeretne meghalni, mint élni?

Nem, egyáltalán nem. Ha meggyógyulnék, az orvosok elképedve néznének, és én azt mondanám nekik: « Uraim, nagyon örvendek, hogy meggyógyultam. Így még szolgálhatom a jó Istent a földön, mert ez az Ő akarata. Úgy szenvedtem, mintha meg kellett volna halnom. Nos, majd újrakezdem!

3. *Vidám, kedves arccal mutatott ujjával a pirosított vizzel telt poharára:*

Igyon, kis Anyám, legyen szíves. Van benne jég, az jó!

Miután ivott:

Nem voltam szomjas és ittam! Kis « iszákos » vagyok.

Azt mondtam neki, hogy nem szenvedett annyira a szilencium alatt:

Ó, ugyanúgy! Nagyon szenvedtem! De a Szent Szűznek panaszkodtam [408].

4. *La Néele doktor látogatása. Az előző vizsgálatnál* [409] *azt állította, hogy halálán van, hogy egyet fordulva ágyában hirtelen meghalhat. Most azt mondta neki:*

« Maga olyan, mint a hajó, mely se nem halad, se nem hátrál. »

Nagyon csodálkozott.

Hallotta — *mondta nekem* —, micsoda változás! De én nem akarok megváltozni, továbbra is egészen a jó Istenre akarok hagyatkozni.

Szeptember 6.

1. ... Szóljon néhány kedves szót azután, ami tegnap történt velem [410].

Ah, hogyan vigasztaljam meg, szegény kicsikém? Nagyon tehetetlen vagyok.

... békés arckifejezéssel:

Nincs szükségem, hogy vigasztaljanak ...

2. *Délután sírt örömében, amikor elhozták neki Tiszteletreméltó Théophane Vénard ereklyéjét* [411].

Születésnapomra [412] *egy kis százszorszépet nyújtott át nekem nagyon gyengéden.*

Egész délután nagyon gyengédnek és figyelmesnek mutatkozott irántunk mindenben. Azt mondtam neki:

Megfigyeltem, hogy amint teheti, olyan lesz, mint korábban volt.

... Ah, ez nagyon is igaz! Igen, amikor tehetem, mindent megteszek, hogy vidám legyek, hogy másoknak örömet okozzak.

3. *Youf urat várta, hogy elvégezze szentgyónását.*

Nem tudott jönni, és ez neki nagy csalódást okozott. De nyomban visszanyerte békés arckifejezését.

4. *Kevés ételt hoztak neki: gyomra jobban volt.*

Jaj, hová lett a betegségem? Lám, most már eszem is!!

Szeptember 7.

Egész nap egy szót sem szólt hozzám, és azt gondoltam délután, hogy ma nem lesz, mit írnom.

De szinte azonnal megszólalt:

Ah, nincs még egy olyan lélek, mint maga ...

Ezután nagy könnycseppeket kezdett hullatni attól félve, hogy megbántott valamivel, amit én észre sem vettem.

Szeptember 8.

Egy kis vörösbegy ugrált az ágyán.

Leonia zenélő dobozt küldött neki. Megtartották, mert bár világi dallamokat játszott, olyan kedveseket, hogy nagy tetszéssel hallgatta[413].

Végül egy csokor mezei virágot hoztak neki, hogy megünnepeljék fogadalomtételének az évfordulóját[414]. *Látva, hogy így elhalmozták, sírt a hálától felindultan és azt mondta:*

A jó Istennek irántam tanúsított kedveskedései miatt van mindez. Kívülről nézve elhalmozott mindennel, bensőmben azonban mindig megpróbáltatásban vagyok ... de békében is.

Szeptember 9.

1. *Nagyon felhúzták a zenélő dobozt. Úgy látszott, hogy eltörött. Auguste*[415] *megjavította, de azóta (az egyik dallamnál) hiányzott a legszebb hang. Bosszantott, és megkérdeztem, hogy ő is bosszankodik-e.*

Ó, egyáltalán nem! Csak azon bosszankodom, hogy maga bosszankodik.

2. ... Ah, tudom mi a szenvedés!

Szeptember 10.

1. *De Cornière úr megvizsgálta és lesújtottnak látszott* [416].

Nos, meg van elégedve? mondtam neki a doktor távozása után.

Igen, de kicsit már megszoktam. Egyszer állítják, máskor visszavonják!

2. *Mialatt este párnáit rendezték, fejét gyöngéden rám támasztotta, és rám nézett. Ez a Gyermek Jézusnak a Szent Szűzre eső tekintetét juttatta eszembe, amikor az angyalok zenéjét hallgatja a képen* [417], *melyen a Szent Szüzet « Pauline eszményi kiadásának » találta.*

Szeptember 11.

1. Kis Anya hal meg utoljára [418]. Mi majd Théophane Vénard-ral eljövünk érte, amikor befejezte értem végzett munkáját ...

... hacsak a kicsiny lelkeknek nem lesz szükségük rá.

2. Nagyon de nagyon szeretem magát!

Amikor hallom, hogy az ajtót nyitják, mindig azt hiszem, hogy maga az. És amikor nem jön, egészen szomorú vagyok.

Csókoljon meg cuppanósan, hogy az ajkak cuppanjanak.

Csak az Égben fogja megtudni, hogy ki maga nekem ... Számomra maga lant, dal [419] ... több mint egy zenélő doboz [420], no! Még akkor is, ha semmit sem mond.

3. *Két búzavirágkoszorút font a Szent Szűznek. Az*

egyiket a lábához tette, a másikat a kezébe [421]. *Azt mondtam neki*:

Úgy gondolja, ugye, hogy amit a kezében tart, azt magának adja?.

Ó, nem! Ahogy ő akarja. Amit neki adok, azt azért adom, hogy örömet okozzak neki.

4. ... Félek, hogy féltem a haláltól ... De többet már nem félek, biztosan! És nem sajnálom az életet, ó, nem! Csak azon tűnődtem, hogy mi is a léleknek és a testnek ez a titokzatos szétválása. Első alkalommal lepett meg ez a gondolat, de nyomban ráhagyatkoztam a jó Istenre.

5. Legyen szíves, adja ide feszületem, hogy megcsókoljam a tökéletes bánat felindítása után, hogy elnyerjem a teljes búcsút a tisztítóhely lelkei javára. Már csak ezt adhatom nekik [422]!

Most kérek egy kis szenteltvizet. Nyújtsa ide Jézusról nevezett Anna Anya és Théophane Vénard ereklyéit. Meg akarom csókolni őket.

Ezután kissé megsimogatta a Szűzanya képét. Előbb a Gyermek Jézust, majd a Szent Szüzet.

Nem tudott elaludni, és ezt mondta:

Ismerem ezt. Ez az ördög gonoszsága. Dühös, mert nem felejtettem el kicsi ájtatosságaim. Amikor valami miatt nem végeztem el őket, elalszom és néhány perccel éjfél után ébredek fel. Ilyenkor mintha gúnyolodna, hogy elszalasztottam a teljes búcsút.

6. Kell félnem az ördögtől? Azt hiszem, hogy nem, mert mindent engedelmességből teszek.

7. Ó, nem! Nem kívánom látni a jó Istent a földön. Pedig szeretem Őt! Nagyon szeretem a Szent Szüzet és a szenteket is, és őket sem kívánom látni [423].

Szeptember 12.

Mária Szent Nevének az ünnepe volt. Arra kért, hogy olvassam fel a vasárnapi evangéliumot. Nem volt nálam a misekönyv, és egyszerűen azt mondtam: Az evangélium, amelyben Urunk arra int minket, hogy « senki sem szolgálhat két úrnak [424] *». Erre vékony gyermeki hangon, mint aki felmondja a leckéjét, elmondta nekem elejétől végig.*

Szeptember 13.

1. *Sokkal betegebb volt. Tegnap óta megdagadt a lába. A legkisebb mozdulat, ágyának meglökése és főleg minden érintés nagy szenvedést okozott neki, annyira elgyengült. Nem hittük, hogy ennyire rosszul van és így utánam, Szent Szívről nevezett Mária nővér is elég sokáig mérte pulzusát. A fáradtságnak előbb semmi jelét sem adta, hogy ne okozzon nekünk kellemetlenséget, de végül is nem bírta tovább és sírva fakadt. Amikor vánkosait és fejpárnáját rendezték, nyögött, és nagyon édesen így szólt:*

Ó, szeretném ... szeretném ...

— *Mit hát?*

— Hogy többé ne bántsam meg kis nővéreim és ezért mielőbb elmenjek.

Ekkor Szent Szívről nevezett Mária nővérre nézett és kedvesen mosolygott. Leginkább attól félt, hogy őt bántotta meg.

Mivel nem tudták jól elrendezni párnáját — nem merték nagyon mozgatni — kezére támaszkodott és megpróbálta maga elrendezni. Kedvesen azt mondta:

Várjanak, az ágy végébe húzom magam. Úgy mozgok majd, mint egy kis szöcske [425].

2. *Az egyik nővér* [426] *ibolyát szedett a kertben. Átnyújtotta neki, és elment. Akkor kis Terézünk a virágra nézett, és azt mondta:*

Ah, ibolyaillat!

majd intett nekem mintegy megtudni, beszívhatja-e anélkül, hogy vétene a vezeklés szelleme ellen.

Szeptember 14.

1. *Rózsát hoztak neki. Nagy áhítattal és szeretettel ráhintette szirmait feszületére. Egyenként vette kezébe a szirmokat, és megsimogatta azokkal Urunk sebeit.*

Szeptemberben — *mondta* — a kicsi Teréz még a « tavaszi rózsának » a szirmait hinti [427].

A tavaszi rózsa szirmait Érted fosztogatom,
hogy letöröljem velük könnyeid [428]!

Mivel a szirmok lecsúsztak ágyáról a betegszoba padlójára, nagy komolyan azt mondta:

Jól szedjék össze, kis nővéreim, ezeket a szirmokat. Később szükségük lesz rá, hogy örömet okozzanak vele... Egyet se veszítsenek el...

2. ... Ah! Most...

« Remélem, száműzetésem rövid lesz [429] »!

3. *La Néele doktor azt állította, hogy nem lesz halálküzdelme, és minthogy egyre jobban szenvedett:*

... Pedig azt mondták nekem, hogy nem lesz halálküzdelmem!...

... De, elvégre, szeretném, ha nekem is lenne.

Ha választania kellene, hogy legyen vagy ne legyen?

Nem választanék!

Szeptember 15.

1. *No, amikor majd az Égben lesz, mostani nagy szenvedései kis dolognak tűnnek majd!*

— Ó, már itt a földön is kevésnek találom.

2. *Este a rekreáció alatt:*

Amikor Márta nővér az imént felőlem érdeklődött és Genovéva nővér azt mondta neki: « Nagyon fáradt! »,

azt gondoltam: Valóban igaz! Így van! Igen, olyan vagyok, mint egy fáradt, elcsigázott utas, uki útja végcéljához érve összeesik.

... Igen, de én a jó Isten karjaiba esem!

3. Anyánk azt mondta, hogy semmit sem kell tennem, hogy felkészüljek a halálra, mert már előre felkészültem [430].

Szeptember 16.

Csak nekem, néhány kérdésemre:

Akkor nyerjük el a jó Isten megvilágosítását és segítségét a lelkek vezetésében és vigasztalásában, ha nem meséljük el saját bántalmainkat csak azért, hogy magunkon könnyítsünk. Egyébként ez nem is igazi megkönnyebbülés. Inkább felzaklat, mint megnyugtat [431].

Szeptember 17.

1. A beteg körül vidámnak kell lenni:

(*Kifejeztük előtte aggodalmunkat.*)

Ugyan, nem kell siránkozni; így azok tesznek, akiknek nincs reményük [432].

Kicsit ravasz arccal:

A végén még sajnáltatni fogják velem, hogy élek.

— *Ó, ez nagyon rosszul esne nekünk!*

— Igaz! Azért mondtam, hogy megijesszem magukat.

2. *Gyermekkoráról beszélve elmesélte, hogy egy napon kis kosarat adtak neki. Boldogságában így kiáltott fel:*

Most már semmit sem kívánok többé a földön!

Majd meggondolta magát és gyorsan hozzátette:

De mégis, kívánok még valamit, eget [433]!

Szeptember 18.

1. *Azt mondtam neki, attól félek, hogy fárasztom a beszélgetéssel*:

Kis Anyám, társalgása számomra nagyon kellemes! Ó, nem, nem fáraszt ki. Olyan számomra, mint a zene... Nincs még más a földön olyan, mint maga. Ó, mennyire szeretem!

2. *Az ablakon át az egészen megpirosodott vadszőlőt nézte a Szent Arc remeteház*[434] *fölött*:

A Szent Arc teljes ragyogásban van. Látja, még a gesztenyék fölött is vannak vadszőlőágak.

3. Ma délután jobban vagyok.

Valóban minden után érdeklődött. Kedvvel nézte a terítőt, amelyet Genovéva nővér készített az oratórium oltárára, majd Denis lelkész úr ornátusát[435].

De reggel, amikor Jézusról nevezett Amáta nővér karjaiba vette, hogy egy kicsit elrendezzék az ágyát, azt hittem, hogy meghal.

Szeptember 19.

Dáliacsokrot hoztak be kívülről. Örömmel nézte, és kedvesen belenyúlt ujjaival a szirmokba.

Denis lelkész úr elsőmiséje[436] *után azt kérte, hogy láthassa kelyhét. Sokáig nézte a kehelykupa mélyét, úgyhogy megkérdezték tőle: Miért nézi olyan figyelmesen a kehely mélyét*:

Azért, mert visszatükröződöm benne. A sekrestyében szerettem ezt tenni. Örömmel mondtam magamnak: Vonásaim ott tükröződnek vissza, ahol Jézus Vére nyugodott és ahova még le fog ereszkedni.

Hányszor gondoltam arra is, hogy Rómában a Szentatya szemében tükröződött vissza az arcom[437].

Szeptember 20.

1. *De Cornière doktor látogatása. Azt mondta, hogy valódi vértanúságot kell szenvednie. Kijövet csodálkozását fejezte ki hősies türelme felett*[438]. *Valamit elismételtem előtte ebből.*

Hogy mondhatja, hogy türelmes vagyok! Ez hazugság! Nem szűnök meg nyögni; sóhajtok, kiabálok egész idő alatt: Ó lálá! Majd: Istenem, nem bírom tovább! Könyörülj rajtam!

2. *Délután inget váltottak rajta. Meglepett testének soványsága, mert arca változatlan maradt. Elmentem Anyánkért, hogy megnézze hátát. Sokáig késlekedett. Csodáltam szegény kis betegünk szelíd és türelmes arcát várakozás közben. Anyánkat fájdalmasan meglepte, és jóságosan kérdezte: Micsoda sovány kislány ez?*

Egy csontváz[439]!

Szeptember 21.

1. *Szó nélkül kiürítettem köpőcsészéjét*[440] *és odatettem mellé. Azt gondoltam magamban: Mennyire örülnék, ha azt mondaná, hogy az Égben visszafizeti ezt majd nekem! És nyomban felém fordulva azt mondta:*

Az Égben majd visszafizetem ezt magának.

2. *Ha arra gondolok, hogy meghal — mondta Genovéva nővér.*

Ah! Bizony! Tüstént, azt hiszem!

3. *Ha arra gondolunk, hogy nem lesz kis Terézünk, akit szeressünk!*

... Kis Terézének hív engem!

Ki?

Hát Bellière atya!

Éppen akkor írt. Fel akartam olvasni neki levelét. Azt gondoltam, hogy örömet okoz neki, ha megtalálja ezt a szót. De nagyon fáradt volt, és azt mondta:

Ó, ne, elég! « Belefáradtam » már a kis Terézbe!

Majd hízelkedő arccal felém fordult:

A kis Paulinába nem « fáradtam » bele, nem! Ó, nem!

4. *Megyek mosogatni. Kétszer vagyok soron.*

Milyen nehéz ez számomra, ó, igen!

5. *Genovéva nővér ceruzát kért tőlem. Nekem is szükségem volt rá, de mégis odaadtam a miénket. Erre vékony tiszta hangon azt mondta:*

Milyen kedves ez magától.

6. Ó, mi a halálküzdelem? Úgy tűnik nekem, hogy állandóan ezt vívom!!...

7. *Amikor szemét megtörölte, néhány szempilla levált szemhéjáról:*

Tegye el ezeket a szempillákat, kis Genovéva nővérem, a lehető legkevesebb kerüljön belőle a földre.

Erre szójátékot űzött Alatcrre[441] *apa nevéből (egy munkás), aki Páli Szt. Vincéről nevezett nővér testvére volt.*

Szegény ember, ha ez neki örömet okoz!

Ilyen vidám volt mindig nagy testi-lelki szenvedései ellenére is.

Szeptember 22.

1. *Miután felidéztem szerzetes életének több olyan jelenetét, amikor nagyon megalázták, hozzátettem: Ó, hányszor sajnálkoztam magán!*

Biztosítom róla, hogy nem kellett volna annyira sajnálkoznia rajtam. Ha tudná, hogy mennyire fölülemelkedtem! A megaláztatásokból megerősödve kerültem ki. Senki sem volt nálam bátrabb a tűzvonalban.

2. *Beszélni akartam vele, de nem bírt.*

... Ah, milyen súlyos ez a tehetetlenség!

... Magával! Olyan édes volt, amikor tudtam beszélni magával! Ez a legnehezebb.

3. *Théophane Vénard képére néztem*[442], *s azt mondtam: Ott van, leemelt kalappal, s végül is egyáltalán nem jön magáért!*

Mosolyogva:

Ó, én nem tréfálok a szentekkel... Nagyon szeretem őket... Ők látni akarják...

Mit? Hogy elveszti-e a türelmét?

Ravasz, de ugyanakkor mély tekintettel:

Igen!... Elsősorban azt, hogy elvesztem-e bizalmam... hogy meddig ér el bizalmam...

4. *Genovéva nővért «dadájának» nevezte*[443], *Szentháromságról nevezett Mária nővért pedig «babájának*[444]*», mert azt tartotta, hogy baba alakja van. Azért tette ezt, hogy minket szórakoztasson, de sohasem szórakozottságból vagy gyerekességből. Visszaéltek az elnevezésekkel. Azt mondta:*

Nem kell neveket használni egymás megnevezésére. Ez nem szerzetesi eljárás!

5. *Az idő nagyon hosszúnak tűnhet magának?*

Nem, az idő nem látszik hosszúnak. Úgy tűnik, mintha még tegnap a közösségben éltem volna füzetem (*életrajzát*) írva.

6. *Milyen rettenetes betegsége és mennyit szenvedett!*

Igen!!! Micsoda kegyelem, ha hite van valakinek! Ha nem lett volna hitem, pillanatnyi habozás nélkül öngyilkos lettem volna...

Szeptember 23.

1. ... Ó, mennyit köszönhetek magának!... Szeretem is magát!... de nem akarok erről tovább beszélni, mert sírva fakadok...

(*Nem tett jót neki, ha sírt.*)

2. *Holnap lesz fátyla felvételének az évfordulója*[445] *és kétségtelenül halálának a napja is.*

Nem tudom, mikor lesz. Mindig várom. De tudom, hogy már nem késhet.

3. *Gyakran mosolygott ránk, egyikünkre vagy másikunkra, de nem mindig vettük észre.*

... Szép mosolyom « dada [446] » és mások számára jónéhányszor kárba veszett ...

4. *Este a zárt ablakon át mintha madárcsicsergést lehetett volna hallani. Egyik azt mondta: gerlice. A másik: lehet, hogy ragadozó madár.*

Nos, ha ragadozó madár, bánom is én! Ragadozó madarak jöttek megenni a vértanúkat is.

5. *Egyik nővér egy kevésbé fontos bizalmas közléssel kapcsolatban titoktartásra kérte:*

... Ha a nővérek valamit megtiltanak, az szent ... Ha csak a legkisebb dologra vonatkozólag is kérik, akkor sem kell tovább mondani.

6. *Nagyon hosszú csend után Szent Szívről nevezett Mária nővérre és rám nézett. Akkor egyedül mi voltunk mellette:*

Kis nővéreim, maguk neveltek fel engem! ...

és szemei megteltek könnyel.

Szeptember 24.

1. *Fátyol felvétele évfordulóján misét mondattam érte.*

Köszönöm a misét!

Mivel láttam, hogy nagyon szenved, szomorúan feleltem: Ó, látja, nem könnyebbült meg!

Tehát azért mondatta a misét értem, hogy megkönnyebbüljek?

— *A maga javára kértem.*

— Az én javam kétségtelenül a szenvedés [447] ...

2. *Elmondta, milyen bánatot okozott neki egyszer,*

hogy — abban az évben elég későn — megnyesték a gesztenyefákat.

Először keserű szomorúság vett erőt rajtam és ugyanakkor nagy indulatom támadt. Annyira szerettem árnyékukat és abban az évben nem vetettek. A már zöld ágak rőzseként hevertek a földön, s egyéb semmi, csak törzsek! Majd hirtelen erőt vettem magamon és azt mondtam magamnak: Ha egy más Kármelben lennék, mit számítana, hogy akár teljesen is kivágják a lisieux-i Kármel gesztenyefáit! Erre nagy békét és mennyei örömet élveztem.

3. *De Cornière úr látogatása. Egyre inkább épült*[448]. *Azt mondta Anyánknak: « Ez angyal! Angyali alakja van. Nagy szenvedései ellenére, arca egyáltalán nem változott el. Ilyet még sohasem láttam. Általános fogyását tekintve, ez egyenesen természetfeletti. »*

4. ... Az égi réteken szeretnék szaladni ...

... Olyan réteken szeretnék szaladni, ahol nem taposom le a füvet, ahol hervadatlan szép virágok lennének és kisgyermekek, mint kis angyalok[449].

A szenvedés, úgy tűnik, sohasem fárasztja ki. Alapjában véve mégis fáradt?

Dehogyis! Amikor nem bírom tovább, nem bírom tovább, és aztán ennyi az egész!

5. Szerettem volna azt mondani De Cornière úrnak: Azért nevetek, mert mégsem tudta megakadályozni, hogy az Égbe menjek. De fájdalmára, amikor ott leszek, megakadályozom, hogy ilyen hamar odajusson[450].

6. Nemsokára csak az angyalok nyelvén fogok beszélni.

7. *Maga az Égbe megy a szeráfok közé.*

Ah, de ha a szeráfok közé megyek, nem úgy teszek majd, mint ők. Bánom is én! Mindannyian eltakarják magukat szárnyaikkal a jó Isten előtt. Én vigyázni fogok, hogy be ne fedjem magam szárnyaimmal[451].

8. ... Istenem! ... könyörülj kicsi lá ... lá ... lányodon!
(*Nagyon nehezen fordult meg.*)

9. — *Hogy simogatja Théophane-ját; igen nagy megtiszteltetésben részesül!*

— Ez nem megtiszteltetés ...

— *Hanem mi?*

— Végül is simogatás!

(*Th. V.*[452] *arcképét simogatta.*)

10. ... *Tehát nem sejti, mikor lesz halála napja?*

— Ó, Anyám, a sejtések! Ha tudná, milyen szegénységben vagyok[453]! Csak azt tudom, amit maga is tud. Semmit sem találok ki, hacsak nem látom és érzem. De lelkem a sötetség ellenére is meglepő békét élvez.

11. Ki szereti magát legjobban a földön? ...

Szeptember 25.

1. *Elmondtam neki, hogy mit beszéltek a rekreación Youf úrról, aki nagyon félt a haláltól. A nővérek azoknak a felelősségéről beszéltek, akikre lelkeket bíztak és sokáig éltek.*

... Ami a kicsinyeket illeti, rendkívül szelíd ítéletben részesülnek[454]. És igenis lehet kicsinek maradni még a legfélelmetesebb felelősség mellett is, még akkor is, ha sokáig él valaki. Ha 80 éves koromban halnék meg, ha Kínában vagy bárhol lennék is, jól tudom, hogy ugyanolyan kicsiként halnék meg, mint ma[455]. És írva van, hogy « végül felkel az Úr, hogy megmentse a földön a szelídeket és az alázatosakat »[456]. Nem mondja, hogy megítéli, hanem hogy megmenti.

2. *Rettenetes szenvedéseinek egyik utolsó napján azt mondta nekem:*

Ó Anyám, nagyon könnyű szép dolgokat írni a szenvedésről, de csupán írni, az semmi, semmi! Át kell élni, hogy megtudjuk, mi az! ...

Fájó benyomást tett rám e kijelentése. Ma emlékezni látszott beszélgetésünkre. Különösen, mintegy ünnepélyesen nézett rám és így szólt:

Most már tudom, hogy mindaz, amit mondtam és írtam, teljesen igaz ... Igaz, hogy a jó Istenért sokat akartam szenvedni [457], és igaz az is, hogy még most is ezt kívánom.

3. *Azt mondták neki: Milyen borzasztó, ahogy szenved!*

Nem, ez nem borzasztó. A szeretet kis áldozata nem találhatja szörnyűnek azt, amit Jegyese szeretetből küld neki.

Szeptember 26.

Semmi ereje sem volt már.

Ó, milyen levert vagyok!...

Az ablakon át egy száraz falevelet nézett, mely már levált a fáról és csak egy vékony szál tartotta a levegőben:

Látja, ez vagyok én. Életem csak egy vékony szálon függ már.

Halála után, még szeptember 30-a estéjén a falevél, melyet addig a szél kedvére lengetett, lehullt a földre. Felvettem a pókhálószállal együtt, mely még mindig rátapadt.

Szeptember 27.

Két és három óra között kínáltuk, hogy igyék. Lourdes-i vizet kért. Azt mondta:

3 óráig jobban szeretem a lourdes-i vizet; ez jámborabb [458].

Szeptember 28.

1. ... Mama [459]!... Nem kapok földi levegőt. Mikor adja meg nekem a jó Isten a menny levegőjét?...

... Ah, sohasem volt ez ilyen rövid! (*Lélegzetvétele.*)

2. — *Szegény kicsikém! Olyan, mint a vértanúk az amfiteátrumban. Semmit sem tehetünk már magáért!*

— Ó, igen! Már az is jót tesz nekem, ha látom magát.

Egész délután tékozolta ránk mosolyát.

Figyelemmel hallgatta, amikor felolvastam neki Szt. Mihály zsolozsmájának e részeit:

« *Mihály főangyal az angyalok sokaságával jött. Isten rábízta a szentek lelkét, hogy vezesse be őket a paradicsom örömeibe* » [460].

« *Mihály főangyal, téged tettelek meg azoknak a lelkeknek a vezéréül, akiket be kell fogadni* » [461].

Intett kezével. Felém nyújtotta, majd szívére tette, jelezve, hogy én ott vagyok a szívében.

Szeptember 29.

1. *Reggel óta látszott, hogy küzd a halállal. Nagyon fájdalmasan hörgött és nem tudott lélegzeni. Összehívták a közösséget. Körülvették ágyát, hogy elmondják a Kézikönyv imáit. Körülbelül egy óra múlva Anyánk elbocsátotta a nővéreket.*

2. *Délben azt mondta Anyánknak:*

Anyám, ez a haláltusa?... Hogy fogok meghalni? Sohasem tudok meghalni!...

3. *Még több részletet olvastam neki Szt. Mihály zsolozsmájából és a haldoklók imáit franciául. Amikor az ördögökről volt szó, gyerekes mozdulatot tett, mintha fenyegetné őket, és mosolyogva felkiáltott:*

Ó! Ó!

Olyan hangon, mintha azt akarta volna mondani: Nem félek tőlük.

4. *A doktor látogatása után azt kérdezte Anyánktól:*

Ma lesz hát, Anyám?

— *Igen, kislányom.*

Egyikünk erre azt mondta:

A jó Isten ma nagyon örvend.

Én is!

Ha azonnal meghalnék, micsoda boldogság lenne!

5. ... Mikor fulladok már meg egészen! ... Nem bírom tovább! Ah, imádkozzanak értem! ... Jézus! Mária!

... Igen! Akarom, nagyon is akarom ...

6. *Eljött Szentháromságról nevezett Mária nővér. Kis idő múlva azt mondta neki nagyon kedvesen, hogy vonuljon vissza. Amikor elment, azt mondtam: Szegény kicsike! Annyira szerette magát!*

Rossz voltam, hogy elküldtem?

És arca szomorú lett, de gyorsan megnyugtattam.

7. (*ó ó.*) [462]. *Valami rovar mászott be ingujjába. Keresték, hogy kivegyék:*

Hagyják, nem tesz semmit.

— *De ha megcsípi.*

— Nem, hagyják, hagyják. Mondom, hogy ismerem az ilyen kis állatokat.

8. *Heves fejfájásom volt és akaratlanul is behunytam szemem, míg mellette ültem.*

Aludjon el ... és én is!

De nem tudott aludni, és azt mondta:

Ó Anyám, mennyire fájnak az idegeim!

9. *Az esti rekreáció alatt.*

... Ah! Ha maga tudná!

(*Ha maga tudná, hogy mennyire szenvedek.*)

10. Egész idő alatt szeretnék magára mosolyogni, és hátat fordítok! Bántja ez?

(*Szilencium volt.*)

11. *A matutinum után, amikor Anyánk eljött megnézni, összetette kezét, és szelíd és lemondó hangon mondta:*

Igen, Istenem, igen Istenem, én mindent akarok! ...

— *Tehát borzalmasan szenved? — kérdezte Anyánk.*

— Nem, Anyám, nem borzalmasan, de nagyon, nagyon... éppen annyira, amennyire el tudom viselni.

Kérte, hogy egyedül maradhasson az éjszaka, de Anyánk nem akarta. Szent Szívről nevezett Mária nővér és Genovéva nővér osztoztak ebben a nagy vigaszban. Én abban a cellában maradtam — egészen közel a betegszobához —, mely a klauzúrára nyílik.

Szeptember 30.

Csütörtök
drága halálának
napja.

Reggel a mise alatt vigyáztam rá. Egy szót sem szólt hozzám. Kimerült, lihegett. Szenvedései, éreztem, kimondhatatlanok voltak. Egyik pillanatban összekulcsolta kezét, és a Szent Szűz szobrára nézett:

Ó! Buzgón imádkoztam hozzá! De ez csupasz halálküzdelem, a vigasz minden enyhítése nélkül.

Néhány együttérző és szeretetteljes szót szóltam, és hozzátettem, hogy mennyire épültem betegsége alatt.

— És maga mekkora vigasztalásban részesített engem! Ah, nagyon nagyban!

Egész nap egy pillanatnyi szünet nélkül — ezt túlzásmentesen lehet állítani — valóságos gyötrelmeket állott ki.

Látszott, hogy ereje fogytán van, és mégis nagy meglepetésünkre mozogni tudott, felült az ágyában.

... Látják — *mondta nekünk* — mennyi erőm van ma! Nem, nem halok meg! Hónapjaim, sőt lehet, hogy még éveim vannak hátra!

— *És ha a jó Isten ezt akarná — mondta Anyánk —, elfogadná?*

Szorongva fogott hozzá a válaszhoz:

Nagyon is el kellene ...

De azonnal megbánta. Visszaesett párnáira, s a belenyugodás fenséges hangsúlyával azt mondta:

Nagyon is akarom!

Összegyűjtöttem felkiáltásait, de lehetetlen visszaadni hanghordozását:

Ami engem illet, nem hiszek a halálban ... Csak a szenvedésben hiszek ... Nos, annál jobb!

Ó, Istenem! ...

Szeretem a jó Istent!

Ó jó Szent Szüzem, jöjj segítségemre!

Ha ez a haláltusa, mi akkor a halál?! ...

Ah, jó Istenem! ... Igen, Ő nagyon jó, nagyon jónak találom ...

A Szent Szüzet nézve:

Ó, te tudod, hogy fuldoklom!

Hozzám:

Ha maga tudná, mi a fuldoklás!

— *A jó Isten segít majd, szegény kicsikém, és nemsokára véget ér.*

— Igen, de mikor?

... Istenem, könyörülj szegény kislányodon! Könyörülj rajta!

Anyánkhoz:

Ó Anyám, biztosítom, hogy a kehely színültig megtelt! ...

... De a jó Isten nem fog elhagyni. Egész biztosan ...

... Sohasem hagyott el.

... Igen, Istenem, mindazt, amit akarsz, de könyörülj rajtam!

... Kis nővéreim, kis nővéreim! Imádkozzanak értem!

... Istenem! Istenem! Te olyan jó vagy!!!

... Ó, igen, Te jó vagy! Tudom ...

A vesperás után Anyánk térdére helyezte Kármelhegyi B. A. képét.

Egy pillanatig nézte, és amikor Anyánk biztosította, hogy ő is nemsokára úgy fogja simogatni a Szent Szüzet, mint ezen a képen a Gyermek Jézus, azt mondta:

Ó Anyám, mielőbb mutasson be a Szent Szűznek. Kis baba vagyok, aki nem bírja tovább!... Készítsen fel a jó halálra.

Anyánk azt felelte, hogy az előkészület már megtörtént, mivel mindig megértette és gyakorolta az alázatosságot. Egy pillanatig gondolkodott, majd alázattal ezeket a szavakat mondta:

Igen, úgy tűnik, hogy mindig csak az igazságot kerestem. Igen, megértettem a szívbeli alázatot... Úgy vélem, hogy alázatos vagyok.

Megint elismételte:

Mennyi mindent írtam szenvedés utáni vágyamról[463]. Mindennek ellenére ez mind nagyon igaz!

... És nem bántam meg, hogy átadtam magam a Szeretetnek.

Erősködött:

Ó nem, nem bántam meg! Ellenkezőleg!

Kicsit később:

Sohasem hittem volna, hogy ennyit lehet szenvedni (*Sohasem adtak be neki morfium injekciót*), soha, soha! Csak azzal tudom megmagyarázni, hogy égtem a vágytól, hogy lelkeket mentsek.

5 óra körül egyedül voltam mellette. Arca hirtelen elváltozott. Megértettem, hogy itt az utolsó küzdelem.

Amikor a közösség belépett a betegszobába, mindegyik nővért szelid mosollyal fogadta. Feszületét kezében tartotta, és állandóan azt nézte.

Több mint két órán át rettenetes hörgés tépte mellét. Arca összehúzodott, kezei megkéltek, lába jéghideg lett és minden tagjában reszketett. Bőséges izzadság gyöngyözött homlokán hatalmas cseppekben, és arcára patakzott.

Légzése mindjobban elszorult, és olykor akaratlanul is kis kiáltásokat hallatott, hogy lélegzetet vegyen.

Ez alatt a számunkra aggodalmakkal teli idő alatt az ablakon át behallatszott egy vörösbegy és más kis madár csicsergése, — oly erősen, oly közelről és oly hosszasan, nagyon szenvedtem miatta. Arra kértem a jó Istent, hogy hallgattassa el őket. Ez a hangverseny szíven szúrt és féltem, hogy kimeríti szegény kis Terézünket.

Az egyik pillanatban ajka annyira száraznak tűnt, hogy Genovéva nővér — arra gondolva, hogy könnyít rajta — kis darab jeget tett ajkára. Elfogadta. Rámosolygott, s ezt sohasem felejtem el. Olyan volt, mint egy végső Istenveled.

6 órakor, amikor az Úrangyalára harangoztak, hosszasan nézte a Szent Szűz szobrát.

Végül 7 óra és néhány perckor Anyánk elbocsátotta a közösséget. Felsóhajtott:

Anyám! Ez még nem az agónia? ... Nem halok meg?...

— *Igen, szegény kicsikém, ez a halálküzdelem, de lehet, hogy a jó Isten még meg akarja hosszabbítani néhány órával.*

Azt felelte bátran:

Nos! ... Gyerünk! ... Gyerünk! ...

Nem akarnék kevesebb ideig szenvedni ...

Feszületére nézett:

Ó, szeretem! .....

Istenem ... szeretlek! .....

..... *Amint kiejtette ezeket a szavakat, enyhén hirtelen hátraesett, feje jobbra hajlott. Anyánk gyorsan meghúzatta a betegszoba csengőjét, hogy összehívja a közösséget.*

— « *Nyissanak ki minden ajtót* » — *mondta ugyanakkor. Volt valami ünnepélyesség e kifejezésben, és én arra gondoltam, hogy a jó Isten az Égben ugyanezt mondta angyalainak.*

A nővéreknek volt még idejük letérdelni az ágy körül, és tanúi voltak a haldokló kis szent elragadtatásának. Arca visszanyerte liliomszínezetét, amilyen egészsége teljében volt, békétől és örömtől ragyogó szemei a magasba szegeződtek. Néhány szép fejmozdulatot tett, mintha valaki megsebezte volna isteni módon szeretetnyilával, majd kihúzta volna a nyilat, hogy újra megsebezze[464] ...

Oltáriszentségről nevezett Mária nővér gyertyával közeledett hozzá, hogy közelebbről láthassa fenséges tekintetét. Ennek a gyertyának a fényénél szemhéjának rebbenése sem látszott. Ez az elragadtatás majdnem egy Credo tartamáig tartott, és így adta ki utolsó leheletét.

Halála után megőrizte átszellemült mosolyát. Elragadóan szép volt. Olyan erősen tartotta feszületét, hogy temetésekor ki kellett tépni keze közül. Szent Szívről nevezett Mária nővér, Jézusról nevezett Amáta nővér és én teljesítettük ezt a feladatot és akkor vettük észre, hogy súlya olyan volt, mint egy 12-13 évesé.

Tagjai a temetéséig, 1897 október 4-ig, hajlékonyak maradtak.

Jézusról nevezett Ágnes nővér
r.c.i.

Szavak,
melyeket jegyzeteim között
találtam.

1897 április 6.

3. Ah, semmi fölött sem kell ítélkezni a földön. Íme, mi történt velem néhány hónappal ezelőtt a rekreáción[465]. Semmiség az egész, de sokat tanultam belőle:

Kettőt csengettek, és a raktáros[466] nem lévén ott, Szt. Ágostonról nevezett Teréz nővéremnek harmadik

kísérőre volt szüksége. Rendszerint unalmas dolog harmadik kísérőnek menni, de most inkább kísértett a feladat, mert azért kellett a kaput kinyitni, hogy a jászolhoz szükséges faágakat vegyük át.

Szt. Józsefről nevezett Mária nővér mellettem volt, és észrevettem, hogy ő is osztotta gyerekes vágyam. — « Ki jön velem harmadik kísérőnek? », kérdezte Szt. Ágostonról nevezett Teréz nővérem. — Azonnal elkezdtem leoldani kötényem, de lassan, hogy Szt. Józsefről nevezett Mária nővérem előbb készüljön el és elfoglalhassa a helyet. Úgy is történt. Akkor Szt. Ágostonról nevezett Teréz nővér rám nézett és nevetett. Azt mondta: « No, ez a gyöngy a Szt. Józsefről nevezett Mária nővér füzérébe kerül [467]. Maga nagyon lassan készülödött ». Csak egy mosollyal válaszoltam, és visszatértem munkámhoz. Azt mondtam magamban: « Ó Istenem, mennyire különböznek ítéleteid az emberekéitől! Így tévedünk sokszor a földön, amikor azt tartjuk tökéletlenségnek nővéreinkben, ami előtted érdem! ».

Május 21-26.

(*Nem emlékszem pontosan a dátumra.*)

11. Ma este kissé szomorú voltam [468]. Feltettem magamban a kérdést, hogy vajon a jó Isten igazán meg van-e velem elégedve [469]. Arra gondoltam, mit mondanának a nővérek, ha mindegyiket megkérdeznék. Az egyik azt felelné: « Kicsi jó lélek, még szentté lehet ». — A másik: « Nagyon szelid, nagyon áhítatos, de így meg úgy ... » — Másoknak még különbözőbb gondolatai lennének, többen nagyon tökéletlennek tartanának, ami igaz is ... Ami kis Anyámat illeti, annyira szeret engem, hogy ez elfogulttá teszi s így nem tudok hinni neki. Ó, ki mondja meg nekem, hogy a jó Isten mit gondol rólam? Ezekkel a gondolatokkal foglalkoztam, amikor néhány sora megér-

kezett. Azt írta, hogy bennem minden tetszik magának, hogy engem a jó Isten különösen szeret, hogy engem nem a tökéletesség kemény lépcsőjén vezetett, mint másokat, hanem egy felvonóba tett, hogy minél gyorsabban Hozzá jussak. Meghatódtam, de az a gondolat, hogy szeretete azt láttatja magával, ami nincs, megakadályozott benne, hogy örömöm teljes legyen. Erre elővettem az én kis Evangéliumom [470]. Arra kértem a jó Istent, hogy vigasztaljon meg, adjon Ő maga választ nekem... és íme, arra a részletre bukkantam, ami sohasem tűnt fel addig: « Akit Isten küldött, Isten igéit beszéli, mert Isten nem adja szűkösen a Lelket » [471]. Ó, akkor örömkönnyeket hullattam, és ma reggel felébredve még egészen illatával körülvéve éreztem magam. Isten magát küldte nekem, kis Anyám. Maga nevelt fel [472], vezetett be a Kármelbe. Életem minden nagy kegyelmét maga által kaptam. Tehát maga ugyanazokat a dolgokat mondja, mint Isten, és most már hiszem, hogy a jó Isten nagyon meg van velem elégedve, mert ezt maga mondja nekem.

Június 8.

3. *A hosszadalmas betegségekről beszéltünk, melyek gyakran kifárasztják a betegápolókat. Ez nagy szenvedést jelent a betegek részére, akik ezt észreveszik.*

Így szeretnék maradni egy nagyon hosszú életen át. Ha a jó Istennek tetszik, még azt is akarom, hogy « nehezteljenek rám ».

Június 19.

Unokanővérünk, Margit Anya [473] *(a párisi Szeplőtelen Fogantatásról nevezett betegápoló Segítő Szűz Mária nővérek általános főnöknője) egy műliliomokkal teli csinos kosarat küldött nekem 21-re, Gonzága Mária Anya*

névnapjára. Elvittem hozzá a kosarat. Örömmel mondtam: « A Segítő Szűz Máriáról nevezett nővérek általános főnöknője küldi ezt nekem! ».

Lelkesen és szeretettel azonnal így felelt:

Nos, maga az én szívem általános főnöknője.

Augusztus 21.

3. Mennyire szerettem volna pap lenni, hogy a Szent Szűzről prédikáljak! Egy alkalom elég lett volna, hogy elmondjam erre vonatkozó gondolatom.

Először is rámutattam volna, hogy milyen kevésse ismerik életét.

Nem kellene valószínűtlen dolgokat mondani vagy olyat, amit nem tudunk. Például, hogy egészen kis korában, alig volt három éves, elment a Szent Szűz a templomba, hogy szeretettől lángoló és egészen rendkívüli érzelmek között Istennek ajánlja magát, miközben lehet, hogy csak azért ment, hogy szüleinek engedelmeskedjék.

Az agg Simeon prófétai szavaival kapcsolatban miért kell hozzátenni, hogy a Szent Szűznek ettől a pillanattól kezdve állandóan szeme előtt lebegett Jézus szenvedése? « A fájdalom tőre járja majd át lelked », mondta az aggastyán [474]. Nem a jelenre mondta tehát, láthatja jól, kis Anyám. Általános jövendölés volt ez a jövőre nézve.

Ahhoz, hogy a Szent Szűzről szóló szentbeszéd tessék nekem és jót tegyen nekem, az ő valódi és nem elképzelt életét kell látnom. És én biztos vagyok benne, hogy az ő valódi életének egészen egyszerűnek kellett lennie. Elérhetetlennek mutatják, pedig követhetőnek kellene ábrázolni, kiemelni erényeit, megmondani, hogy éppúgy a hitből élt, mint mi, s ezt igazolni kellene az Evangéliumból, ahol ezt olvassuk: « Nem értették, hogy mit mondott nekik » [475], és ezt a másik, nem kevésbé titokzatos mondást: « Szülei csodálkoztak azon, amit róla mondott » [476].

Ez a csodálkozás bizonyos meglepődést tételez fel. Nem gondolja, kis Anyám?

Jól tudjuk, hogy a Szent Szűz az Ég és a föld királynője, de inkább anya, mint királynő. És kiváltságai ellenére sem kell azt mondani, hogy úgy elhomályosítja a szentek dicsőségét, mint a nap felkeltekor elűzi a csillagokat. Istenem, milyen furcsa! Olyan anya, aki elhomályosítja gyermekei dicsőségét! Én éppen az ellenkezőjét gondolom. Hiszem, hogy ő nagyon is növeli majd a választottak ragyogását.

Jó, ha beszélnek kiváltságairól, de nem csak erről kell beszélni. És ha egy beszéd alatt valaki elejétől végéig kénytelen kiáltani és sóhajtozni: Ah! Ah! akkor elege van belőle [477]! Ki tudja, valamely lélek nem érez-e egyenesen bizonyos idegenkedést egy ilyen felsőbbrendű teremtménnyel szemben, azt mondva magában: « Ha ez így van, elbújok egy kis sarokba s ott ragyogok, amennyire lehet! ».

A Szent Szűz abban múl felül minket, hogy nem tudott vétkezni, mentes volt az eredeti bűntől, de másrészt nem volt annyira szerencsés, mint mi, mert neki nem volt Szent Szüze, akit szerethetett volna. Számunkra ez édességtöbblet, számára pedig édességhiány [478]!

Elvégre az én « Miért szeretlek, ó Mária! » énekemben elmondtam mindazt, amit róla prédikálnék [479].

Szeptember 30.

... Minden kis vágyam teljesült... Akkor ennek a nagynak is (*meghalni a szeretettől*) [480], meg kellene valósulnia.

Délután:

Ah, milyen erős vagyok ma!... Hónapokra szóló erőm van! És holnaptól kezdve minden nap egyre rosszabb lesz!...

... Nos, annál jobb!

.....

Nem tudok lélegzeni, nem tudok meghalni! ... (*Sohasem kapott oxigénlégzést — azt hiszem, hogy akkor még nem ismerték*).

... Sohasem fogok tudni meghalni! .....

.....

... Igen, Istenem! ... Igen! .....

.....

... Nagyon is akarok még szenvedni .....

5 óra felé Gonzága Anya leejtette B. Théophane Vénard és Jézusról nevezett Anna Anya ereklyéit, melyek jobb oldalt függönyére voltak tűzve. Felvették, és ő megsimogatta őket.

Fontos megjegyzés.

Amikor kis szent Terézem 1897 július 16-án azt mondta nekem[481]: *« Maga ismeri kis lelkem minden rejtekét, maga egyedül ... », biztos vagyok benne, hogy lelkének ebből a teljes ismeretéből nem zárta ki gondolatban Szent Szívről nevezett Mária nővért és Szt. Arcról nevezett Genovéva nővért. Szent Szívről nevezett Mária nővérnek köszönhette a Szent Szűz mosolyát*[482]. *Ő készítette elő az elsőáldozásra*[483]. *Neki köszönhető keresztlányának csodálatos válasza is*[484] *1896 szept. 17-én. Szt. Arcról nevezett Genovéva nővér, Celina volt, akit oly édesen « lelkem édes visszhangjának*[485] *» nevezett.*

De a jó Isten azt sugallta neki, hogy ezt különösen nekem mondja. Így később a nekem adott tekintély alapján, teljesen bizalmat érdemelt, amit rá vonatkozólag mondok és írok.

Jézusról nevezett Ágnes nővér
c. d. i.
1940 augusztus 28.[486]

ADDENDUM [487]

Április 6.

Amikor valaki nagyon beteg testileg, mindenki igyekszik rajta könnyíteni. Ha tüdőbeteg, kerülik a léghuzatot, a betegápoló ott van és vigyáz, hogy semmi se hiányozzék. Ah, miért nem tesszük ugyanezt nővéreink lelki betegsége esetén is? Ezt kéri tőlem a jó Isten, és ha meggyógyulok, folytatni fogom teljes szívemből. Ha egy nővér lelkileg beteg, minden szempontból kellemetlen. Mindenki eltávolodik tőle, rossz szemmel nézik, és ahelyett, hogy igyekeznének könnyíteni rajta, olykor sértő szavakat vágnak hozzá ... hozzá, aki erőtlen és nem képes elviselni őket! Inkább azokkal szemben kellene így eljárni, akik egészségesek, mert ezek — mivel jól vannak — örömmel viselnék el a megaláztatást, a tapintatlanságot, az elhagyatottságot. Nos, a beteg lelkek számára akarom félretenni mosolyaim, szeretetem és kedveskedéseim. Íme, ebben találom meg az igazi szeretetet.

JEGYZETEK A SÁRGA FÜZETHEZ

ÁPRILIS

Teréz 1897 áprilisában feljegyzett nyolc mondása egyáltalán nem utal betegségére; nem ismerjük sem a körülményeket, sem a helyet, ahol elmondta őket. Főleg az újoncnők képzésében szerzett tapasztalatáról szól bennük. E mondások az *Egy lélek története*-ben közölt *Tanácsok és Emlékek*-hez áll közel.

A *Sárga füzetben* közölt szöveg időrendi hitelességéről nincs biztos adatunk. Nincs kizárva, hogy a beszélgetések egy része korábbi hónapokban zajlott le és Jézusról nevezett Ágnes anya csak azért sorolta be őket az *Utolsó beszélgetések* közé, mert akkor még nem volt meg a *Tanácsok és Emlékek* gyűjteménye.

A kezdeti dátum, április 6 — Ágnes anya beöltözésének évfordulója — nagyhét előtti hét keddje egybeesik annak az időszaknak a kezdetével, melytől fogva Terézt hivatalosan is betegnek tekintik. Nehéz meghatározni, hogy milyen mértékben vesz részt a közösségi életben (kórusban mondott zsolozsma, munka, rekreáció, stb.). Kétségtelen, hogy Ágnes anyának mellette betöltött szerepe nagyon szerény.

Több szó kapcsolódik április 18-hoz, Húsvét ünnepéhez.

A fennmaradt néhány családi levél is említi a sziringa ismételt használatát, s hogy ez képtelen megállítani a köhögést. A hónap végén több reggeli vérköpést jegyeznek

fel. Teréz általános állapotának ismerete azonban nagyon hiányos.

Ő maga, április 25-én, Bellière atyának írt levelében ezekkel a szavakkal vázolja lelkiállapotát: « Merem remélni, hogy 'száműzetésem rövid lesz' » (LT 224).

[1] Vö. Lk 10, 39–40.

[2] Ef 6, 17, idézi a Kármel Szabálya. Vö. április 6 : 3'.

[3] Ágnes anya 1951 július 28-án halt meg több nappal azután, hogy eszméletét elvesztette.

[4] Eddig még nem tudták megállapítani, ki ez a nővér.

[5] Az előbbi nővérről van szó.

[6] Guérin asszony.

[7] Teréz a Buissonets-ban találkozhatott a Magafestette Baba történetével (*La poupée peinte par elle-même*, Paris, Courcier Ed. 12. old.), amelyben egy édesanya tanácsot ad leányának, aki képzelt párbeszédet folytatott makrancos babájával: « Javítanod kell fogalmait, ha nem helyesek. És hogy ezt megtehesd, legjobb megmondanod a teljes igazságot még akkor is, ha kemény. »

[8] Genovéva nővér szerint Teréz kedvesen mondogatja « igen, de ... » Optimista ellenvetés, mely olykor felderíti a hozzá szólót (LT 204, 222, 229; CJ május 20 : 2, stb.), olykor saját bátorságát erősíti (CJ szeptember 15 : 2) vagy elsepri az újoncnők ellenvetéseit (NPPO, 2. old.).

MÁJUS

1897 májusában az amúgy is ritka levelezés Teréz fizikai állapotáról nem közöl újabbat. Kevés és szűkmarkú a *Sárga füzet* mondanivalója is.

A kimerítő köhögés tovább tart, főleg éjszaka. A sziringázáshoz tüzes tűszúrás is járul és « drága orvosságok » (CJ május 21-26 : 4), melyeket nem ismerünk, de kétségtelenül étvágygerjesztőként szolgáltak. A beteg ellenállása csökken. A hónap második felében Teréznek fokozatosan vissza kell húzódnia a közösségi életből: kó-

rusból, hivatalokból, a noviciátus gondjaiból, rekreációkból. Még egy rövid ideig cellájában marad. A kertben « egy hithirdetőért » vállalt áldozatból sétál.

Még nem veszett el gyógyulása reménye. A bizonytalanságban Isten akaratára való hagyatkozása eléri teljes mértékét: május havának ez az egyik uralkodó vonása.

Önámítás nélkül elkezdi azonban már hozzászoktatni Ágnes anyát közeli halálának a gondolatához. A májusban feljegyzett 48 mondásnak több mint egyharmada ezzel a témával foglalkozik. Mint eshetőséget említi nyugodtan, sőt örömmel; 19-én ezt írja (Une Rose effeuillée, P 48):

« Jézus, szeretetedben töltöttem életem, jövőm. A halandók szemében örökre elhervadt rózsaként meg kell halnom... Érted kell meghalnom, Gyermek, Végső Szépség! Mily boldog sors! Szirmaim hullatva akarom bizonyítani, hogy szeretlek, ó Kincsem!... »

Könnyünek látszana ez az öröm, ha nem tudnánk más forrásból, hogy milyen belső sötétségből tör elő.

E hónap egyik fő eseménye május 30-án történik. Vagy saját kezdeményezésére vagy főnöknőjének teljesen elfogadott sugalmazására Teréz a « kis anyát » szembeállítja a valósággal: betegsége súlyos, mert már egy évvel ezelőtt volt két komoly vérköpése. E vallomás miatt rövid, de fájdalmas válság állott be a két nővér között, mely döntő hatást gyakorolt az *Utolsó Beszélgetések* hanghordozására.

Teréz ebben a hónapban nyolc levelet vagy cédulát ír — négy belőlük Ágnes anyának szól — és négy verset (P 48-51). Ezek között szerepel Máriára vonatkozó szellemi hagyatéka, « Miért szeretlek, ó Mária » utolsó, hosszú költeménye is.

[9] Abban a korban szokás volt a halált kísértet alakjában ábrázolni. Szerepel La Fontaine állatmeséinek kiadásában, mely

a Buissonets-ban megvolt Paulinának (Paris, Ed. Garnier 1869, Staal rajzaival). A 21. oldalon a XVI. mesénél (A halál és a favágó) hiányzik ez a kép. Teréz kérésére Paulina kivágta, mert már akkor másképp képzelte el a halált.

[10] Mazel atya. 1897 április 1-én, mint európait és franciát, egy fosztogató banda megölte. A hír április 22 körül érkezett Párisba; ekkor még nem ismerték a gyilkosság részleteit.

[11] Nem ismerjük ennek a Jó Pásztor ünnepe előtti «licenciának» az okát. Valószínűleg nem pontos a keltezés.

[12] P 42, A oldal. Teréz költeménye. Ágnes anyának írta 1897 január 21-én. «Benne van egész lelkem» — mondta Teréz, amikor átadta. HA 98 némi változtatással közölte Békém és Örömöm címen.

[13] Vö. CJ június 8:1.

[14] Martinékben nagyon élénk volt a családi összetartozás szelleme; mit még erősített a közös kiválasztottság gondolata.

[15] A korabeli vallásos képeken gyakran találjuk a vasutat — akkor még új találmány volt — az örökkévalóság felé való haladás jelképeként. Teréz 11 éves korában füzetébe jegyzi fel nagy élményként első vasúti utazását Glos-ba, Lisieux-től néhány kilométerre (1884 október 2).

[16] Ld. még ezt a terézi kifejezést CJ május 15:2; június 11:1; július 16:6'; 30:3; augusztus 4:8; 6:8; szeptember 11:3; Ms C 8r, 14r; stb.

[17] Jel 22, 12.

[18] Vö. CJ június 23 és július 12:3.

[19] Teréz szeretetére a Szentírás és főleg az Evangélium iránt ld. még Ms A 83v; Ms C 36v.

[20] Mt 11, 29.

[21] Teréz halála után, szokás szerint, más nővérnek akarták adni jó állapotban hátrahagyott ruháját. Ágnes anya arra kérte Leóniát, vegye meg 90 frankért a ruhát, a fehér köpenyt, a fátyolt és egy pár papucsot. Ezt a ruhát helyezték el a lisieux-i Kármelben az ereklyék termében.

[22] Vö. Ms A 84v és Ms C 9r.

[23] Teréz kármelbeli beosztásaira ld. CJ július 13:18 és a 216. jegyzetet.

[24] A Szabályban előírt és minden kármelita halálakor a hivatalos imán kívül elmondott zsolozsma. A nővérek magánúton végezték el.

[25] Vö. CJ július 9:6.

[26] Nem lehet pontosan meghatározni, melyik fénykép sugallta

Teréznek e kijelentését. Gonzága anyának, névnapjára, június 21-én 55 fényképet tartalmazó albumot adtak át (a kolostor látképe, a közösség csoportképei, vö. VTL). Az HA 98 Teréz mondását június utánra teszi. Június 7-én Genovéva nővér valóban készít három felvételt (az ún. Teréz a két képpel, VTL 1, 41, 42 és 43 sz.).

[27] Itt említi először a Hanoiban vértanúhalált halt fiatal hithirdetőt, aki nagy szerepet játszik Teréz utolsó hónapjaiban. Roulland atya tanácsolta neki, hogy olvassa el életét (*Vie et Correspondence de J. Théophane Vénard,* Poitiers 1888; vö. LT 221).

[28] Gonzága Szt. Alajosra vonatkozó kijelentéseit a *Histoire de saint Louis de Gonzague* (Paris 1864) váltotta ki, melyet akkor olvastak fel folytatólagosan az ebédlőben. Vö. CJ május 27:7, 10.

[29] A saigoni Kármelbe, melyet a lisieux-i Kármel alapított 1861-ben.

[30] Vö. CJ július 13:11; 30:5.

[31] Mt 25, 40.

[32] Lk 11, 5-8.

[33] Ágnes anya (PA 630, 259 old.): «A 'gyermek' kifejezést nem vette szoros értelemben ...» Amikor hasonlatként használja a gyermekkor sajátos kifejezéseit, hogy lelki életéről beszéljen, azért teszi ezt, hogy jobban kifejezze gondolatait.

Genovéva nővér (PO 1798): «... tisztelte az Aprószenteket, mert bennük a keresztény gyermekség erényeinek a mintaképét látta.»

Vö. még P 45 «Kis égi Testvéreimnek».

Teréz tisztelete az Aprószentek iránt családi életében gyökerezik. Tudjuk, hogy négy testvére halt meg kisgyermek korában. Ld. még CJ augusztus 10:1.

[34] A hit éjszakája, melyben Teréz 1896 húsvét óta vívódik. Néhány nap múlva önéletrajzában (Ms C 5v-7v) leleplezi magát: ezek az oldalak saját kifejezése szerint olyanok csak, mint «a vázlat a modell mellett».

[35] Keresztjáró napi körmenet.

[36] Kis helyiség a Szent Szív remeteháztól jobbra, a klauzúra mellett.

[37] Rövid életrajz, melyet minden szerzetesnő halála után megküldenek a rend házainak. Így kérik a szabályban előírt imát. Teréznek nem volt «körlevele». Helyette a HA jelent meg, 1898 szeptember 30-án, halála első évfordulóján.

[38] Vö. CJ szeptember 25:1.

[39] Buissonets (cserjés, lugas): így nevezték a Martin lányok a lisieux-i családi házat.

[40] Teréz, nővérei mulattatására, gyakran utánozta a gyermekek selypítését. Magyarban csak akkor adtuk vissza, amikor megfelelő formája volt.

[41] 1896-ban.

[42] A matutinum, azaz hajnali zsolozsma különösen hosszú volt abban az időben.

[43] Ágnes anya megszerezte Teréznek a kívánt képet (CJ augusztus 20: 13). Teréz ezt a képet is betegszobája ágyfüggönyére akasztotta fel (CJ augusztus 10: 1).

[44] Nem tudjuk, mikor történt az első tüzes tűkezelés.

[45] Mk 16, 6.

JÚNIUS

Júniustól kezdve Ágnes anya « azonnal és írásban » feljegyzett « minden szót », amit Teréz hozzá intézett.

Az idő és a hely meghatározása szilárd hitelt biztosít az összegyűjtött 53 mondásnak. A Pünkösd dátumára vonatkozó kezdeti tévedés több mondás időrendi eltolódását vonja maga után.

Az első júniusi napokat a beteg gyors hanyatlása jellemzi. 5-én, Pünkösd vigiliáján, nagy a nyugtalanság. A főnökanya az aggódó közösségel együtt kilencedet kezd a Győzedelmek Nagyasszonyához (június 5-13).

Az orvos — akinek 5. és 24. között négy látogatását jelzik — tejkúrát írt elő, hogy így pótolja a majdnem teljesen hiányzó táplálkozást. (Egyszersmindenkorra megjegyezzük, hogy csak a dokumentumokkal igazolt orvosi látogatások számára hivatkozunk. Az orvos meglátogathatta a beteget többször is, anélkül, hogy ennek nyoma maradt volna.) 9-én kezdték és augusztus 23-ig tart. Június 15-ig Teréz húszszor is említi közeli halálát. Majd állapota állandósul és ez a « remény » is elenyészik (CJ június 15: 1). Június a fájdalmas várakozás hónapja.

Teréz figyelmességében a két nővér közti viszonyban a május 30-i eset óta jelentkező új stílus jelét vehetjük észre. Teréz megsokszorozza az Ágnes anyának szóló « kedves » mondásokat (8 mondás).

Az Áldozócsütörtök és Pünkösd közti levélváltás után, Ágnes anya kijárta Gonzága anyánál, hogy Teréz befejezze önéletrajzát. Június 4-től kezdve tehát a beteg meglévő erejét a C kézirat szerkesztésére fordítja, részben cellájában — ágyban vagy karosszékben —, részben a kertben.

« A gesztenyésben, ahová hosszú délutánokon a betegkocsiba ültetik, a betegápolók sietős jövés-menése közt bizalmas közlésre vágyó újoncnők és dolgozó nővérek veszik körül, akik boldogok, hogy kicsit elcseveghetnek vele. » (Mss I, 48 old.)

Környezete nem is sejti, hogy ő éppen lelki hagyatékát írja, mely a következő évtől kezdve meghódítja majd a világot. Szent Szívről nevezett Mária nővér még 35 év távlatából is maga előtt látja, « amint indulás előtt jól megtörölt tollát tejescsészéjébe mártja (hogy megóvja a rozsdától), s ezt mondja: 'Ez több jót tesz neki, mint nekem'. » (A nővér levele Ágnes anyához, 1932 február 6.)

A hétköznapi események látszólagos jelentéktelensége és lelki horderejük között fennálló ellentét — mely annyira terézi — meg kell hogy lepje a *Sárga füzet* olvasóját. Egyes jelentéktelennek vagy gyerekesnek tűnő szavak értelme csak a C kézirat olvasásakor tárul fel. A *Sárga füzet* viszont ennek a megvilágítása. Ágnes anya úgy mutatja be Terézt, mint aki éppen éli azt, amit a testvéri szeretetről ír: « Igyekszem megelégedettnek látszani és főleg azzá lenni » (Ms C 17v), mert « a legszebb gondolatok semmit sem érnek cselekedetek nélkül » (Ms C 19v).

Június Teréz történetében mindig a C kézirat megírá-

sának a hónapja marad, de gazdag más Teréztől származó iratban is. 16 levél vagy cédula mutatja igyekezetét: vigasztalja a most már tőle távoltartott Szentháromságról nevezett Mária nővért (4 cédula) és megnyugtatja Bellière abbét, « kedves kis testvérét » (június 21) anélkül, hogy saját egészségi állapotáról egy szót is szólna.

Három értékes dokumentum járul még a beteg megismeréséhez. Június 7-én, Pünkösdhétfőn tekintettel Gonzága anya közelgő névnapjára (június 21) és — Teréz meghatározása szerint — « közeli halálomra », Genovéva nővér egymásután háromszor lefényképezte húgát (VTL 1, 41-43 sz.; vö. 26. jegyzet). A három arckép, jóllehet csak néhány perccnyi időköz választja el őket, meglepően különbözik. Teréz lázasan, kimerülten minden egyes alkalommal kilenc másodpercig pózolt.

Engedjük, hogy ezek a szemek ránk tekintsenek (első felvétel, VTL 1, 41. sz.). Így megértjük, hogy amikor két nappal később megkísérli leírni hitbeli éjszakáját, miért fejezi be így mondanivalóját: « Nem akarok erről hosszabban írni, félek, hogy káromlás ... sőt attól félek, hogy máris túl sokat mondtam róla ... » (Ms C 7r). A *Sárga füzetnek* csak három mondása utal erre a megpróbáltatásra.

[46] Ha pontos a « kilenced alatt » meghatározás, akkor ennek a mondásnak az időpontja nem lehetett a megadott: a kilenced ugyanis június 5-én kezdődött. Kb. június 9 és 13 között történhetett.

[47] P 21 « Jézus, Kedvesem, emlékezz meg rólam! » 27. versszak, 8-9. sor.

[48] Vö. CJ július 8:15; 30:3.

[49] Ste Thérèse de Jésus, *Chemin de la Perfection*, Paris 1884, 17. old.

[50] Ágnes anya 1902 április 19-től haláláig (1951 július 28) ismét főnöknő volt egy rövid megszakítással (1908 május 8 - 1909 november 11-ig, haláláig, Gyermek Jézusról nevezett Mária-Angéla volt a főnöknő). Ágnes anyát hivatalában élethossziglan XI. Piusz

pápa erősítette meg Teréz boldoggáavatásakor, 1923 május 31-én.

[51] Utalás azokra a nehézségekre, melyekkel Ágnes anya első főnöksége idején (1893 február 20 - 1896 március 21) találkozott.

[52] Amióta Teréz megérezte, hogy halála közel, a «szeretet okozta halál» gyakran talált kifejezésre nagy vágyai között. P 15 «Szeretetből élni» 14. versszak: «Isteni Jésus, valósítsd meg álmom: / engedj belehalni a szeretetbe ...»; P 16 «Celina dala» 52. versszak: «Ó Jézus, hadd haljak meg egy napon / Szeretetből! ...»; Önfelajánlása (1895 június 9); P 21 «Édes Jézus, emlékezz meg rólam!» 18. versszak: «Szeretetből akarok meghalni / Uram, vágyamra / Emlékezz! ...»; P 27 «Szentháromságról és Szent Arcról nevezett Mária nővér éneke», utolsó versszak: «Jézus, add, hogy irántad való szeretetből haljak meg!»; LT 242; Ms C 7v, ahol június 9-én ezt írja: «Nincsenek nagy vágyaim, csak az, hogy annyira szeressek, hogy belehaljak a Szeretetbe ...»; Ms C 8r, minden bizonnyal másnap, azaz június 10-én: «Egyetlen kegyelem, amire vágyok, az, hogy életem a szeretet törje le»; P 53; LT 255; CJ szeptember 30'.

Ez a vágy sokat köszönhet Keresztes Szt. János befolyásának (CJ július 27 : 5), de keserű testi és lelki szenvedései is fejlesztik benne a «szeretet okozta halál» gondolatát (CJ augusztus 15 : 1). Betegsége alatt Krisztus példájára támaszkodik (itt és CJ július 4 : 2), anélkül, hogy megszűnne hinni kívánsága végső meghallgatásában (CJ július 27 : 5).

[53] Második vallásos tárgyú darabja Jeanne d'Arc-ról: Jeanne d'Arc befejezi küldetését, 1895 január 21-én. AL 1929 májusában változtatásokkal közölte ezt a darabot.

[54] Teréz ezt a részletet H. Wallon (Firmin-Didot 1877) könyvében olvashatta, melyet Jeanne d'Arc című darabja megírásánál használt.

[55] A kármeliták nagyon rövidre vágott hajat hordtak fátyluk alatt.

[56] Ms A 33r és CJ Fontos megjegyzés.

[57] Szent Szívről nevezett Mária nővér (PA 770): «Leginkább Isten iránt érzett szeretetében tűnt ki. Olyan bizalmas és gyöngéd volt ez a szeretet, hogy élete végén, hallottam, hogy a Szent Szüzet «Mamának» nevezte s a jó Istent ideális tisztalelkűséggel «Papa, a jó Isten» - nek.

Ez, a korabeli vallásos helyzetet tekintve, meglepő bizalmasság belső meglátásával megelőzi és eléri azt, amit az evangéliumokban az «Abba» szóval kapcsolatban Joachim Jeremias német exegéta munkája állapított meg: «'Abba' gyermeki és hétköznapi szó

volt: senki sem merte volna Istent 'Abbának' nevezni!... Jézus tehát úgy szólította meg Istent, mint a kisgyermek apját, ugyanazzal a bizalmas egyszerűséggel, ugyanazzal a bizakodó ráhagyatkozással... Ez az 'Abba' Jézus hiteles szava, 'ipsissima vox'. Magában hordja küldetésének tudatát és örömhírének lényegét. De ez még nem minden. A Miatyánkban megadja övéinek is a jogot, hogy 'Abbát' mondjanak, mint Ő... Azt a gyermeki bizalmat kell megszerezni, mely az 'Abba' szó mélyén van, hogy megtaláljuk Isten országának az útját.» (*Paroles de Jésus*, Paris, Cerf 1963, 85-87. old.)

[58] Genovéva nővér (PA 981): «Isten Szolgálójának szokása volt mondogatni: 'minden kegyelem'...» Ismeretes, hogy Georges Bernanos regénye (*Le journal d'un curé de campagne*, Pléiade 1961) népszerűsítette ezt a mondást (1259. old.). A plebános utolsó szava is ez. A körülmények is ugyanazok (szentségek nélkül hal meg). Szent Teréz utolsó szavainak első kiadása, a *Novissima Verba* Bernanos kedvenc olvasmánya volt.

[59] Ms A 35 r/v.

[60] Vö. CJ június 6:4; július 31:4; augusztus 1:5; szeptember 29:2; 30.

[61] Zsolt 90, 11-12.

[62] «Felütni az Evangéliumot»: találomra felnyitották az Evangéliumot vagy egy más lelki könyvet, hogy abban, a konkrét helyzetre vonatkozó, választ kapjanak. Családi és korának vallásos levelezése tanúsítja, hogy Teréz ezzel egy környezetében szokásos gyakorlathoz alkalmazkodott.

[63] Lk 22, 69.

[64] Lk 23, 43.

[65] Részlet egy korabeli énekből, melynek címe «Mi felejtenénk el Téged, kedves Anya?» (*Chants à Marie*, Paris 1879).

[66] Mt 23, 37.

[67] Ms A 50 r/v; CJ augusztus 7:3.

[68] Vö. 40. jegyzet.

[69] Mt 24, 43-44.

[70] Vö. 34. jegyzet.

[71] Szent Szívről nevezett Mária nővér (PO 1644): «Az ebédlőben Gonzága Szt. Alajos életéből azt a részt olvastam, amelyben egy gyógyulását kérő betegről van szó, aki rózsaesőt látott ágyára hullani, mint a kapott kegyelem jelképét. 'Én is — mondta nekem e rekreáció alatt — hullatok majd halálom után rózsaesőt.'»

Teréz igéretét bőségesen igazolja több tanú is.

[72] Vö. 15. jegyzet.

[73] P 51 «Miért szeretlek, ó Mária», 16 versszak, 6. sor.

[74] Teréz gyermekkora óta szokásos gesztusa (Ms A 17r), melynek nagyon mély vallásos jelentést tulajdonít (Ms B 4r). Jézusnak (CJ szeptember 14:1), a Szent Szűznek és a szenteknek tartja fenn (CJ szeptember 11:3), más teremtményre nem alkalmazza. Csak friss virágot akar hinteni (CJ július 25:8). Az égből azonban «mindenkire» (CJ augusztus 18:3) hull majd ígért «rózsaesője» (CJ június 9:3).

Érdekes megjegyezni, hogy ezt a gesztust megtalálhatjuk a keleti liturgiában is. «A mindennapi ima szertartásának egyik tartozéka, hogy virágszirmokat hintenek a szoborra. 'Sziromesőt hullatsz Istenedre' (hindu költemény).» (*Vie spirituelle*, 567. sz. 1970 január, 84. old.)

[75] A C kézirat, melyet június 4-től ír.

[76] Szentháromság vasárnapja.

[77] Teréz már nem tud résztvenni sem a szentmisén, sem a zsolozsmán, jóllehet kis időre még felkel. Abban az időben a pap csak súlyos esetekben léphetett be a klauzúrába. Ezért nem áldozhatott Teréz.

A betegség idejétől eltekintve is, Terézt egész szerzetesi élete alatt nagyon bántotta elmaradása a szentáldozástól. Vö. Szent Szívről nevezett Mária nővér (PO 1647): «Nagy szenvedést okozott neki a Kármelben, hogy nem áldozhattunk mindennap. Halála előtt kis idővel ezt mondta Gonzága anyának, aki idegenkedett a napi áldozástól: 'Anyám, ha majd az égben leszek, megváltoztatom nézetét.' Így is történt. Isten Szolgálója halála hogy ebben az időszakban túlzásba esett. Amikor ismét Gonzága anya, ahelyett, hogy ellenezte volna, nagyon örült neki.»

[78] Jn 14,3.

[79] Ms C 17r.

[80] Gonzága Szt. Alajos napja, másnap június 21-én.

[81] Ste Thérèse de Jésus, *Vie par elle-même*, Paris 1884, XI. fej. 576. old.

[82] Buissonets-ban, a családi otthonban Teréz sokáig két nővérének «kedves kisbabája» volt. Ez a szó gyakran előfordul Ágnes anya leveleiben, melyeket a gyermek Teréznek írt. Nem olyan gyakran, de hosszabb időn át Mária leveleiben: «Felnőtt kisbabám! De számomra mindig baba!» (LC 1887 május 30.)

Amikor Céline belépett a Kármelbe, a «két kicsi» jelenléte — úgy látszik — ismét felébresztette Máriában az anyai ösztönt.

Egyik füzetében ezt a mondatot jegyzi fel Genovéva nővér: «Teréz és én voltunk az ő 'Ba-bá'-ja.»

1897 június 7. óta tejkúrára szorítkozott. Teréz ekkor néhány verssort ír Gonzága anya névnapjára (június 21): «Én is kedves Anyám / Elmondom mondókám. / De nem túl jól gondolkozik / Aki csak tejecskét iszik!...» (P 52; vö. LT 254, levél Roulland atyához: «Öt vagy hat hete ismét kisbaba lettem, mert csak tejecskével élek»; LT 255).

Teréz, aki betegsége alatt teljesen nővérei ápolására volt utalva, édes nővérei számára így ismét az egykori «baba» lett. Amikor a Per hivatalossá vált, a bizalmas környezetben használt becenév is kezdett ismert lenni. Szent Szívről nevezett Mária nővért — aki gyöngéd volt ugyan, de egyáltalán nem édeskés — nyugtalanította, hogy ez milyen benyomást kelt majd. Leóniával a levelek felülvizsgálására vonatkozólag a következőket közli: «Kérlek, kedves kis Nővérem, töröld azt a három vagy négy sort, amit leveleidben láttam: 'Baba most nyugalomra tér', vagy ehhez hasonlót, nem emlékszem pontosan. Bár szöveghűen kell másolnunk, megérted, hogy ügyelnünk kell arra is, nehogy olyat hagyjunk bent, ami mások számára gyerekességnek tűnne. Csak mi ismerjük alaposan kis Terézünket, és mi tudjuk, hogy a gyerekes külszín alatt lelkének milyen kincsei rejtőznek.» (1910 húsvétján.) (Megjegyezzük, hogy Teréznek Leóniához intézett sajátkezű írásaiban nincs törlés és nem fordul elő a «baba» kifejezés sem.)

Ilyen értelemben tesz tanúságot Szent Szívről nevezett Mária nővér (PA 770): «Szenvedéseivel kapcsolatban ezt mondta: 'Hagyjátok Papát, a jó Istent cselekedni. Jól tudja Ő, mire van szüksége egészen kicsi babájának.' Kérdeztem tőle: 'Maga tehát kisbaba?' Erre komoly arckifejezést öltött és azt felelte: 'Igen,... de olyan baba, aki sokat gondolkodik! Olyan baba, aki aggastyán.' Ebben a pillanatban éreztem meg a legjobban, hogy gyermekségének az útja mennyi férfiasságot rejt, és jogosnak találtam, hogy kéziratában magára alkalmazza Dávid szavait: 'Fiatal vagyok, és mégis bölcsebb lettem, mint a vének'.»

Halála előtt két hónappal még ezt jegyzi fel Szent Szívről nevezett Mária nővér (C füzet, 92. old.): «Kis Anyám! Kérésére leírom azt az epizódot, amit maga már ismer: Halála előtt rövid idővel, kis Terézünk mellett voltam a betegszobában. Egy nővér jött látogatóba, és azt mondta neki: 'Maga gyermek, maga kisbaba.' Mivel elég gyakran hallottam ezt, megkérdeztem a látogatás után: 'Tehát maga gyermek?' Mély tekintettel nézett rám

és azt mondta: 'Igen, gyermek vagyok, de' — és felemelte hangját — 'olyan gyermek, aki vén'.» (1939 november 14.)

Érdekes Ágnes anya Teréz «gyerekes viselkedéséről» adott magyarázata is, melyet egy lisieux-i kármelita, Gyermek Jézusról nevezett Franciska Terézia anya hallott és még aznap le is jegyzett: «Meglepődve felelte: Dehát nagyon komoly személy volt Gyermek Jézusról nevezett Szent Teréz. Ő, aki olyan fiatalon lépett be a Kármelbe, különösen jelöltnő ideje alatt sohasem 'játszotta a gyermeket'... — De Anyám, az eredeti szövegben, amiből a *Novissima Verba* készült, Teréz gyakran mondta magáról, hogy 'baba'! — Azért tette, hogy szórakoztasson bennünket. Mikor látta, hogy szomorúak vagyunk, minden eszközt felhasznált, hogy mosolyra derítsen bennünket. Mi hívtuk őt 'babának', mert ő volt a családban a legkisebb. De ismert, hogy egyik nap Szent Szívről nevezett Mária nővérnek ő maga mondta: Olyan baba, aki vén! — A lelki gyermekség iránt érzett vonzalma nem vitte arra, hogy viselkedésében is legyen valami gyerekes? — Ez a gyermekség csak lelki síkon mozgott, belső életét jellemezte. Mindaz, amit ilyen értelemben külsőleg mutatott, csupán szeretetből történt. Biztosan erre utalt Genovéva nővér.

Amikor megkérdeztem tőle, Genovéva nővér megerősítette ezt. Azt mondta, hogy Gyermek Jézusról nevezett Szt. Teréz még önkéntelenül sem tette azt a kedves, kicsit gyerekes mozdulatot, mit olykor Ágnes anyánk szokott tenni. De élete utolsó heteiben még egyszer meg tudta játszani a Babát, hogy mosolyra derítsen s elűzze a szomorúságot. Ez pedig rendkívüli lelkierőnek a jele, mert akkora szenvedések között senki sem hajlamos arra, hogy magáról megfeledkezve másokat felvidítson. De az alázatos és jóindulatú, szerető Teréznek ez a kifejezésmód már annyira szokásává vált, hogy néhány órával halála előtt azt mondta Gonzága anyának — és nem azért, hogy megnevettesse —: Olyan baba vagyok, aki már nem bírja tovább!» (1945 szeptember 3-i feljegyzés.)

Szt. Ágostonról nevezett Teréz nővér beszámol arról, hogy a «baba» szót más esetben is használta (PO 1955): «A vallásüldözésről beszéltek, azokról a következményekről, melyek közösségünkre háramlanának egy esetleges száműzetés esetén. 'Mi a véleménye erről?' — kérdeztem tőle. — Elmennék a világ végére is, hogy folytassam szerzetesi életem — felelte. De én baba vagyok, másra hagyatkozom, oda megyek, ahova a jó Isten akarja.» Hasonlóan PA 1063.

A «baba» kifejezés tizenkétszer fordul elő a *Sárga füzetben*

és a Levelekben: a gyöngéd bizalmasság kifejezése (CJ augusztus 19:4; 20:1; LT 237, 254, 255); leginkább a halállal szemben álló Terézt jelöli (CJ július 7:1; 29:8; 31:4; augusztus 2:5; 20:1) mintegy enyhítve a kikerülhetetlen vég tragikumát, de fizikai kimerültséget is jelent (CJ augusztus 18:2; 21:2; szeptember 30).

Ágnes anya túl bizalmas családi kifejezésnek tartotta és ezért törölte a PO és NV változataiból. Genovéva nővér azonban nem habozott a nagy nyilvánosság elé bocsátani 1952-ben, a *Tanácsok és Emlékek*-ben (CSG).

[83] Lk 17, 10.

[84] A lisieux-i Kármel búcsúünnepe. A kolostor hivatalos neve: Jézus Szentséges Szíve és a Szeplőtelen Fogantatás Kolostora.

[85] Terézben nagyon korán felébredt a gyermekek lelki üdve iránti érdeklődés (CJ május 21-26:3). Már 1884 körül az apátsági iskolában foglalkoztatta a meg nem keresztelt gyermekek elkárhozásának a gondolata. «Mekkora boldogtalanság a jó Istent nem látni. Hiszen a legnagyobb boldogság épp az Isten látása. Tehát ők nem lesznek boldogok!» Majd a sajnálkozás néhány szava után így kiáltott fel: «Nos, mivel a jó Isten mindenható, én az Ő helyében mégis megmutatnám nekik magam.» (Volt hittanárnőjének, Szalézi Szt. Ferencről nevezett anyának az emlékirata: *La Petite Thérèse à l'Abbaye*, Lisieux 1930.) Ld. még P 31 «A Győzelmek Nagyasszonyához», 8-9. versszak; P 45 «Égi kistestvéreimhez», utolsó két versszak.

[86] Teréz már gyermekkorában tehetséges elbeszélő. Vö. Ms A 37r.

[87] A hagyomány szerint ez a keleti szent (ünnepe január 5) hosszú éveken át egy oszlopon élt. Innen a neve is.

[88] Teréz a társalgóban is rendszerint a háttérben maradt. Erről többen tanúskodnak:

Mme Guérin: «A kis Gyermek Jézusról nevezett Teréz nővér ismét nem szólt hozzám az utóbbi beszélgetés alkalmával; de nem tesz semmit, mert legalább láttam kedves kis alakját. Itt azonban nem látom és ezért nagyon szeretném, hogy mondjon nekem valamit.» (Levél Ágnes anyához, 1895 július 18.)

Szent Szívről nevezett Mária nővér: «... a társalgóban majdnem semmit sem szólt. Ez szokása volt. Nem is törődtek vele, lévén a legkisebb.» (1926 július 29-én feljegyzett beszélgetésből.)

Leónia PO 498: «Amikor többi nővéremmel együtt megjelent, mint igazi szerzetes mindig elsőnek távozott el. Még a társalgóban is kicsi és visszavonult maradt alázatosságában. Szívesen hall-

gatott többi nővérem társaságában. Isten Szolgálójának ez a mély alázata annál figyelemreméltóbb, mivel a szellem és a szív adományaival magas fokon rendelkezett.»

Szt. Ráfaelről nevezett nővér, a kolostor kapusa: «Amikor nővéreivel a társalgóba ment, alig szólt valamit, olyannyira, hogy a látogatók meg is kérdezték, hogy ő is ott van-e.» (Emlékirat 1907 december 16-án.) Ez a kérdés érthető, mivel abban az időben, a kor szokása szerint, fekete függöny zárta el a társalgó rácsát.

[89] Ms A 13r/v.

JÚLIUS

238 mondás, vagyis körülbelül a *Sárga füzet* egyharmada, és 34 levél beszél Terézről július havában. A többség a Guérin családnak szól, aki július 2. és augusztus 6. között La Musse-ben vakációzik.

Ez a két forrás mindenekelőtt rendkívüli részletes betegnapló. Lehetővé teszi, hogy lépésről lépésre kövessük a tuberkulózis fejlődését.

A június végi látszólagos szünet után július 6-án és 7-én ismételt, bőséges vérköpés jelentkezik. Teljes mozdulatlansággal, jéggel és különböző kezeléssel igyekeznek a közvetlen veszélyt elhárítani. Egy átmeneti megnyugvást kihasználva, 8-án este leviszik a beteget a földszintre a betegszobába, egy matracon; annyira gyenge.

Terézt «haldoklónak» tekintik. Mégis elhalasztják az utolsó kenetet, amit 8-án kér.

10-én, 14-én, 17-én, 20-án és 24-én újabb vérköpés; 27-én ismét és ettől kezdve augusztus 5-ig mindennapos lesz. Dr. De Cornière már nem reméli gyógyulását. Küzd a beteg növekvő gyengesége ellen. 7. és 14. között naponta meglátogatja. Július havában legkevesebb tizenhatszor látogatta meg.

Ha hihetünk Teréznek, ez az állapot csak «elviselendő kellemetlenségeket» okoz, «nem szenvedést» (CJ

július 18 : 2). De az elviselendő kellemetlenségek köhögési rohamokat és hányást jelentenek, ami lassan elpusztítja, erős lázat, izzadást, oldalfájást, nem is beszélve arról a szorongásról, ami, szokás szerint, a vérköpést kíséri. Ebből csak július havában 16-17 volt, sőt e szám kisebb a valódinál, mert csak a dokumentumokban formálisan jelzett vérköpéseket tartja számon. Egy július 25-i levél szerint Teréz « mindennap kb. két órán át fenn van ».

Teréz tanúsága szerint (CJ augusztus 3 : 8) 28-án kezdődnek nagy szenvedései. 29-én annyira súlyosbodik, hogy 30-án végre feladják neki az utolsó kenetet: úgy tűnik, hogy már nem éri meg a másnapot.

Ami a *Sárga füzet* belső értékét illeti, döntő jelentőségű a körülmény, hogy Teréz július 8-tól a betegszobában fekszik, ágya mellett Ágnes anyával. Így bizonyosabb — mint júniusban —, hogy valóban « utolsó beszélgetésekkel » állunk szemben.

A napok folyamán, minden megfontolt válogatás nélkül feljegyzett szavak bősége megnehezíti leltározásukat is.

Eddig már láttuk a betegségre vonatkozó adatokat.

A többi mondást három különböző jelentőségű kategóriába sorolhatnánk: nagy helyet foglalnak el a júliusi hetekben a « tréfálkozások », melyek arra késztetik Teréz környezetét, hogy azt mondják róla: « nevetve fog meghalni », majd az életrajzi emlékek és azok a megjegyzések, amelyek a Szent mély lelkét tárják fel előttünk a betegség e szakaszában. Ez a két utóbbi kategória kiegészítő magyarázatra szorul.

Május elején Teréznek abba kellett hagynia kézirata írását (nem tudjuk, melyik napon). Ami őt illeti, befejezte feladatát. Ágnes anyáé most kezdődik viszont. Amint a körülmények engedik, a Szent utasításokat ad neki. A leendő « történész » (CJ július 29 : 7) önkéntelenül is életrajzi meghatározásokat kér (hivatalok egymásutánja)

vagy pedig egyik-másik múltbeli esemény mélyebb értelmének a megvilágítását szeretné. A vizsgálat nem fölösleges, ha meggondoljuk, hogy Teréz hallgatása olyan hősies, hogy egy adott időszakban Ágnes anya odajut, hogy úgy véli, már « nem ismeri » kicsi lányát.

Még értékesebbek a beteg által felidézett gyermekkori emlékek, vallásos élményeire vonatkozó megjegyzései, a lelkiéletet illető szavai, testi-lelki szenvedéseivel szemben alkotott magatartása. Teréz zavarbaejtő vakmerőséggel állít, erősít... Nem érdekli, hogy szembekerül környezete véleményével. A halállal, vagy inkább Istennel szemben állva egészen eredeti. Az Istenre, önmagára, másokra vonatkozó igazság a « kis út » középpontjában áll, és ő arra törekszik, hogy ezt minél több lélekkel közölje. Ez küldetése, most már világosan látja. Ezért tulajdonít fontosságot kéziratának is, anélkül, hogy ragaszkodna hozzá. Július halál utáni küldetésére vonatkozó prófétai meglátások hónapja.

Ezek a nagy remények visszhangoznak nagyrészt abban a 13 levélben és cédulában is, melyet ebben a hónapban (ceruzával) írt.

Minden héten levéllel fordul Bellière abbéhoz, aki — mint szeminarista — még nem szilárdult meg hithirdetői hivatásában. Mindez hősies testvéri odaadásról tesz tanúságot, ha arra gondolunk, hogy ezekben a napokban a beteg annyira gyenge, hogy egyedül még kezet sem tud mosni.

[90] Minden valószínűség szerint Mlle Jeanne-Marie Primois, aki 1897 július 1-én halt meg, 43 éves korában.

[91] Vö. 34. jegyzet.

[92] Dr. De Cornière.

[93] « Tej, melyből centrifugával eltávolítják a kazeint és a zsíros részt, hogy megközelítse az anyatej összetételét. » (*Dictionaire Médical Larousse illustré*, Paris 1924.)

[94] Teréz gyermekkorában szélsőségesen hajlott « a sírásra »

(Ms A 24r). Ebből a gyengeségből 1886 karácsonyán gyógyult ki, s azután csak «nagyritkán és nehezen» sírt (Ms A 45r).

Utolsó betegségében érzékenysége ismét sűrűn késztette sírásra: szomorú, nagyon is emberi könnyek (CJ augusztus 19:1; 20:10; szeptember 13:1); a bánat könnyei (CJ július 29:3; augusztus 12:3; szeptember 7); a hála könnyei Isten iránt (LT 230; CJ június 7:1; augusztus 12:3; szeptember 8) vagy kis anyja iránt (CJ július 6:6; 25:7; augusztus 26:7; szeptember 23:1); a szeretet könnyei (CJ május 21-26:11'; 26; június 6:1; augusztus 5:7); örömkönnyek (CJ szeptember 6:2); vegyes érzelmek szülte könnyek (CJ augusztus 17:5).

Teréz azt is mondja, hogy az égben is fog sírni: amikor először találkozik majd a jó Istennel (CJ július 8:13; 21:2) vagy — s ez csupán pajkosság — ha egyik-másik vágyát nem teljesítik majd odaát (CJ május 21-26:8; július 8:4).

[95] A szerzetesnőket rendszerint egy kis fakereszttel és fogadalmuk szövegével temetik el. Teréz sírjába még egy pálmalevelet is tettek és Önfelajánlásának egyik másolatát (Ágnes anya PA 2392). Dr. La Néele — aki jelen volt 1910 szeptember 6-án az exhumáción, s aláírta a non-cultus pernél felhasznált jegyzőkönyvet (1911 augusztus 30-án) — a földi maradványok hivatalos vizsgálata után négy nappal, 1910 szeptember 10-én ezt írja Leóniának: «Kis Terézünk exhumációja rendben lefolyt. A test egészben maradt, de már csak száraz csont, hús és bőr nélkül. Nagyon jó állapotban találtuk csokrát (sterilizált zöld növény). Ezt is elvettem, mint ruháinak legnagyobb részét is, amit csak lehetett. A fátyol már nem volt meg. Rózsafüzérének a keresztje ujjai között volt. Elküldtem a Kegyelmes úrnak, aki nagyon örvendett az emléknek.» Valójában nem a rózsafüzérkeresztről volt szó, hanem arról a kis fakeresztről, melyet fentebb említettünk.

A pálmával kapcsolatban ezt jegyzi meg Ágnes anya (NPPA, *Sa précieuse mort*): «Volt a kolostorunkban egy a pálmához hasonló levélzetű növény, amit kápolnánk díszítésére használtunk. Jóllehet sterilizált volt, megpenészedett és el kellett égetnünk.»

[96] Vö. CJ július 3:4: és 93. jegyzet.

[97] Vö. CJ július 27:5.

[98] Ms A 80r/v.

[99] Ms A 70r.

[100] Teréz vidámsága betegsége alatt CJ május 19; július 6:3; 8:4; szeptember 6:2; Teréz maga is hangsúlyozza jellemének ezt a vonását (Ms A 37r; CJ május 27:6). Környezete

is bőven igazolja Teréz jókedvét a betegszobában. Vö. tréfálkozásait a *Sárga füzetben.*

[101] Youf abbé, a Kármel lelkésze.

[102] Vö. CJ augusztus 27:6.

[103] Ms A 68r; 72r; 73v.

[104] *Krisztus követése,* II. 9. Megfontolások.

[105] Arról a szoborról van szó, melyet Teréz 1883 május 13-án mosolyogni látott (Ms A 30r). Amióta Céline a Kármelbe lépett (1894 szeptember 14-én), ez a szobor a Teréz cellája előtti kis helyiségben állott, amely előszobaként szolgált. Két nappal az itt említett eset után, azaz július 8-án, a betegszobába vitték át.

[106] Vö. 82. jegyzet.

[107] 1895 június 9. Vö. Ms A 84r.

[108] Jób 13,15 a Vulgata szerint.

[109] Vö. CJ július 13:7; augusztus 11:6; 15:7.

[110] Martin úr betegsége, főleg beutalása óta (1889 február 12-én), haláláig (1894 július 29-én).

[111] 1886 október, vö. Ms A 43r.

[112] Leónia keresztanyja.

[113] Vö. 40. jegyzet.

[114] Ágnes anya szerint apjuk használta néha ezt a kifejezést (LT 219).

[115] Vö. CJ július 14:10.

[116] Céline és Teréz szokásos hasonlata.

[117] Vö. Ms A 59v. Teréz 1887 november 12-én, szombati napon, látta Bolognában Szt. Katalin épen maradt, összeszáradt testét.

[118] 1887 november 14-én Rómában, a Barberini-téri kapucinus kolostorban látta Teréz Boldog Kriszpin (született Viterbóban 1668-ban, meghalt Rómában 1750-ben) romlatlan testét.

[119] Valószínűleg az újoncnők által felszolgált «túl ecetes, jó kis salátára» utal, vö. Ms C 27r.

[120] Lk 2,19.51.

[121] Jel 7,17; 21,4.

[122] Vö. CJ július 21:2.

[123] Dán 3,51 sk.

[124] Maurice Bellière és P. Adolphe Roulland, vö. Ms C 31v, 32r/v, 33r.

[125] Korabeli párisi művirágkészítő vállalat.

[126] A francia «bière» szó kettős értelmű: koporsó és sör.

[127] Vö. CJ augusztus 2:5.

[128] Maupas kanonok.

[129] Vö. CJ július 15:1; 31:1; szeptember 2:1; 23:2. Francia szójáték: datte = datolya, date = dátum.

[130] Mt 26, 35.

[131] A C Kézirat, melyet néhány nappal azelőtt fejezett be.

[132] Szójáték. A franciában a latin «semper» (a zsolozsmából: most és mindörökké) és a Szentatya = Saint Père egyformán hangzik.

[133] Vö. 40. jegyzet.

[134] Valószínűleg utalás egy gyermekkori élményre. Egy ló állta el a kertbe vezető utat. A játszó gyermekek átbújtak alatta. Alençonban történt; Teréz 3-4 éves lehetett. (Genovéva nővér.)

[135] A betegszobában legalább két kereszt volt Teréznél. Az egyiket Ágnes anya cserélte el vele 1889 február körül, újoncideje kezdetén (LT 263). Erről van itt szó (és CJ július 25:4; szeptember 11:5; 14:1; 30). Teréz halála után Leónia kapta; 1922-ben visszatér a Kármelbe. Gyémánttal díszítve az ereklyetartóba került és ott maradt 1960-ig. Jelenleg a kolostorban őrzik.

A másik feszületről Teréz Bellière abbéhoz írt levelében beszél (LT 263), s ezt az abbé Teréz halála után emlékbe kapja. Ezt a kis keresztet Leónia adta Teréznek elsőáldozása alkalmával (Ms A 34r), magával vitte Rómába és vele volt újoncideje alatt is. Bellière abbé halála után (1907 július 14-én) visszakerült a Kármelbe. Jelenleg az Ereklyék termében van (az elsőáldozási emlékek között).

Az utolsó kenet napján (1897 július 30) a Kármel betegszobájában őrzött nagy keresztet csókolta meg.

Halála után azt a feszületet tették a kezébe, amit beöltözésekor viselt. Ágnes anya három nap múlva ezt magához vette.

[136] A Kármelben szokásban volt pénteken 3 órakor csengetni, Krisztus halálának emlékére. Ekkor minden szerzetesnő — bárhol is volt — letérdelt, megcsókolta a földet és saját feszületét.

[137] Vérköpése, vö. CJ július 10:4.

[138] Teréz ágyfüggönyére a következő képeket tűzte:
— Théophane Vénard (CJ augusztus 10:1);
— a Szent Arc, breviáriumából (CJ augusztus 5:9);
— a Gyermek Jézust tápláló Szűzanya, melyről itt szó van.
— az ún. Messinai Kis Jézus, breviáriumából (CJ július 25:4).

[139] Vö. 40. jegyzet.

[140] P 51 «Miért szeretlek, ó Mária», 6. versszak, vö. CJ június 10.

[141] Zsolt 141, 5. Vö. CJ augusztus 6:1.

[142] Ste Thérèse de Jésus, *Château intérieur,* Paris 1884, 6. demeurs, V. fej. 533. old.

[143] Ste Thérèse de Jésus, *Chemin de la Perfection,* Paris 1884, XXXII. fej. 192. old.

[144] Ms A 70r; Ms C 36v; Vö. CJ július 20:3.

[145] Vö. CJ július 20:3.

[146] Hosszas kutatás ellenére sem tudták megtalálni ennek a szövegnek a szerzőjét. Lehet, hogy Ágnes anya téved, annál is inkább, mivel maga sem biztos a címben.

[147] Jn 3,8.

[148] A kármeliták kb. 1920-ig használtak fehér porcelánhoz hasonló éjjeli lámpát. Tulajdonképpen inkább melegítőről van szó, melynek az volt a rendeltetése, hogy melgen tartsa éjszaka a folyadékokat (herbatea, stb.). Négy, szétszedhető részből állott. Érthető tehát, hogy időbe telt, amíg Teréz megtisztította és előkészítette.

[149] Marie Guérin, a Martin nővérek unokatestvére.

[150] Utalás a loretói litániára, vö. CJ augusztus 23:9.

[151] Vö. 138. jegyzet.

[152] P 53.

[153] Ágnes anya nem jelöli meg ennek a gondolatnak a forrását. Lehet, hogy Terézt a «Híres Mandard verse, amikor elhagyta a trappista kolostort» című költemény egy mondata ihlette: «Itt kemény az élet, de édes a halál.» Ez a lap egy a kórus előtt álló s Teréz által jól ismert könyvben volt: P. Faber, *Tout pour Jésus ou Voies faciles de l'amour,* Paris 1874[22].

[154] Vö. CJ július 7:4.

[155] Ezt a bort Guérin úr ajándékozta a közösség betegeinek.

[156] Mt 26,29.

[157] Vö. CJ július 13:12.

[158] Vö. CJ május 21-26:3; július 30:5. Ezek mind Teréz kedvencei: a Szent Szűz, B. Théophane Vénard, Szt. Cecília. De ennek a választásnak családi jellege is van: apja neve Lajos, saját neve Teréz. — Hasonló társítás van a Bellière (LT 220; 224) és Roulland atyának (LT 221) javasolt névsorban.

[159] A «lelki gyermekség útja» — mely a PO változatában is szerepel — úgy látszik, hogy Ágnes anya betoldása. Ismeretes, hogy ezt a kifejezést Teréz sohasem használta. Először 1907-ben jelenik meg a HA XII. fejezetében azzal a kis úttal kapcsolatban, aminek tanítását a Szent küldetésének tekintette.

[160] Vö. 40. jegyzet.

[161] Erre a meggyőződésre példák: CJ július 16:2; 18:1.

[162] Zsolt 91, 5.

[163] Teréz 1885 májusban és szeptemberben (Ms A 41v), 1886 júliusában (Ms A 42r/v) és 1887 júniusában (LT 23-24) tartózkodott Trouville-ban; Alençonban pedig 1883 augusztusában (Ms A 32r/v) és 1886 októberében (Ms A 43r).

[164] Vö. CJ szeptember 2:3. A szerzetesnők saját kezdeményezésére hagyott bűnbánati gyakorlatokról van szó.

[165] Ágnes anya PA 1205: «Nagyon nehezére esett füvet szedni a kertben, ahova mindennap fél ötkor kiküldtem, hogy levegőn legyen. De nem panaszkodott. Azért sem, mert számára jó alkalom volt ez arra, hogy Anyánkkal találkozzék, aki megalázta kérdezve tőle: 'Miféle újoncnő az, akit mindennap sétára kell küldeni?' És azt is hallotta: 'Ez a gyermek semmit sem tesz.'» Ez az epizód nincs benne a Ms A-ban. Ágnes anya toldta be a HA-ba első kiadásától kezdve (HA 1953, VII. fej. 90-91. old.).

[166] Komlóból a kolostorban készített ital.

[167] A *Sárga füzet* téved. 1893 júniusában hagyta el Teréz a sekrestyét. Biztos adatok szerint 1892 januárban már a sekrestyében volt (Ms A 79r/v) és a *Fondations* III. 216. old. szerint (Háztörténet) 1893-ban festette az oratórium freskóit, kis angyalokat a tabernákulum köré. 1896-ban lett ismét sekrestyés.

[168] Ágnes anya (PA 716) és Genovéva nővér (PA 2408) arról tanúskodnak, hogy Szt. Józsefről nevezett Mária nővérrel senki sem tudott kijönni.

[169] Két éven át (1889-1891) Ágnes anya és Teréz a rekreáció után együtt hozták rendbe az ebédlőt. Ebben az órában szabad volt beszélgetniök. Ágnes anya engedélyt kért Gonzága anyától, hogy gondolatait bizalmasan közölhesse Terézzel. Teréz megelégedett a figyelmes hallgatással, anélkül, hogy ő maga is megnyílt volna.

[170] Vö. CJ augusztus 18:7.

[171] Teréz rejtett szenvedése, vö. CJ július 29:2.

[172] Neh 4, 11.

[173] Ms A 11v; 15r.

[174] Vö. CJ július 12:3.

[175] P 21, 32. versszak.

[176] Vö. CJ július 27:5.

[177] Vö. CJ július 8:6.

[178] Vérköpés.

[179] Csak 1909 május 2-án avatták boldoggá.

[180] Troude abbé, a bayeux-i egyházmegyéből, Bellière abbé iskolatársa.

[181] Ms A 82r.

[182] Teréznek megvolt a *Kis virágok* két kötete. Ezekben nem fordul elő az idézet. Megtalálható azonban Grignion de Montfort Szt. Simon könyvében (*Traité de la vraie dévotion à la Sainte Vierge*). Lehet, hogy Teréz Szt. Simon mondását a *Kis virágok* más kiadásában olvasta, vagy még a Buissonets-ban, vagy esetleg a Kármelben, Szt. Simon könyvében.

[183] Ágnes anya törölt három sort. Később szívesen elmesélte bizalmas körben, mit is tett Teréz: az ágy lábánál kisszéken ülő nővére arcát lábával megsimogatta (szóbeli hagyomány, DCL).

[184] Jel 10, 6.

[185] Vö. CJ július 13:15.

[186] Vö. CJ július 11. 6.

[187] Hat szerzetesnő halt meg Teréz idejében a Kármelben, köztük négy szeme láttára.

[188] Vö. CJ június 5:2; július 27:6; augusztus 10:4.

[189] Jn 18, 38.

[190] A HA XXI. kiadásától kezdve (1923) a «bizalom útja» kifejezést a «gyermekség útja» váltja fel. Vö. 159. jegyzet.

[191] Vö. 34. jegyzet.

[192] Teréz a következő jámbor társulatokba iratkozott be:

1. A Szent Gyermekség Műve, 1882 január 12-én;
2. Szent Angyalok Társulata (Ms A 40v), 1882 május 31-én;
3. Szent Rózsafüzér Társulata, 1884 szeptember 25-én;
4. Tours-i Szent Arc Társulat, 1885 április 26-án;
5. Imaapostolság, 1885 október 15-én;
6. St. Dizier és Tours-i Istenkáromlásért és a vasárnap megszentségtelenítéséért Engesztelő Főtársulat, 1885;
7. Mária Gyermekeinek Társulata, 1887 május 31-én.

[193] Ms A 73r.

[194] Újoncmesternője, vö. CJ szeptember 2:2.

[195] Nem lehet tudni, hol olvasta Teréz ezt az idézetet.

[196] Franciska-Terézia nővér szerint (PA 1250) Gonzága anya volt az.

[197] 1890 szeptember 8.

[198] Zsolt 70, 1. «Benned reméltem, Uram!»

[199] Martin úr betegsége.

[200] Első áldozásainak egyike után kezdte vonzani Terézt a szenvedés (Ms A 36r; CJ július 31:13). Szerzetesi élete kezdetén (Ms A 69v) ez sokszor heves vágyig fokozódott, majd egy időre elcsitult (1893-95). 1896 húsvétjától kezdve, testi-lelki megpróbáltatásaival együtt, újra előtérbe lép vágya a szenvedés után (Ms

B 3r; Ms 31r). Képessége erre egyébként is nagyon nagy (CJ július 29:14; augusztus 26:3). Utolsó hónapjaiban már odajut, hogy «nem tud többé szenvedni» (CJ május 29), mert a szenvedés — a szeretettel egyesülve egyetlen kívánatos dolog számára (LT 253) — lett «mennyországa idelenn» (LT 254). Végül is már azt kérdi magától, miként lesz majd az égben «boldog szenvedés nélkül» (LT 258).

Teréz feltárta ennek a nagy szenvedés utáni vágynak mélységes okait is: a jó Isten tetszésére akar lenni (CJ július 16:6'; augusztus 29:2); hasonlítani akar Jézushoz és «a szenvedés tesz minket Hozzá hasonlóvá» (LT 173; CJ szeptember 30); lelkeket akar menteni (LT passim; CJ július 12:3; 30:3; augusztus 1:1; 18:3'; szeptember 2:7; 30).

[201] Utalás az utca zajára. A kórusról és egy belső udvarról lehetett hallani, Teréz cellájában nem.

[202] Nem találták meg ennek a két verssornak az eredetijét. Lehet, hogy egy buissonets-i ének emléke.

[203] A lábat nyújtották csókra, mint CJ augusztus 2:5.

[204] Ittenbach után. Ezt a képet tartja kézben Teréz a június 7-i három felvételen (VTL 1, 41-43. sz.). Breviáriumában őrizte, vö. 138. jegyzet.

[205] Párisi Kármel a Messine sugárúton. Ma Boulogne-sur-Seine-ben van. Szentháromságról nevezett Mária nővér ott próbálta meg a szerzetesi életet 1891 április 30. és 1893 július 8. között, de egészségi okokból el kellett hagynia.

[206] Utalás a nagypénteki zsolozsma siralmaira (Improperia). «Felelj nekem!»

[207] Vö. CJ július 4:4.

[208] Nem ismerjük a költeményt, melyre Teréz utal.

[209] Ismeretlen a szóbanforgó szórakozás.

[210] Én 5,7 és 3,4.

[211] 1889 január 10, csütörtök.

[212] Dolgozó nővér, szül. Victoire Désirée Toutain (1817 május 27 - 1892 január 7).

[213] Teréz álmai betegsége alatt: CJ július 27:3; augusztus 4:6; 5:6; 15:3; lázálmai is vannak: CJ augusztus 4:1; 24:3.

[214] Nem lehetetlen, hogy Teréznek ez a szava magyarázza meg a CJ július 29:3-ban említett ajándékot, a «kis muzsikát» (vö. 229. jegyzet).

[215] Ms C 20v. Márta nővérnek, aki nyolc évvel volt idősebb Teréznél, négy esztendőt kellett a noviciátusban maradnia fogadalma után (1890-94), amint akkor ez a dolgozó nővérek esetében

szokásos volt. Annyira ragaszkodott Terézhez (PA 409), hogy próbaidejét 1895-ig meghosszabbította (PO 512).

[216] 1893 februárban Ágnes anya Terézt Gonzága anya mellé osztotta be, hogy újoncmesternői feladatában segítse. «Amikor 1893 februárban megválasztottak főnöknőnek, kénytelen voltam Gonzága anyát újoncmesternőnek kinevezni. De hogy ez ne váljék a lelkek kárára, azt mondtam Gyermek Jézusról nevezett Teréz nővérnek — akkor 20 éves volt és első a noviciátusban —, hogy vigyázzon két társára, Márta és Mária-Magdolna dolgozó nővérekre (ez utóbbi hat hónappal korábban lépett be). Valójában tehát őt bíztam meg a noviciátussal. Gonzága anya beleegyezett, hogy alkalomadtán általa feddje és oktassa őket.

Isten Szolgálójának 1893 végén kellett volna elhagynia a noviciátust, de kérte, hogy maradhasson. Elsősorban alázatból, de buzgalomból is tette ezt, mert tudta, hogy ha elhagyja, többé már nem foglalkozhat az újoncnőkkel» (Ágnes anya, NPPA, *Prudence*, vö. PO 448).

1894 június 16-án Terézt jelölik ki Szentháromságról nevezett Mária nővér kísérő «angyalának».

1894 szeptember 14-én Célinet «teljesen Terézre bízzák, hogy mindenben oktassa» (CJ július 16:2).

1895 augusztus 15-én Marie Guérin is belép a Kármelbe, miután éveken át bizalmas kapcsolatot tartott fenn Gonzága anyával, jövendőbeli újoncmesternőjével. Nagyon ragaszkodik Ágnes anyához is. Ilyen körülmények között Teréz nővérnek, «a noviciátus öreg korelnökének» (LT 180) a lelki vezetése fölöslegessé válik. Oltáriszentségről nevezett Mária nővér is azok közé tartozott, akik «kezdetben csak bizalmatlansággal adóztak neki» (Ágnes anya, NPPA, *Charité envers le prochain*).

[217] Miután 1896 márciusában Gonzága anyát ismét főnöknővé választották, Teréz helyzete nagyon kényes. Sohasem nevezték ki hivatalosan újoncmesternőnek, jóllehet a valóságban ezt a hivatalt töltötte be. Ezt a helyzetet ő maga vázolja önéletrajzában (Ms C 3v; 26v). Érthető, hogy Gonzága anya megtartotta magának az újoncmesternői tisztséget a főnökséggel együtt. Ms C 22r/v valószínűleg az 1896 márciusi, félhivatalos megbízatásra utal. Vö. CJ szeptember 14:1.

Gonzága anya nem habozik Teréz halála után ráírni fogadalmi lapjára: «Az újoncmesternői hivatalt annyira tökéletesen és olyan bölcsességgel töltötte be, mellyel csak Istenszeretete volt egyenlő.»

[218] Charles Maupas kanonok (névnapja november 4-én). Ab-

ban az időben szokás volt, hogy az előljáró bizonyos ünnepeken beléphetett a klauzúrába.

219 *La Vive Flamme d'Amour*, 1. versszak, 6. sor.

220 Vö. 52. jegyzet és CJ július 4:2.

221 Vö. 219. jegyzet, 1. versszak, 6. sor magyarázata.

222 Teréz nem szószerint idézi Jeanne d'Arc-ot, hanem összefoglalja több kijelentésének a tartalmát.

223 Bell 1876-ban találta fel a telefont és kísérletezett vele, tehát Teréz számára modern találmány volt. Az állam 1899-ben monopolizálta használatát.

224 Vö. CJ július 13:13; Ms C 8v.

225 1896-ban.

226 Teréz Kármelbe lépése előtt nem gyakorolt testi önsanyargatást (vö. Ms A 68v; egyetlen kivétel Ms A 74v) Belépése után kezdett vonzalmat érezni iránta, de ifjú kora miatt Gonzága anya semmiféle önként vállalt vezeklést nem engedett meg neki (Ms A 74v). Csak azokat végezte, amiket a szabály előírt: hetente három disciplina (önostorozás), teljes absztinencia (böjt). Miután Ágnes anyát főnöknővé választották, megengedte, sőt bátorította Terézt, hogy önként is vezekeljen; annál is inkább, mert ebben az időben ő maga is erre adta magát. Később Ágnes anya belátja, után a lelkész úr mindennap megáldoztatott bennünket, és Gonzága anya lett a főnöknő (1896), Ágnes anya — Teréz betegsége óta — arra törekedett, hogy távol tartsa őt minden önként vállalt önsanyargatástól. Az *Utolsó Beszélgetésekben* Teréz nagyon tartózkodó «a vezeklő eszközökkel végzett önsanyargatással» szemben (CJ augusztus 3:5).

227 Gyermekorban tanult versre emlékezik vissza (Ms A 11r).

228 Vö. CJ július 30:9; 31:13; LT 253.

229 Gyerekjátékról volt szó, egy kis hangszerről. Szokásban volt, hogy Szt. Márta napján a dolgozó nővéreket olyan tárgyakkal ajándékozzák meg, amiket azután szabadon továbbadhattak családjukban a kisgyermekeknek.

230 Tehát 1894 június 18-án.

231 Ms A 84r.

232 Vö. CJ szeptember 10:2.

233 Teréz önkéntelen felkiáltása gyermekkorában, amikor anyja halála után nővére, Paulina karjaiba veti magát (Ms A 12v).

Teréz többször használja ezt a betegszobában (CJ július 30:12; augusztus 18:3; 23:7, 10; szeptember 4:4; 28:1). Megtaláljuk újoncidő alatti leveleiben is (LT 76; 106; 115), de hiányzik azokban, melyeket Ágnes anya főnöksége idején írt.

234 Teréz Gonzága anya engedélyével tartotta meg lelki testvérei fényképét.

235 Vö. CJ május 21-26: 3.

236 Vö. CJ július 30: 15.

237 Kb. huxhami elixir.

238 « Keserü » és « keserűség » terézi szavak. Az előző 14-szer fordul elő önéletrajzában, 10-szer a LT-ben. Az utóbbi 20-szor önéletrajzában, 11-szer a LT-ben, hogy csak ezeket a forrásokat említsük.

239 Teréz kívánságát teljesítették. A családi hagyomány szerint Dr. De Cornière ezt a képet bekereteztette és szobája falára függesztette.

240 Mt 25, 40.

241 A lisieux-i Kármel alapította 1861-ben.

242 Vérzésállító folyadék.

243 Vö. 40. jegyzet.

244 Vö. CJ július 30: 7.

245 CJ július 25: 11; augusztus 1: 8 és vö. 40. jegyzet.

246 Maupas kanonok

247 Mk 3, 7.

248 Vö. 40. jegyzet.

249 Vö. CJ augusztus 3: 9.

250 Utalás a getszemáni jelenetre. Mt 26, 36-46.

251 Teréz ezt a kis éneket kétségtelenül az « O filii et filiae » húsvéti ének dallamára rögtönözte.

252 Vö. CJ augusztus 15: 1.

253 *Krisztus követése*, III. könyv, XXVI. fej. 3.

254 Ms A 36v.

255 Vö. CJ augusztus 5: 9.

256 Teréz itt beszél utóljára a tolvajról a *Sárga füzetben*. Vö. CJ június 9: 1.

AUGUSZTUS

Augusztus 5-ig a vérköpések mindennaposak voltak. Ezen a napon megszűntek. Állapota állandósul. Elsősorban erős fuldoklás jellemzi.

Dr. De Cornière elhatározta, hogy feleségét Plombières-be kíséri, mert látja, hogy a betegség még hetekig

elhúzódhat. Ami a Guérin házaspárt illeti, visszatérve augusztus 6-án La Musse-ből, két nap múlva ismét útrakelnek Vichybe. Ennek a távollétnek köszönhetjük az újabb levélsorozatot (17) ebből a hónapból. Hasznosan kiegészítik a *Sárga füzetben* feljegyzett 221 mondást.

A « nyugodt », jóllehet fájdalmas időszak után 15-én, vasárnap hirtelen új szakasz áll be a betegségben. Teréz bal oldalát éles fájdalom hasítja át. A kezelőorvos távollétében Dr. La Néele-t hívják ki, augusztus 17-én. Megállapítja, hogy a beteg a « tuberkulózis végső szakaszába érkezett » és nyugtatókat ír elő a bordaközi fájdalmak ellen. Ezután ő is távol marad 25-ig. Így csak 30-án látja viszont unokahúgát. Időközben Teréz betegségének egyik legfájdalmasabb krízisét éli át. Ágnes anya így számol be erről:

« Gyengesége miatt nem bír mozdulni sem. Órákon át köhög, ami nagy fejfájást okoz neki. Lábai megdagadnak, egyébként nagyon lesoványodik. Fogyása sebeket okoz. Nagyon szenved tőlük. Csontjai átszúrják bőrét. Izületeiben is szenved és annyira legyengül, hogy a Misererét sem tudja hallgatni rosszullét nélkül, amikor szentáldozásra jönnek hozzá. Rendkívülien kifárasztja egy papír zizegése, a legóvatosabb lépések, a leghalkabb beszélgetés is. »

Augusztus 22-én súlyosbodik helyzete:

« (...) rettenetes fájdalom fogja el beleit, hasürege megkeményedik, mint a kő, csak szörnyű szenvedések kíséretében müködik. Ha felültetik — hogy elkerüljék a nagyobbméretű fuldoklást, amikor hosszasan köhög — azt hiszi, hogy ' vasszegeken ül '. Azért könyörög, hogy imádkozzanak érte, mert már ott tart — mondja —, ' hogy eszét veszti '. Azt kéri, ne hagyják kezeügyében a külső használatra szánt, mérget tartalmazó gyógyszereket. Azt tanácsolja, hogy ezeket sohase hagyják ilyen

kínokat szenvedő beteg mellett, csak azért, mert 'eszét vesztve' nem tudja, mit tesz, és könnyen öngyilkosságot követhet el. Egyébként, ha nem lett volna hite, egy pillanatig sem habozott volna, hogy öngyilkos legyen.

Mivel Dr. De Cornière még mindig távol van (...), augusztus 30-án Dr. La Néele-nek távíratoznak, — aki Caenban lakott —, hogy jöjjön és vizsgálja meg Terézt. Megállapította, hogy a beteg rettenetesen szenved, és enyhítő orvosságokat rendelt számára. »

Ennek a hónapnak az orvosi görbéje a *Sárga füzet* szakaszában jól tükröződik.

A hónap első fele elsősorban július folytatásaként mutatkozik: utalás kéziratára és küldetésére; életrajzi visszaemlékezések; a « kis utat » magyarázó, tanító jellegű megfontolások.

15-től kezdve Teréz ellenállása jelentősen csökken. Az *Utolsó Beszélgetésekben* mindenekelőtt a nagybeteg van jelen: hősies beteg (számos mondásának a szenvedés és a betegség a tárgya), aki még módot talál rá, hogy « kis bohóságait » megjátssza (CJ augusztus 22 : 8), azért, hogy környezetét vigasztalja. « Kisgyermek », aki már nem törődik sem küldetéssel, sem kézirattal, « nem gondol nagy dolgokra » (CJ augusztus 1 : 8), de érdekli, amit az ablakon át lát és a virágok, amit hoznak neki.

Ágnes anya augusztus 19-i kérdése teljesen a valóságban gyökerezik: « Mindent megmondott, ugye? » Tényleg, lényegében elhangzott már a terézi üzenet. Még néhány mély megfontolás következik csak, főleg a Szent Szűzre vonatkozólag (augusztusban erőteljesebben folyamodik Máriához).

De nem kell már Terézben a « kis útját » magyarázó bölcs tanítót keresnünk. Néznünk kell őt, amint szenved, mosolyog, fuldoklik, sír.

Minden mozdulatában, minden szavában, amit Ágnes

anya ceruzával feljegyez, látjuk, hogy Teréz szeretetének teljes mértékét adja. A hónap utolsó napjait a fizikai pusztulásról tett vallomások jellemzik, melyek rendkívüli fájdalomról tanúskodnak. Ezt tökéletesen megerősítik a Guérin család és Dr. La Néele leveleinek szinte orvosi jellegű beszámolói.

Azt se feledjük el, hogy ugyanakkor a lelki megpróbáltatás sem szünetel (szerény, de rendszeres utalások: CJ augusztus 6, 8, 10, 15, 26, 29).

Ezeket a körülményeket ismerve jobban tudjuk értékelni Teréz akaraterejét: ez időszakból öt ceruzával írt írást hagyott hátra, köztük az augusztus 10-én kelt Bellière abbénak írt utolsó hosszú levelét.

[257] Ms A 45v.

[258] Teréz itt befejezetlenül maradt kéziratára utal. Ezentúl csak néhány levelet vagy cédulát ír és képeket ír alá.

[259] Jn 14, 2.

[260] Vö. 226. jegyzet.

[261] Bellière abbé és Roulland atya.

[262] Roulland atya karácsonykor ágybanfekvő beteg volt (LT 221).

[263] Dr. De Cornière a Kármel kérésére kivette és konzerválta Genovéva anya szívét. Ágnes anya egy időben az alapítónő esetleges szenttéavatására gondolt, mivel szentség hírében hunyt el. «... Várták, hogy csodákat tegyen halála után.» Vö. CJ augusztus 10:7.

[264] Szabad idézet tartalom szerint valamelyik életrajzból.

[265] Ste Thérèse de Jésus, *Poésie-Glose* (*Oeuvres Complètes*, I. 365. old.).

[266] P 42 «Örömöm!...»

[267] Vö. CJ július 9:2.

[268] Vö. CJ július 25:4 és augusztus 19:3.

[269] Vö. CJ július 20:1; 25:13; Ms C 32v.

[270] Gn 2, 17.

[271] Vö. 213. jegyzet.

[272] Vö. CJ augusztus 9:4 és 400. jegyzet.

[273] Vö. CJ augusztus 12:3 és szeptember 30.

[274] Vö. CJ augusztus 3:4.

[275] Ms B 3r.

[276] Auguste Acard.
[277] Zsolt 108, 23.
[278] Vö. CJ szeptember 13 : 1.
[279] Vö. CJ június 4 : 1.
[280] Vö. 213. jegyzet.
[281] P 15, 11. versszak 1-2. sor.
[282] Jób 7, 4.
[283] Iz 53, 1-2.
[284] Ágnes anya (PA 580): «A Szent Arc iránt különös vonzalmat érzett Isten Szolgálója. Bármilyen gyöngéden szerette is a Gyermek Jézust, ez nem hasonlítható össze a Szent Arc iránt érzett tiszteletével. A Kármelben apánk agybetegsége alatti nagy megpróbáltatásunk idején méginkább ragaszkodott a Szenvedés misztériumához. Akkor tette neve mellé a 'Szent Arcot' is.» Teréz vallomása szerint Izaiás fenti szavaiból merítette ennek a tiszteletnek a gondolatát

Ágnes anya vezette be ebbe a tiszteletbe testvérét még jelöltnő korában. Ez a tisztelet egyébként is otthonos volt a Martin és a Guérin családban (vö. Ms A 71r). 1889 január 10-én, beöltözése napján, Teréz rendi neve mellé teszi a «Szent Arcról» megjelölést (vö. LT 80). Fogadalomtételekor fogadalmi lapjára ragasztja a Szent Arc képét. Hasonlóképpen szíve fölött pergamenre ragasztott képet hord ezzel az imával: «Tégy magadhoz hasonlóvá, Jézus!» Az 1897 június 7-i három felvételen a breviáriumban őrzött Szent Arc képet tartja (VTL 1, 41-43. sz; vö. 138. jegyzet).
[285] L. Amat éneke. Teréz erre a dallamra írta «Szent Szívről nevezett Mária nővér énekét» (P 20). — Franciaországban karácsonykor nem a Jézuska jön, hanem angyalok töltik meg ajándékkal a kitett cipőket, mint nálunk Mikuláskor.
[286] Zsolt 141, 5. Vö. CJ július 11 : 1.
[287] «A száműzött sóhaja» ének, vö. *Chants à Marie*, 65. jegyzet.
[288] Vö. 62. jegyzet.
[289] Vö. 24. jegyzet.
[290] *La Vive Flamme d'Amour*, II. versszak, 6. sor.
[291] Vö. CJ május 27 : 5; LT 178; 226; 261.
[292] Vö. CJ augusztus 7 : 4; 8 : 1; Ms B 3v.
[293] Vö. CJ július 12 : 3.
[294] Ms B 4v.
[295] Vö. CJ augusztus 7 : 4.
[296] Vö. CJ július 5 : 1.
[297] Ágnes anya szerint (PA 687): Szt. Józsefről nevezett Mária nővér.

[298] Ms A 50v; CJ június 7:2. A kép jelenleg a lisieux-i Kármelben van.

[299] Mt 26, 69-75.

[300] Lk 22, 32.

[301] CJ augusztus 5:5.

[302] CJ július 11:3.

[303] CJ augusztus 13:1; Ms C 2r.

[304] CJ május 21-26:10.

[305] 1895 június 9. Vö. CJ július 29:9.

[306] 1886-ban, vö. Ms A 45r.

[307] Judit 15, 11 a Vulgata szerint.

[308] Teréznek a következő esetekben lehetett alkalma «nagy ebédeken» részt vennie:
— tíz és fél éves korában, 1883 augusztusában Alençonban, amikor «nagyon világias» barátok között volt, akik «kastélyokban» laktak, vö. Ms A 32v;
— trouville-i utazásai alkalmával: 1885, 1886 és 1887-ben, vö. 163. jegyzet;
— Lisieux-ben a Guérin család vendégeket fogadott Martinék társaságában.

[309] Lk 12, 37.

[310] A Kármel szabálya idézi Ef 6, 17-t, vö. CJ április 6:2.

[311] CJ augusztus 4:2.

[312] Vö. 43. és 138. jegyzet.

[313] Teréz saját fényképe Jeanne d'Arc szerepében, az 1895 január 21-i előadás alatt (VTL I, 14. sz.).

[314] Szt. Ignác: Rom IV, 1.

[315] Hitellenes kísértései. A háttérben a korabeli «hit és tudomány» közötti szenvedélyes küzdelem gondolata húzódik meg. Guérin nagybácsi és Dr. La Néele, a két művelt harcos katolikus bizonyára ismertette a kármelitákkal a társalgóban a «materialisták» és a hívők közötti összeütközést.

[316] Jn 12, 24-25.

[317] Vö. LT 137; CJ augusztus 21:3' vége.

[318] 1891-92 tele, vö. Ms A 79r.

[319] I Kir 14: Jeroboám felesége álruhában jön, hogy tanácsot kérjen Ahiás prófétától.

[320] Vö. 234. jegyzet.

[321] Ezzel a két szóval (fordított sorrendben) végződik a Ms C.

[322] Vö. CJ augusztus 4:3.

[323] Jn 3, 8.

[324] Idézet ismeretlen forrásból, vö. Mt 6, 21.

325 *La Vive Flamme d'Amour*, I. versszak, 6. sor.

326 Vö. CJ július 29 : 2.

327 Vö. CJ július 27 : 5.

328 Genovéva nővér — mint másodbetegápoló — július 8-tól a betegszoba melletti kis cellában aludt.

329 Vö. 34. jegyzet.

330 CJ július 7 : 4.

331 Részlet a *Herculanum* (F. David operája) Credójából. Annak idején Dobiche abbé, lisieux-i káplán nevettette meg ennek a részletnek a tréfás éneklésével Martin és Guérin kisasszonyokat (DCL).

332 Vö. 82. jegyzet.

333 Bellière abbé augusztus 17-i levele.

334 CJ augusztus 25 : 6; szeptember 29 : 3.

335 CJ július 13 : 18.

336 CJ augusztus 20 : 10. Annyira beteg volt, hogy a korabeli hosszú szertartás kimerítette. A betegek áldoztatása ugyanis ünnepélyes keretek között zajlott le, különösen kolostorokban.

337 CJ augusztus 2 : 5.

338 Teréz adta Genovéva nővérnek a betegszobában ezt a gyerekes becenevet, vö. CJ szeptember 22 : 4; 23 : 3.

339 Vö. CJ augusztus 10 : 1 és szeptember 24 : 9.

340 Vö. 40. jegyzet.

341 *Papier d'exaction*, szabály, 8. old.

342 Vö. CJ július 8 : 3; 20 : 6.

343 Kb. Botot víz volt, vö. CJ augusztus 20 : 5.

344 Jézus Szívéről nevezett Hermencia nővér, 64 éves, idegbajban szenvedett.

345 Mt 25, 36.

346 Ágnes anya és két kármelita testvére a Szent Teréz ereklyetartója alatt ásott kis kriptában nyugszik.

347 Zsolt 50, 10.

348 Vö. CJ augusztus 20 : 1.

349 Genovéva anya neve a világban Bertrand Klára volt (Claire).

350 Vö. 336. jegyzet.

351 CJ július 30 : 11.

352 Vö. 43. jegyzet.

353 Ms C 25v. Teréz 1884 szeptember 25-én iratkozott be a Rózsafüzér Társulatba (vö. 192. jegyzet). 1887 május 1-től mint « Mária gyermeke » rendszeresen végzi a rózsafüzért.

354 Vö. CJ július 24 : 2.

[355] 1897-ben a római naptár szerint Szt. Joákim ünnepe e napon volt.

[356] CJ augusztus 2 : 6.

[357] CJ augusztus 17 : 6.

[358] Du. 5-6 között.

[359] P 52 «Miért szeretlek, ó Mária», 16. versszak, 5-6. sor.

[360] Joseph de Cornière akkor 23 éves (meghalt 1939-ben) redemptorista újonc, Teréz kezelő orvosának fia.

[361] CJ augusztus 21 : 3'.

[362] P 51 «Miért szeretlek, ó Mária», 6. versszak, 3-4. sor.

[363] Vö. CJ július 9 : 5.

[364] Mk 15, 29.

[365] Vö. CJ június 14; augusztus 11 : 3; 15 : 6; 25 : 8; szeptember 29 : 11.

[366] Mme Guérin.

[367] Vö. CJ július 25 : 8.

[368] Zsolt 119, 5 (Vulgata).

[369] Vö. CJ augusztus 22 : 10; 23 : 10; 28 : 4; szeptember 5 : 3; 20 : 1.

[370] Vö. CJ augusztus 3 : 4.

[371] A második versszakról van szó: «Procul recedant somnia / Et noctium phantasmata.» «A rossz álmok távozzanak / És minden éji képzelet.»

[372] Martin úr névnapja, de Bellière abbéé is, mert a ferences harmadrendben ezt a nevet kapta.

[373] Ms C 10r; CJ július 29 : 14.

[374] CJ augusztus 11 : 3.

[375] CJ június 14.

[376] CJ augusztus 12 : 5.

[377] CJ augusztus 22 : 4.

[378] CJ május 20 : 1.

[379] Ld. a beszélgetés folytatását CJ augusztus 27 : 6.

[380] Előző nap érkezett, hogy a bencés nővérek kápolnájának oltárát felszentelje.

[381] CJ augusztus 23 : 10.

[382] Francia szójáték: a «bourrée» szónak két jelentése van — tömött és rőzsenyaláb.

[383] CJ július 6 : 1.

[384] CJ augusztus 2 : 6.

[385] Vö. 34. jegyzet.

[386] CJ augusztus 25 : 3.

[387] Lk 10, 30-37, akkor a Pünkösd utáni XII. vasárnap Evangéliuma.

[388] VTL 1, 45. sz.

[389] Vö. CJ augusztus 12:5; 26:4; szeptember 4:2.

[390] Teréz idejében az ebédlőben felolvasták Emmerich Szt. Katalin látomásait. A XXXIV. fejezet beszél Szt. Veronikáról.

[391] Vö. 40. jegyzet.

[392] Vö. CJ július 27:5.

SZEPTEMBER

A két előző hónappal szemben jelentékenyen csökken az Ágnes anya által feljegyzett mondások száma: 134 feljegyzésből 128 Teréz mondása, s ebből 27 hangzott el halála napján. A többi mondásból a hónap nyolc napjára csak egy-egy jut.

Arra kell következtetnünk, hogy Ágnes anya kevesebb időt töltött Teréz mellett? Ellenkezőleg. Úgy tűnik, hogy anyai figyelmességét megkétszerezi (Teréz 16 mondása folytatja a «gyöngédség litániáját»): egyáltalán nem hagyja el a haldokló ágyát. A beteg állapota magyarázza a feljegyzett mondások csökkenését.

A hónap elején folytatódik az a viszonylagos nyugalmi állapot, mely az augusztus 22-27. közti rettenetes szenvedéseket követte. Teréz valami keveset eszik, és a Guérin család igyekszik teljesíteni kis vágyait. De a tünetek semmi reményt sem nyújtanak: érdekes, hogy arca változatlan és mosolygó (CJ szeptember 24:3), jóllehet rettenetesen lefogyott (CJ szeptember 20:2) és gyengesége rendkívüli. (Ennek egyik jele az, hogy igen hajlamos a sírásra, vö. szeptember 6, 7, 13 és 23.). Kezét sem tudja már mozdítani (szeptember 4:4); nagyon sokat szenved (szeptember 5, 9, 13, 14, 23, 24); nem lehet hozzáérni (szeptember 13:1). Dr. De Cornière augusztus 8. óta nem látta Terézt. Visszatérve szabadságáról, szeptember

10-én « lesújtotta a beteg állapota ». A szenvedések nagyságát látva morfium injekciót ajánl, de a főnöknő a kor szellemének megfelelően visszautasítja (vö. 416. jegyzet). Teréz nagyritkán kap néhány kanál morfium-szirupot. 12-én dagadni kezd a lába, ami az orvos szerint « nagyon rossz jel ». 14-én már csak 15 napot jövendöl neki. 18-án, amikor ágyát rendezik és megmozdítják, azt hiszik, hogy belehal. De a 24 éves test meglepő ellenállást fejt ki. Délután már « jobban van » és « minden érdekli ».

Úgy érzi, hogy 21-től kezdve « állandóan » halálküzdelmet vív. A harc valójában csak 29-én kezdődik, egy nappal halála előtt.

A *Sárga füzet* tartalma ebben a hónapban nagyjelentőségű, mind a leírt mozdulatok, mind a feljegyzett szavak miatt. Most inkább, mint valaha, Teréz az élet tanítója. Állapotában értelhetően keveset beszél (7-én « egész nap egy szót sem szól ») és nincsenek « meglátásai » (CJ szeptember 24 : 10). Azok a rövid « szavak », melyeket kiejt, a hitelesség és a szavahihetőség bélyegét viselik magukon. Uralkodó témák : a betegség (7 mondás), szenvedés (13 mondás), halál (8 mondás), még néhány emlék (9 mondás). A hit próbája még mindig tart (szeptember 2, 5, 8, 24). Teréz imája a környező képekre és szobrokra támaszkodik : gyakran simogatja Th. Vénard képét és mosolyog a Szent Szűzre. Szívesen szemléli a természetet (szeptember 8, 13, 14, 18, 19).

Folytatja tréfálkozásait is (11 mondás). Tekintve súlyos betegségét ez a tény rendkívüli lelkierő jele. Teréz még két évfordulót ér meg, melyekkel lélekben hét év távlatába tér vissza : 8-án fogadalomtételéét (erről a napról való utolsó kézírása), 24-én fátyola fölvételéét.

Mivel a Guérin család visszatért Lisieux-be, csak hét levél szolgáltat néhány adatot a Kálvária-járás utolsó napjairól. Ezzel szemben a szeptember 30-ra vonatkozó

számos adat lehetővé teszi Teréz halálküzdelmének szinte óráról-órára történő ábrázolását.

Számára az agónia szó visszanyerte etimológiai értelmének minden erejét. Teréz teljesen beleveti magát ebbe a « küzdelembe » : « Sohasem fogok tudni meghalni » (CJ szeptember 29 : 2). Ahhoz, hogy elkerüljünk bármily szentségtörő magyarázatot (« Nagyon könnyű szép dolgokat írni a szenvedésről, de csupán írni, az semmi, semmi! Át kell élni, hogy megtudjuk, mi az! ... » CJ szeptember 25 : 2), Bernanos tanácsát kell követnünk, aki Jeanne d'Arc szenvedésével kapcsolatban írta : « Szembe kell nézni ezzel a halálküzdelemmel, vagy inkább, részt kell venni benne » (*Jeanne, relapse et sainte*, Plon 1934, 60. old.).

393 Vö. CJ július 9 : 5.

394 Ms A 70v.

395 Vö. 164. jegyzet.

396 Vö. 88. jegyzet.

397 CJ május 15 : 6; LT 221; Ms C 10r/v.

398 René Tostain, a Köztársaság elnökhelyettese Lisieux-ben járt, amikor 1889 október 14-én feleségül vette Marguerite-Marie Maudelonde-ot, Mme Guérin unokahúgát. Tostain úr élete végéig radikális ateista volt. Halála pillanatában mégis jelét adta megtérésének annyiban, hogy önkéntelenül háromszor « úgy legyen, ámen »-t mondott. (Meghalt 1936 június 11-én, vö. Mme Tostain levele Ágnes anyához, 1936 június 17-én és 1949 október 31-én.)

399 Vö. 219. jegyzet.

400 Valójában arról a visszhangról van szó, amit Félix Faure francia köztársasági elnök augusztus 18-án megkezdett oroszországi utazása váltott ki a francia közvéleményben.

401 CJ augusztus 4 : 2; 9 : 4. A közösség « kis szentnek » tekintette Terézt, de nem is sejtette, hogy sor kerül szenttéavatására (PA 2886).

402 CJ augusztus 20 : 3.

403 Szt. Szaniszlóról nevezett nővér süket volt. Teréz tehát háláját azzal fejezte ki, hogy megsimogatta.

404 Ennek a litániának a neveit könnyű azonosítani : Genovéva nővér (egy gyermekkori szórakoztató számtankönyv szereplői : Toto úr a matematika alapjaira tanítja Lili kisasszonyt), Ágnes

anya, Szt. Szivről nevezett Mária nővér, Leónia, Oltáriszentségről nevezett Mária nővér, M. és Mme Guérin, Mme és M. La Néele, Bellière abbé és Roulland atya.

[405] CJ augusztus 12 : 5.

[406] CJ július 13 : 17.

[407] CJ augusztus 2 : 4.

[408] CJ augusztus 25 : 5.

[409] Augusztus 31-én reggel.

[410] Kétségtelenül az a csalódás, amit Dr. La Néele megállapítása váltott ki.

[411] Vö. 27. jegyzet.

[412] Ágnes anya másnap, szeptember 7-én töltötte be 36. évét. — Megyjegyzendő, hogy milyen fontos szerepet játszanak a virágok az *Utolsó Beszélgetésekben*. Ágnes anya szerint a betegápoló — Genovéva nővér — mindennap hozott virágot Terézne (CJ augusztus 17 : 3). Szeptemberben családja és a közösség nővérei gyakran visznek neki virágot : mezei virágot, főleg búzavirágot (CJ szeptember 8; 11 : 3), ibolyát (CJ szeptember 13 : 2), rózsát (CJ szeptember 14 : 1), dáliát (CJ szeptember 19). Teréz a virág szirmait feszületére hinti (CJ augusztus 28 : 7; szeptember 14 : 1), vagy pedig képeit díszíti vele (CJ augusztus 17 : 3), Szent Szűz szobrát (CJ szeptember 11 : 3), feszületét (PO 2769). Gyakran másoknak is ad virágot, mint itt is, Szentháromságról nevezett Mária nővérnek, Denis abbénak (CJ szeptember 19), valamint unokahúgának, Jeanne-nak, aki meg is őrzött két rózsabimbót.

[413]Ezt a zenélő dobozt a Kármel levéltárában őrzik. « J. H. Heller in Bern » svájci cég munkája. A következő dallamokat játssza : 1. Il Trovatore, Miserere; 2. A koldusdiák (Der Bettelstudent), Laura-Walzer.

[414] 1890 szeptember 8. vö. Ms A 76v.

[415] Auguste Acard, a Kármel sekrestyése.

[416] Abban a korban szégyen volt csillapítót használni (Genovéva nővér, DCL).

[417] Müller : a Szentcsalád.

[418] Ágnes anya gyakran emlékezik meg — nem kis bánat nélkül — Teréz « jövendöléséről » (meghalt 1951 július 28-án). Szt. Szívről nezett Mária nővér és Leónia megelőzte őt a halálban, de Genovéva nővér túlélte (meghalt 1959 február 25-én).

[419] Ms A 53v.

[420] CJ szeptember 8; 9 : 1.

[421] A két koszorút a Kármelben őrzik az Ereklyék termében.

Teréz halotti fényképén (VTL 1, 46. sz.) megfigyelhető az egyik koszorú a Szent Szűz szobrának jobbkezén.

422 CJ május 18:2; augusztus 6:4.

423 CJ június 4:1; augusztus 5:4; 11:5.

424 Mt 6, 24-33.

425 CJ augusztus 5:2.

426 Szt. Józsefről nevezett Mária nővér.

427 CJ június 11:1; augusztus 28:7.

428 P 30 «Virágot hinteni», 1. versszak, 3-4. sor.

429 P 15 «Szeretetből élni», 9. versszak, 6. sor, vö. LT 220.

430 CJ szeptember 30.

431 CJ augusztus 5:10.

432 I Tessz 4. 13.

433 Ez az eset nem szerepel önéletrajzában.

434 A Buissonets régi lugasa, mely 1889-ben a Kármelbe került. Teréz saját festményét, a tours-i lepel után készített Szent Arcot függesztette fel benne.

435 Joseph Denis de Maroy abbé. A szentelendő azt kérte, hogy Lisieux-ben szenteljék, de szentelése mégis a bayeux-i püspöki kápolnában ment végbe (szeptember 18-án, DCL).

436 Elsőmiséjét a lisieux-i Kármelben mutatta be szeptember 19-én, vasárnap.

437 1887 november 20-i pápai audiencián, vö. Ms A 63v.

438 CJ szeptember 24:3.

439 Vö. 40. jegyzet.

440 CJ július 31:6.

441 Alaterre — à la terre (francia) = a földre.

442 CJ augusztus 10.1.

443 Vö. 338. jegyzet.

444 Vö. LT 236, 249.

445 Hetedik évfordulója: 1890 szeptember 24. Vö. Ms A 77r.

446 Vö. 338. jegyzet.

447 P 51 «Miért szeretlek, ó Mária», 16. versszak, 3-4. sor.

448 CJ szeptember 20:1.

449 A kirándulási vágy egyébként is nagyon természetes szobába zárt betegnél. Teréz gyermekkori benyomásait a normann vidékről és álmai szokásos elemeit tárja fel benne (vö. Ms A 14v; 79r; 81v).

450 Dr. De Cornière 1922 június 25-én halt meg 80 éves korában.

451 Vö. Iz 6,2.

452 CJ augusztus 10:1; 19:5.

[453] CJ július 25 : 11.

[454] Böles 6, 7 (Vulgata).

[455] CJ május 27 : 5.

[456] Zsolt 75, 10.

[457] Vö. 200. jegyzet.

[458] 3 órakor volt vége a vesperásnak, amit lelkiolvasmány követett.

[459] Ágnes anya.

[460] Szt. Mihály zsolozsmájából (Mat. 2. noct. resp.).

[461] idem (Vesp. 3. ant.).

[462] Du. 6-kor.

[463] CJ szeptember 25 : 2.

[464] Teréz elragadtatásának leírása Avilai Nagy Szt. Teréz átszegzódésének a hatása alatt áll (*Vie*, XXIX. fej. vége). Idők folyamán a tanúk kibővítették ennek a végső extázisnak a leírását, tanácsos tehát visszatérni az eredeti elbeszéléshez. Genovéva nővér így ír október 10-én, a halál után tíz nappal Siméon iskolatestvérnek: «Mindvégig eszméleténél volt. Kegyetlen kínjai ellenére is mosolygott ránk, de utolsó tekintete és sóhaja a Szent Szűznek szólt. Mielőtt utolsót lehelt volna, úgy tűnt, hogy elragadtatásban van. A nővérek azt látták, hogy meglátta a mennyország kis sarkát... — Halálának híre hamar elterjedt... Szentnek tartották...» (A levél Rómában van, a Keresztény Iskolatestvérek levéltárában.)

SZAVAK, MELYEKET JEGYZETEIM KÖZÖTT TALÁLTAM

[465] Kevéssel 1896 karácsonya előtt, vö. Ms C 13r.

[466] A gazdasági vezető akkor Ágnes anya volt, vö. CJ július 13 : 18.

[467] Az érdemkoszorú témája jellemző a kor lelkiségére, vö. Ms A 8r.

[468] Nyilvánvaló tévedés «tegnap este» helyett.

[469] Teréz számára alapvető kérdés, vö. Ms B 2v.

[470] Teréz szószerint vette azt, amit Szt. Cecíliáról életrajzírója mond, vö. Ms A 61v. Követi a tours-i kármelitát, Szt. Péterről nevezett Mária nővért is, aki egy kis evangéliumos könyvet hordott állandóan szíve felett (PO 1688).

[471] Jn 3, 34.

[472] Ms A 13r.

[473] Marie-Marguerite Macé anya (élt 1848 január 25-től 1927

január 14-ig), M. Guérin és Mme Martin unokatestvére volt. 1894 november 29-től 1919 október 15-ig volt kongregációjának a főnöknője.

474 Lk 2, 35.

475 Lk 2,50.

476 Lk 2, 53.

477 CJ augusztus 23 : 9.

478 CJ augusztus 11 : 4.

479 CJ június 10 : 1.

480 CJ július 27 : 5.

FONTOS MEGJEGYZÉS

481 CJ július 16 : 4.

482 CJ július 6 : 5.

483 CJ június 5 : 3.

484 A B kéziratról van szó, melyet Szent Szívről nevezett Mária növérnek címzett.

485 LT 89, 94. LT 230 ugyanezt a kifejezést használja Ágnes anyára vonatkozólag.

486 Ágnes anya ezt a megjegyzést 79 éves korában írta Genovéva nővér kérésére.

ADDENDUM

487 Ez a mondás csak egy másolat változatában maradt fenn. Mivel nem ismerjük pontos eredetét, fenntartással közöljük.

A FONTOSABB JEGYZETEK BETŰRENDES MUTATÓJA

Teréz és az Aprószentek	33.	jegyzet
Teréz álmai	213.	»
Teréz mint « baba »	82.	»
Végső elragadtatása	464.	»
Evangéliuma	470.	»
Feszülete	135.	»
Teréz és a gyermekek	85.	»
A hit próbája	34.	»
Teréz hivatalai a Kármelben	216-17.	»
« Igen, de ... »	8.	»
Teréz képei	138.	»
Teréz könnyei	94.	»
Lelki gyermekség	159.	»
Teréz és az önsanyargatás	226.	»
« Papa, a jó Isten »	57.	»
« Rózsaeső »	71.	»
Teréz szent?	401.	»
Teréz és a Szent Arc	284.	»
Teréz és a szenvedés	200.	»
« Szeretetből meghalni »	52.	»
Mosolygó Szűzanya	105.	»
Teréz a társalgóban	88.	»
Teréz és a társulatok	192.	»
Teréz, az újoncmesternő	216-17.	»
Teréz és Th. Vénard	27.	»
Teréz vidámsága	100.	»
Teréz és a virágok	412.	»
« Virágot hinteni »	74.	»

A SZERZETESI ÉLET KISSZÓTÁRA 1897-BEN

ANYA: a 3 évre választott főnöknő megszólítása hivatali ideje alatt és után.

BEÖLTÖZÉS: az a szertartás, mellyel a kórust végző növér 6 hónapi, a dolgozó növér egy évi próbaidő után felölti a szerzetesruhát. Így kezdődik az újoncidő.

DOLGOZÓ NŐVÉR: elsősorban a házimunkát végezte. Zsolozsma helyett bizonyos számú Miatyánkot mondott. Nincs szavazati joga a káptalanon. Fogadalma után is fehér fátyolt hord.

FOGADALOMTÉTEL: aki elérte 17. életévét, egyévi újoncidő után letehette a hármas szerzetesi fogadalmat (tisztaság, engedelmesség, szegénység). Ezt követte néhány nap vagy hét múlva a kórusra kötelezett növérek részéről a fekete FÁTYOL FELVÉTELE.

HALOTTI ZSOLOZSMA: matutinum, laudes és vesperásból álló kis zsolozsma, melyet a meghalt növérekért végeztek, magánúton.

HIVATAL: helyet és feladatot is jelöl egyszerre. Két nővér vezetett egy «hivatalt», az első- és másodhivatalvezető. Teréz egész szerzetesi élete alatt másodhivatalvezető volt.

LICENCIA: rendkívüli rekreációs nap, amikor szabadon társaloghatnak a növérek, sőt egymás cellájába is beléphetnek.

REKREÁCIÓ: a növérek közösen töltött felüdülésre, szórakozásra szánt szabadideje. Általában kézimunkáztak beszélgetés közben.

SZILENCIUM: a csend és a hallgatás ideje az esti zsolozsmától másnap a primáig. Ezalatt csak jelekkel vagy írásban érintkezhettek egymással. Napközben is ajánlották a hallgatást, de engedélyezett volt a hasznos, a napi munkára vonatkozó beszéd.

TÁRSALGÓ: az a helység, ahol a növérek rokonaikkal, ismerőseikkel stb. találkozhattak. A látogatót kettős rács zárta el a nővértől, aki így mindvégig a KLAUZÚRÁN (a növéreknek fenntartott belső részen) belül maradt. Félóra volt a látogatás ideje (homokórával mérték). Jelen volt egy «harmadik kísérő növér», aki

nem vett részt a társalgásban. Adventben és nagyböjtben s általában a zsolozsma ideje alatt nem mentek a társalgóba.

Zsolozsma: az Egyház akkor még latinul végzett hivatalos imája a papság és a szerzetesek részére. Nyolc «kánonikus hórából» állt: Matutinum, Laudes, Prima, Tercia, Szexta, Nóna, Vesperás és a befejező Kompletórium. A matutinumot nem éjszaka végezték, hanem előző este, s közvetlenül utána a laudest. Kb. másfél órát tartott.

A LISIEUX-I KÁRMEL NAPIRENDJE 1897-BEN.

(Genovéva nővér feljegyzése szerint.)

4,45 Felkelés.
5 Elmélkedés.
6 A zsolozsma kis órái (prima, tercia, szexta, nóna).
7 Szentmise és hálaadás (vasárnap 8 órakor).
8 Reggeli: leves (böjti napon semmi).
Munka.
9,50 Lelkiismeretvizsgálat.
10 Ebéd.
11 Rekreáció (a kijelölt nővérek részére félóra mosogatás).
12 Szilencium (szieszta, szabadidő).
13 Munka.
14 Vesperás.
14,30 Lelkiolvasmány (vagy az újoncnők összejövetele).
15 Munka.
17 Elmélkedés.
18 Vacsora.
18,45 Rekreáció (mosogatás).
19,40 Kompletórium.
20 Szilencium (szabadidő, mint délben).
21 Matutinum és laudes (egy óra és negyed, ünnepek szerint).
Lelkiismeretvizsgálat (10 perc).
Elmélkedési pontok olvasása másnapra.
22,30 - 23 Lefekvés.

Szeptember 14-én kezdődik a téli napirend: amikor is egy órával eltolódik a felkelés, valamint minden délelőtti program, a rekreációig bezárólag. A szieszta elmarad. A délutáni időbeosztás télen-nyáron változatlan.

NÉVMUTATÓ

ACARD, Auguste-Ferdinand (1864-1931). Kertész, sekrestyés és mindenes a lisieux-i Kármelnél 1889-től 1912-ig. Tanú volt a noncultus pernél 1911 szeptember 11-én. Vö. CJ augusztus 5:1; szeptember 9:1.

Jézusról nevezett ÁGNES anya (1861 szeptember 7 - 1951 július 28.), sz. Marie-Pauline Martin, Teréz nővére és «kismamája» anyjuk halála (1877 augusztus 28-án) után. 1882 október 2-án lép a Kármelbe. Fogadalomtétele 1884 május 8-án, Teréz elsőáldozása napján volt. 1893 február 20-tól 1896-ig főnöknő. Ezután gazdasági vezető, tehát 1897-ben is. 1899-től 1902-ig főnöknőhelyettes, majd ismét főnöknő 1902-től haláláig (kivéve Mária Angéla anya főnökségét 1908 májustól 1909 novemberig). XI. Piusz pápa döntése szerint (1923-ban) haláláig viseli ezt a tisztséget.

Jézusról nezett AMÁTA (AIMÉE) nővér (1851-1930) sz. Marie-Léopoldine Féron. 1871-ben lép a Kármelbe. Ereje teljében ő hordta karjában a beteg Terézt. Szeptember 30-án egyedül ő nem volt ott Teréz halálos ágyánál, mert nem hallotta a csengőt. Tanú volt a perben. Vö. CJ szeptember 18:3.

Jézusról nevezett ANNA, Tiszteletreméltó (1545-1621) Anne de Lobera, spanyol kármelita, Nagy Szt. Teréz társa. A francia Kármel egyik alapítója (1604-ben). Vö. CJ május 26; szeptember 11:5; 30'.

BELLIÈRE, Maurice-Marie-Louis, szeminarista (1874 június 6 - 1907 július 14), Teréz lelki testvére. Árván lép a szemináriumba 1894-ben. 1895 október 15-én hivatásának ügyét egy lisieux-i kármelitára bízza. Ágnes anya Terézt jelöli ki lelki testvérnek. A levelezést csak 1896-ban kezdik Gonzága anya alatt. 1897 szeptember 29-én Algírba megy, és belép a Fehér Atyák újoncházába. 1901 június 29-én szentelik pappá. Nyasszában működik. 1906 januárjában egészségi okokból hazatér, és Caenban hal meg. Vö. CJ július 30:4; augusztus 12:2; szeptember 4:4; 21:3.

De Cornière, Alexandre-Damase (1841-1922) Teréz kezelő orvosa. 1869-ben telepedik le Lisieux-ben. 1886-tól 1920-ig a Kármel orvosa is. Ő kezelte Terézt halálos ágyán. Csak augusztusban helyettesítette La Néele. Buzgó keresztény. Esküdt orvosként részt vett Teréz exhumációin, 1910 szeptember 6-án és 1917 augusztus 10-én.

De Cornière, Joseph abbé (1874-1939). Előbbi idősebb fia. A redemptoristáknál próbálkozik. Világi pappá Bayeux-ben szentelik, 1899 december 23-án. Vö. CJ augusztus 23:6.

Denis de Maroy, Joseph-Pierre-Eugène-Marie abbé (1871-1962). 1897 szeptember 18-án szentelték pappá. 1959-től a lisieux-i Szt. József Kármel lelkésze. Vö. CJ szeptember 18:3; 19:1.

Ducellier, Alcide abbé (1849-1916). 1877-től 1884-ig a lisieux-i Szt. Péter templom káplánja. Teréz gyóntatója első gyónásától kezdve 1881 októberig. 1899-től 1916-ig ugyanott esperes-plebános. Mindkét pernél tanúskodott. Vö. CJ július 30:13.

Szent Terézről nevezett Genovéva nővér (1869 április 28 - 1959 február 25). Sz. Céline Martin, Teréz nővére és újoncnője. A kilenc Martin gyermek között a hetedik. 1889-94 között apja betegágya mellett van. 1894 szeptember 14-én lép a Kármelbe, Szent Arcról nevezett Mária néven. Beöltözése 1895 február 5-én volt Szt. Terézről nevezett Genovéva néven. Teréz betegsége idején másodbetegápoló. 1916-ban veszi fel a Szent Arcról nevezett Genovéva nevet. Írással és festéssel szolgálta a terézi üzenet terjedését. Jelentős tanú a pereknél.

Szent Terézről nevezett Genovéva anya (1805-1891 december 5), sz. Claire-Marie-Radegonde Bertrand. Poitiers-ben lép a Kármelbe 1837-ben. 1838-ban a lisieux-i Kármel társalapítónője, mint helyettes főnöknő. Ezután egymásután ötször választják meg főnöknőnek. Teréz látta halálát (Ms A 78v). Vö. CJ május 21-26:3; július 20:4; augusztus 2:1; 20:9.

Gonzága Mária anya (1834 február 20 - 1904 december 17), a lisieux-i Kármel főnöknője. Sz. Marie-Adèle-Rosalie Davy de Virville. 1860-ban lép a Kármelbe. 1872-től hétszer volt főnöknő, összesen 21 évig. Ágnes anya után ismét viselte ezt a hivatalt 1896 március 21-től 1902 április 19-ig. Rákban halt meg. Terézt nagyon tisztelte.

Guérin, Céline (1847-1900), Teréz nagynénije, sz. Fournet.

Guérin, Isidore (1841-1909), Teréz nagybácsija. 1877-től a Martin lányok gyámja. 1866 óta Lisieux-ben gyógyszerész. Akkor veszi feleségül Fournet Célinet. Harcos katolikus.

Jézus Szívéről nevezett HERMANCIA (HERMANCE) anya (1833-1898), sz. Madeleine Pichery. 1858-ban lép a Kármelbe. Teréz megjövendöli közeli halálát. Vö. CJ augusztus 20:3; szeptember 3:3.

HUGONIN, Flavien-Abel-Antoine, püspök (1823-1898). Bayeux és Lisieux püspöke Teréz életében, 1866-tól. Megbérmálja Terézt. 1887 október 31-én fogadta apjával. 1889 január 10-én beöltözteti. 1898 március 7-én egyházi nyomtatási engedélyt ad az *Egy lélek története*-hez. Vö. CJ augusztus 27:2.

LA NÉELE, Francisque-Lucien-Sulpice, orvos (1858-1916). Teréz alkalmi orvosa. Unokatestvérének (Jeanne Guérin) férje 1890-től. 1897 augusztusában és szeptemberében Terézt háromszor látogatja meg Caenból. 1910 szeptember 6-án részt vesz az exhumáción.

LA NÉELE, Jeanne-Marie-Elisa (1868-1938), Teréz unokatestvére, Isidore és Céline Guérin lánya, előbbi felesége. Vö. CJ szeptember 4:4.

Angyalokról és Szent Szívről nevezett MÁRIA nővér (1845-1924) Teréz idejében újoncmesternő. Sz. Jeanne de Chaumontel. 1866-ban lép a Kármelbe. 1886 októbertől 1893 februárig vezeti a noviciátust. 1883-86 és 1893-99 között helyettes főnöknő. Teréz halála után ismét a noviciátust vezeti 1909-ig. Tanú volt a perben. Vö. CJ július 13-18; 23:4; szeptember 2:2.

Megtestesülésről nevezett MÁRIA, dolgozó nővér (1828-1911), sz. Zéphirine-Joséphine Lecouturier. 1852-ben lép a Kármelbe. Vö. CJ július 24:2.

Oltáriszentségről nevezett MÁRIA nővér (1870-1905), Teréz unokatestvére és újoncnője. Sz. Marie-Louise-Hélène Guérin, Isidore Guérin ifjabb leánya. Terézzel tanul az apátságban. 1895-ben lép a Kármelbe. Családi levelezése Teréz betegsége idejéből értékes forrás főleg az utolsó napokra vonatkozólag. Ő is tüdővészben hal meg 35 éves korában, jóllehet sógora, La Néele új kezelésmódot alkalmaz.

Szentháromságról és Szent Arcról nevezett MÁRIA nővér (1874-1944) Teréz újoncnője. Sz. Marie-Louise-Joséphine Castel, tizenkilenc testvér között a tizenharmadik. 1891-ben lép a párisi Messine sugárúti Kármelbe, majd mint jelöltnő a lisieux-ibe, 1894 június 16-án. Mint segédbetegápoló tudott Teréz 1896 áprilisi vérköpéséről; 1897-ben fiatal kora miatt nem ápolhatta Terézt. Jelentős tanú. Vö. CJ június 8:1; július 25:4; 29:6; szeptember 22:4; 29:6.

Szent Józsefről nevezett MÁRIA nővér (1858-1936), sz. Marie-Joséphine-Lucie Campain. 1881-ben lép a Kármelbe. 1909-ben kilép. Teréz készségesen segít neki a fehérneműk gondozásánál 1896-ban;

senki más nem bírta ki mellette nehéz és beteges természete miatt. Vö. CJ április 6:3'; július 13:8.

Szent Szívről nevezett MÁRIA nővér (1860 február 22 - 1940 január 19) Teréz legidősebb nővére és keresztanyja. Sz. Louise-Joséphine-Marie Martin. 1886-ban lép a Kármelbe. Terézzel együtt újoncnő 1891 júliusáig. 1894-től beszerző. Éveken át ízületi reumában szenvedett haláláig. Tanú volt a perben.

Szent Terézről nevezett MÁRIA-ERZSÉBET kapus-nővér (1860-1935), sz. Marie-Antoinette-Eugénie Hamard. 1890-ben lép a Kármelbe. Vasárnaponként többször meglátogatja a beteg Terézt. Ő képviselte a közösséget temetésén (1897 október 4-én). Tanú volt a non-cultus pernél 1911-ben. Vö. CJ július 6:3.

Jézusról nevezett MÁRIA-FILOMÉNA nővér (1839-1924), sz. Noémie-Colombe-Alexandrine Jacquemin. 1876-ban lép a Kármelbe, ahonnan azonban anyja halálos betegsége miatt eltávozik. Csak kilenc év múlva tér vissza, 1884-ben. Teréz újonctársa. 46 éves korában teszi le a fogadalmat. Vö. CJ július 15:3.

Jézusról nevezett MÁRTA dolgozó nővér (1865-1916), Teréz újoncnője. Sz. Désirée-Florence-Marthe Cauvin. 1887-ben lép a Kármelbe. Terézzel akar maradni a noviciátusban. Tanúskodott a pernél. Vö. CJ július 26:2; szeptember 15:2.

MARTIN, Marie-Léonie, Teréz nővére (1863 június 3 - 1941 június 16). A harmadik Martin lány. Többször próbálkozott sikertelenül a szerzetes élettel. Egy ideig a Guérin családnál él. Teréz halála után belép a caeni vizitációs nővérekhez (1899-ben) és a Franciska-Terézia nevet veszi fel. Haláláig gazdag levelezést folytat nővéreivel. Tanúskodott a pernél. Vö. CJ szeptember 4:4; 8.

MAUPAS, Alexandre-Charles, plébános (1850-1920), a Kármel elöljárója. 1874-ben szentelték pappá. 1895-ben Delatroëtte kanonok utóda a lisieux-i Szt. Jakab templomban. Ő látja el Terézt a betegek szentségével 1897 július 30-án. Tanú volt a perben. Vö. CJ július 9:3; 27:3; 30:17.

PICHON, Almire-Théophile-Augustin, jezsuita atya (1843-1919). 1863 óta szerzetes. 1873-ban szentelték pappá. 1882-től Marie Martin lelkivezetője. 1883-ban találkozik Terézzel. 1887 októberében és 1888 májusában (Teréz jelöltnő) lelkigyakorlatot tart a lisieux-i Kármelben. Terézt általános gyónása után megnyugtatja (Ms A 70r). Ettől kezdve leveleznek. Teréz leveleit nem őrizte meg. 1884-86 és 1888-1907 között Kanadában hithirdető. Tanúskodott a perben. Vö. CJ július 4:4.

PROU, Alexis, rekollektus-ferences atya (1844-1914). 1869-ben már alszerpapként lép a rendbe. 1871-ben szentelték pappá. 1891

október 8-15 között lelkigyakorlatot tart a lisieux-i kármelitáknak, mely Teréz számára jelentős kegyelmekkel járt (Ms A 80r). 1908-11 között provinciájának kusztosza. Vö. CJ július 4:4; 25:7.

ROULLAND, Adolphe-Jean-Louis-Eugène atya (1870 október 13 - 1934 június 12), Teréz lelki testvére. A Párisi Külföldi Missziók szemináriumába lép. 1896 május 30-án Gonzága anyától egy szerzetesnőt kér, hogy az lelkileg támogassa a misszióban, s a választás Terézre esik. 1896 június 28-án szentelik pappá. Július 3-án meglátogatja Terézt, és augusztus 2-án Szu-Csuen-be, Kínába indul. Levelezése Terézzel fontos forrásanyag. 1909-ben visszahívják Franciaországba. Tanúskodik a pernél. 1922-től haláláig Dormansban él. Vö. CJ május 1:2; július 30:4; szeptember 4:4.

Keresztes SZENT JÁNOS nővér (1851-1906), sz. Alice-Emilie Bougeret. 1876-ban lép a Kármelbe. Vö. CJ augusztus 25:1.

Mária Szívéről nevezett SZENT RÁFAEL nővér (1840-1918), sz. Laure-Stéphanie Gayat. 1868-ban lép a Kármelbe. Vö. CJ július 21:1; 13:18.

Szent Szívről nevezett SZENT SZANISZLÓ nővér (1824-1914), Teréz betegápolónője, a közösség korelnöke. Sz. Marie-Rosalie Guéret. 1845-ben lép a Kármelbe. Vö. CJ július 13:18; augusztus 6:7; szeptember 4:1.

PÁLI SZENT VINCE dolgogó nővér (1841-1905), sz. Zoé-Adèle Alaterre. 1863-ban lép a Kármelbe. Teréz egyik első csodáját vele tette: meggyógyította agy-vérszegénységéből. Vö. CJ július 25:15; szeptember 21:7

Szent Ágostonról nevezett TERÉZ nővér (1856-1929), sz. Julia-Marie-Elise Leroyer 1875-ben lép a Kármelbe. Vö. Ms C 13v. Tanúskodott a perben. Vö. CJ április 6:3'; július 30:9.

VÉNARD, Théophane, vértanú (1829 november 21-1861 február 2). A Párisi Külföldi Missziók ifjú papja. Hanoiban lefejezték. X. Szt. Piusz pápa avatta boldoggá 1909 május 2-án. Teréz olvasta életrajzát és leveleit. Verset írt tiszteletére (P 44) és utolsó betegsége alatt szeme előtt tartja képét.

YOUF, Louis-Auguste, abbé (1842 - 1897 október 7), a Kármel lelkésze. 1869-ben szentelték pappá. Lisieux-ben a Szt. Jakab templom káplánja. 1873-tól haláláig a Kármel lelkésze. Teréz gyóntatója egész szerzetesi élete alatt. Gyónógyermeke betegsége alatt ő is legyengül, és néhány nappal utána meghal.

RÖVIDÍTÉSEK

A Szentírás idézésében és fordításában a Békés-Dalos: *Újszövetségi Szentírást* (Róma 1964[4]) követtük, hacsak Teréz nem ad egy sajátos összefoglalást a szentírási helyről.

AL	Annales de Sainte Thérèse de Lisieux, folyóirat.
CJ	«*Carnet jaune*», Ágnes anya *Sárga füzete*, nevét a kötés színéről nyerte. Idézése pl. április 18:1 = az április 18-i első szó; ' = a megtalált szavaknál keresendő.
CSG	*Conseils et Souvenirs*, Genovéva nővér közlése 1952-ben.
DCL	A lisieux-i Kármel dokumentációja.
DE	A jelen kiadás francia eredetije (*Derniers entretiens*).
HA 98 stb.	*Histoire d'une âme* (*Egy lélek története*) 1898-i stb. kiadása.
LC	Terézhez intézett levelek gyűjteménye.
LT	Teréz levelei időrendi sorrendben.
Ms A	*Manuscrits autobiographiques*, A kézirat, Ágnes anyának ajánlotta 1895-ben.
Ms B	*idem*, B kézirat, levél Szt. Szívről nevezett Mária nővérhez 1896-ban.
Ms C	*idem*, C kézirat, Gonzága anyának 1897-ben. Az A, B és C kézirat az önéletrajzot adja.
NPPA	Előkészítő jegyzetek az apostoli perhez.
P	*Poésies*, Teréz versei időrendi számozásban.
PA	Teréz boldoggáavatása előtt lefolytatott apostoli per (1915-1916).
PO	A Szent ordináriusi pere (1910-11).
VTL 1	*Visage de Thérèse de Lisieux*, Lisieux 1961. Fényképeinek a kiadása. Az első kötet a fényképeket hozza.

TÁRGYMUTATÓ

Akarat: április 18:1; május 27:10; június 4:1; 10:1; július 10:13; 13:2; 14:3,9; 23:5,6; 27:6,13,14,16; augusztus 18:6; 30:2.

Alázat: július 3:4; augusztus 4:3; 23:6; szeptember 30.

Áldozat: május 1:2; július 6:1; 8:16; 13:18; 16:2; 20:1; augusztus 6:8; 8:3; 18:6; 25:1.

Áldozás: június 4:2; 5:3; 6:1,4; 12:1,2; július 13:4; 15:1,2,3; 16:4; 30:18; 31:13; augusztus 12:1,3,4; 14:1; 15:1; 17:1; 18:3; 19:1; 20:10.

Béke: április 6:1; 18:1; május 1:2; 15:3; június 4:1; 9:3; július 2:1; 11:8; 14:9; 27:4; augusztus 3:1; 6:4,7; 21:1; 25:1; 27:3; 28:3; szeptember 6:1,3; 8:1; 24:2,10; 30.

Bizalom: június 15:3; július 11:6; 20:3; 21:5; 23:3; 29:10; augusztus 6:4; 12:2,3; szeptember 22:3.

Boldogság: április 6:1; május 15:2; június 4:1; július 6:3; 12:1; 13:17; 14:3; 16:2; 21:1; 31:13; augusztus 1:9; 2:4; 4:6; 6:6; 30:3; 31:6; szeptember 5:2; 17:2; 29:4.

Bűn: július 3:2; 4:4; 8:2; 20:3; 25:7.

Család: május 7:2; 21-26:1; július 7:6; 8:2; 12:1; 15:5; 25:3; augusztus 8:4; szeptember 2:4,7.

Csend: április 6:1; május 1:2; július 11:2; augusztus 6:5; 20:10; 22:7; 24:3; szeptember 23:6.

Egyház: július 8:16; 12:3; 13:17; 15:5; augusztus 4:8; 7:4; 18:3.

Engedelmesség: július 12:1; augusztus 12:4; 21:3; szeptember 11:6.

Erény: július 26:3; 29:2; augusztus 2:2; 6:8; 7:4; 8:1; 21:3; 23:9.

Evangélium: április 6:1; május 15:3; 21-26:7,11; 29:1; június 6:9; 9:1; augusztus 6:6; 21:3; 25:1; 29:1; szeptember 12:1.

Élet: május 15:7; 21-26:1, 11; június 6:4; 7:1; 8:3'; 30:1; július 6:2; 11:5; 24:2; 25:1; 27:5; 29:13; 30:9; 31:15; augusztus 1:1;2:1, 4; 3:3; 4:8; 5:7; 6:4, 8; 8:3; 15:7; 20: 6, 14, 16; 21:3; 23:9; 31:5; szeptember 5:1; 11:4; 17:1; 22:1; 26:1;.

Érdem: április 6:3'; augusztus 8:4; 18:3.

Felvonó: május 21-26:11'.

Féltékenység: július 11:4; 27:6.

Gőg: augusztus 4:3; 7:4.

Gyávaság: április 6:2; május 21-26:6.

Gyermekkor: május 21-26:9; 27:2; 29:1; június 6:4; július 6:6; 7:3; 11:5; 13:2, 13; 29:2; augusztus 9:3; szeptember 17:2.

Halál: április 18:1; május 1:1, 2; 15:2, 7; 18:1, 4; 20:1; 21-26:3; 27:8; június 4:1, 2; 6:8; 15:1; 23:1; július 4:2; 6:1, 2; 7:1; 8:12; 9:6; 10:11; 13:11, 17; 15:2; 18:1; 20:4; 24:2; 27:5, 13; 29:2; 31:1; augusztus 1:2; 2:4; 3:4, 9; 5:4; 6:2; 10:4; 15:1; 18:5; 20:1; 23:3; 25:1; 28:2; 30:1; szeptember 4:1; 5:4; 15:3; 22:6; 23:2; 25:1; 26:1; 30.

Hála: május 9:2; június 7:1; július 4:4; 6:6; augusztus 12:3; 20:17; 23:6; szeptember 8:1.

Hit: május 15:2; június 6:2; 25:1; július 3:3; augusztus 4:4; 6:1; 7:4; 11:5; 13:1; 21:3; 25:6; szeptember 2:7; 22:6.

Hűség: július 13:18; augusztus 19:4; szeptember 2:3.

Igazság: április 18:3; május 9:1; július 6:6; 21:4; 25:13; augusztus 4:3, 5; 5:4; 6:7; 9:4; 11:2; 12:4; szeptember 3:1; 30.

Ima: július 8:16; 15:5; augusztus 6:4; 11:5; 20:17; 25:7; szeptember 29:1; 29:3.

Isten: 257-szer fordul elő a CJ-ben.

Jóság: április 18:4; szeptember 20:2.

Kegyelem: május 9:1; 21-26:6; június 5:4; július 3:5; 11: 2; 15:5; 31:13; augusztus 1:1; 6:4; 8:3; 9:4; 10:2; 12:3; 27:2; szeptember 22:6.

Kereszt: július 4:2; 7:2; 27:16; augusztus 1:1; 3:7; 6:3; 20:7; 25:1; 31:3.

Kis, kicsi: 374-szer fordul elő!

Kísértés: június 6:2; augusztus 6:1; 7:4; 20:10; 25:6.

Lelkivezetés: július 25:13.

Megpróbáltatás: május 21-26:10; 27:6; június 9:2; 29:3; július 3:3; 7:6; 10:13; 23:2, 4; augusztus 10:7; szeptember 2:2, 7; 8:1.

Önéletrajza: július 11:3; augusztus 1:2; 9:2.

Ördög: július 8:16; augusztus 1:2; 18:5; 25:6; szeptember 11:5, 6; 29:3.

Öröm: május 7:1; 19:1; 27:6; június 23:1; július 10:13; 13:17; 17:1; 29:14; 31:13; augusztus 11:3; 15:1; 28:2; 31:2; szeptember 4:6; 6:2; 24:2; 28:2; 30.

Pap: július 8:16; 13:17; augusztus 1:6; 4:5; 6:6; 7:2; 12:3; 20:11; 21:3; 23:9; 30:3.

Pokol: július 14:2.

Ráhagyatkozás: július 7:3; 10:13, 14.

Remény: május 15:2; augusztus 31:9; szeptember 17:1.

Rózsafüzér: augusztus 20:16.

Szent Arc: július 9:5; augusztus 5:7, 9; 6:1; szeptember 18:2.

Szentírás: augusztus 4:5.

Szentség: augusztus 3:5.

Szenvedés: május 27:2; 29:1; június 8:3'; 29:1; július 3:2; 16:6' (aug. 30:2 után); 20:4; 29:2; augusztus 3:8; 10:5; 11:3; 20:11; 23:6; 25:1; 29:2; szeptember 15:1; 21:7; 24:3; 25:2; 30.

Szeretet (felebaráti): június 15:5; július 27:4; augusztus 6:5; 15:1.

Szűz Mária: augusztus 12:3; 17:6; 21:3'; szptember 4:4; 12:1; 29:5.

Testvér: május 1:2; augusztus 1:8; 2:2; 4:8; 7:4; 20:9; szeptember 21:7.

Tisztítóhely: május 18:2; június 4:1; július 8:15; 29:8; 30:3; augusztus 6:4; szeptember 11:5.

Út: június 9:5; július 13:12; 16:2; 21:5; 23:3; augusztus 9:2; 12:2.

Út (kis): június 4:1; július 15:1; 17:1.

Utolsó kenet: július 8:1, 2, 12; 30:16, 18.

Vértanúság: augusztus 4:7; 6:6; szeptember 20:1.

Vigasz: április 18:4; május 15:6; június 4:2; július 2:1; 27:5; 31:13; augusztus 2:1; 20:13; 23:6; 29:2; szeptember 29:11; 30.

TARTALOMJEGYZÉK

	old.
Bevezetés . .	3
Ágnes anya *Sárga füzete* .	5
Jegyzetek a *Sárga füzethez* .	151
A fontosabb jegyzetek betűrendes mutatója	193
A szerzetesi élet kisszótára .	194
A lisieux-i Kármel napirendje	196
Névmutató	197
Rövidítések	202
Tárgymutató .	203
Tartalomjegyzék	207